

TKİP Kuruluş Kongresi Belgeleri

Parti Tüzüğü Üzerine

EKSEN YAYINCILIK

TKİP Kuruluş Kongresi Belgeleri Parti Tüzüğü Üzerine

TKİP Kuruluş Kongresi Belgeleri

**Tüzük üzerine
tartışmalar**

EKSEN

YAYINCILIK

EKSEN Basım Yayın Ltd. Şti.

Laleli Caddesi, No:52/5

Aksaray/İstanbul

Tel: (212) 638 28 83

Fax: (212) 517 39 49

Baskı tarihi : Ocak 2000

Baskı : Berdan Matbaacılık

ISBN : 975-7271-24-1

TKİP Kuruluş Kongresi Belgeleri

**Tüzük üzerine
tartışmalar**

İÇİNDEKİLER

7 Sunuş

I. BÖLÜM

11 Tüzük Üzerine Ön Tartışmalar

II. BÖLÜM

87 Tüzük Taslağı Üzerine Sunuş Konuşması

102 Kongreye Sunulan Tüzük Taslağı

111 Tüzük Taslağı Üzerine Tartışmalar

III. BÖLÜM

163 Türkiye Komünist İşçi Partisi (TKİP) Tüzüğü

SUNUŞ

Bugünün Türkiye'sinde parti olmak iddiası taşıyan çeşitli sol siyasal akımlar genellikle birer tüzük sahibidirler. Fakat bu tüzükler herhangi bir gerekçelendirmeden yoksun, kuru, cansız ve bundan dolayı da daha çok biçimsel metinlerdir. Bu partilerin örgüt anlayışları ve yaşamlarıyla tüzükleri arasında organik bir ilişkinin ve bütünlüğün olup olmadığı tümüyle tartışmalıdır.

Bu kitapta toplu olarak sunulan kapsamlı materyal üzerinden denilebilir ki, ilk kez olarak bir parti, sorunu ortaya biçimsel bir tüzük koymanın ötesinde ele almaktadır. Örgüt yaşamında tüzüğün anlamı ve işlevi üzerinde enine-boyuna durmakta, bu konuda uluslararası ve ulusal deneyimi irdelemekte, yanısıra kendi parti inşa sürecinin deneyimlerini süzerek, ortaya teorik bakışın ve pratik deneyimin ürünü olan önden gerekçelendirilmiş bir tüzük metni koymaktadır.

Bu davranışın gerisinde parti tüzüğünün ideolojik-politik özüyle ele alınması, onun gerçekten örgütsel bir işlev taşıyabilmesinin ancak bununla olanaklı olabileceği bakış açısı vardır. Sonuçta birçok tüzük maddesi biçimsel olarak alındığında genel kabul gören norm ya da kurallardan oluşuyor gibi görünse de, gerek bunların oturduğu bütünsel yapı, gerekse gerisindeki açık ve sağlam ideolojik ve örgütsel kavrayış, gerçek durumun özünde ve esasında tümüyle farklı olduğunu göstermektedir. Programda olduğu gibi tüzükte de önemli olan, bir dizi hükmün biçimsel ifadesi değil, fakat gerisindeki canlı ideolojik ve örgütsel kavrayıştır. Böyle bir kavrayışa dayanmıyorsa eğer, bir parti için gerçekte vazgeçilmez olan tüzük de salt biçimsel bir metin olarak kalır. Çoğu durumda olduğu gibi, daha çok bürokratik bir baskı aracı işlevi görür.

Burada sunulan tartışma ve değerlendirmeler açıkça

göstermektedir ki, komünistler tüzük sorununu biçimsel bir ihtiyacın biçimsel bir karşılanması olarak ele almamışlardır. Böyle olsaydı eğer, ortaya herhangi bir tüzük koymak yoluna da gitmezlerdi. Onlar tüzüğü gerçek bir kavrayışın, onun ifade ettiği canlı özün bir biçimlenmesi olarak; örgüt yapısını, işleyişini ve yaşamını belirleyen ilke ve esasların normlar ve kurallar halinde sistematik bir ifadesi olarak ele almaktadırlar. Bu nedendir ki, sonuçta ortaya çıkardıkları parti tüzüğüne de hakettiği değeri vermektedirler ve veröceklerdir.

Tüzük sorunu bir örgüt sorunu olduğundan dolayı, elinizdeki kitapta tüzük üzerine tartışmalar örgütsel sorunlar üzerine tartışmalarla içiçe geçmiştir. Fakat *Ekim*'de yayınlanan kapsamlı belgeler göstermektedir ki, Kuruluş Kongresi'nde, örgütsel sorunlar enine-boyuna ayrıca tartışılmıştır. Bu tartışmalar birçok bakımdan tüzük sorunu ile kesişmiş, bir dizi cepheden tüzüğün ayrıca gerekçelendirilmesi biçimini almıştır. TKİP Tüzüğü'nü tam olarak anlayabilmek ve yerli yerine oturtabilmek, kuşkusuz ki ancak bu tartışma ve değerlendirmelerin toplamı üzerinden olanaklı olabilecektir.

Burada komünist hareketin on yılı aşkın teorik ve pratik örgütsel birikiminin önemini ise yalnızca hatırlatmakla yetiniyoruz. TKİP Tüzüğü doğal olarak bu birikimin ürünüdür.

TKİP Programı ve Tüzüğü'nün kapsamlı gerekçelendirmeleriyle birlikte kamuoyuna sunulmakta olduğu bir dönem içindeyiz. Bunun proletarya devrimi ve sosyalizm davasında samimi olan tüm gerçek devrimcilerin tek parti çatısı altında birleştirilmesini kolaylaştıracağı inancındayız.

Komünistlerin zor bir dönemde en sınırlı olanaklarla ortaya çıkarmayı başardıkları teorik ve pratik birikim elbette ki karşılıksız kalmayacaktır. Türkiye'de sayısız küçük-burjuva sol mezhepler dönemi sona ermekte, devrimci sınıf partisi dönemi başlamaktadır.

10 Ocak 2000

I. BÖLÜM

TKİP Kuruluş Kongresi **Tüzük üzerine ön tartışmalar**

Tüzük üzerine ön tartışmalar

Partide irade ve eylem birliği sorunları çerçevesinde tüzük sorunu

Cihan: Ideolojik alanda güçlü bir birikimimiz, gelişmiş bir çizgimiz, bu çizginin teorik ve ilkesel bir çerçevesi var. Kongremiz bugüne kadarki teorik-ideolojik birikimimizi bir program birliği ve formu biçiminde somutlamak sorumluluğuyla yüzyüze. Bu elbette ideolojik birliğimizin bu kez program üzerinden yeni bir düzeyde pekişmesi anlamına gelecek. Aynı şekilde örgütsel süreçlerimiz, on yılı bulan bir örgütsel birikimimiz var. Örgüt sorunlarına ilkesel ve pratik yaklaşımlarımız, on yıllık inatçı bir mücadele içinde oluşmuş bir örgütsel yapımız, yaşamımız, kadrolarımız ve tüm bunları yoğuran anlayış ve değerlerimiz var. Tüm bunların da bir tüzük biçiminde so-

mutlaşması gerekiyor. Doğal olarak parti tüzüğümüz de, örgütsel birliğimizin yeni bir düzeyde pekiştirilmesi anlamına gelecek.

Program partide hedef ve amaç birliğini ortaya koyar. Tüzük ise, örgütsel yapıya, yaşama ve işleyişe bir düzen getirmek yoluyla, bu hedef ve amaç birliğinin somutlanmasını ve hayata geçirilmesini güvence altına alır. Bunu eylem birliğinin somutlanması ve güvence altına alınması da sayabiliriz. Programda somutlanan irade birliği, tüzük sayesinde güvence altına alınan eylem birliği ile tamamlanır. Kuşkusuz ki herşeyin başı teorik temeldir, ideolojik çizgidir, programdır, taktik ilkelerdir. Ama teorinin ortaya koyduğu ve pratiğin de tanıklık ettiği gibi, en sağlam bir teorik temel ve ideolojik çizgi bile, onu hayata geçirebilecek devrimci bir örgüt yoksa, kendi başına herhangi bir değer taşımaz. Örgüt, sadece ideolojik çizginin taşıyıcısı ve uygulayıcısı değil, aynı zamanda onun sağlıklı bir temel üzerinde üretilmesinin, korunmasının ve geliştirilmesinin de güvencesidir. Tüzük ise, bu örgütün yapılanmasına, işleyişine, iç yaşamına ilişkin ilkelerin, bir kurallar ya da değerler sistemi olarak somutlanmasından başka bir şey değildir.

Bunlar tüzük üzerine çok genel planda söylenebilecek olanlar. Tüzük meselesinde daha bilinçli bir tutum içerisinde olabilmek, bir parti tüzüğünün yerine getirebileceği işlevin sınırları konusunda gerçekçi olabilmek için hatırdta tutulması gereken bazı noktalar var. Toplam tarihsel deneyimlere, Türkiye sol hareketinin son otuz yıllık deneyimlerine ve bu arada kendi on yıllık nispeten sınırlı deneyimlerimize baktığımızda şunu net bir biçimde görebiliyoruz: Tüzük, kendi içinde ideolojik-programatik bir çerçevede anlaşmış, sağlam bir biçimde birleşmiş ve bütünleşmiş bir partinin, parti örgütünün yaşamını düzenleyebilir ancak. Amaç ve hedef birliği zaafa uğramış, ideolojik birliği dağılmış, bu çerçevede manevi birliğini kaybetmiş bir partide tüzüğün hiçbir gerçek işlevi olmaz.

Bu söylediğim ilk bakışta çok açık bir gerçek gibi görünü-

yor. Ama daha iyi anlaşılması için şunları eklemem gerekiyor. Eğer parti kendi içerisinde ideolojik ve manevi olarak anlaşmıyorsa, eylem birliğinin, örgütsel davranış birliğinin zaten çok problem olmayacağı zannedilir ve varsayılır. Dolayısıyla tüzüğün, bu gibi durumlar için değil de, daha çok parti içerisinde ciddi anlaşmazlıkların başgöstermesi durumunda bir işe yarayacağı, böyle durumlar çerçevesinde örgütsel davranış kurallarını belirleyen bir belge olduğu sanılır. Oysa tersine, bir tüzük ancak, ideolojik açıdan çok iyi anlaşan, bu çerçevede manevi birliği güçlü olan bir partide, bu partiyi oluşturan üyelerin, örgüt organ ve kurumlarının davranış kurallarını düzenler. Ancak böyle bir durumda, sözkonusu partide örgütsel yapıya, işleyişe ve yaşama ilişkin bir çerçeve oluşturur. Demek oluyor ki, parti kendi ideolojik ve manevi birliğini asgari bir sağlamlıkta koruduğu sürece tüzüğün bir değeri ve işlevi vardır. Partide ideolojik birliğin, kaybedildiği demiyorum, sarsıldığı, kaybedilmekte olduğu durumlarda tüzüğün çok fazla bir değer taşıyabileceğini, bir işlev yerine getirebileceğini zannetmiyorum.

Bu temel gerçeğin başka vesilelerle de altını çizmiştim. Yaşadığımız bir tasfiyecilik olayı, bu çerçevede bir olağanüstü konferans deneyimimiz var. Eğer o dönem bir tüzüğümüz olsaydı ve örgütümüz bu tüzüğün temel hükümlerini uygulamak yoluna gitseydi, tasfiyecilerin de gelip temsil edilebileceği bir konferans gerçekleştirmemiz mümkün olamazdı. Çünkü onlar her adımda bir parti üyesi olmanın sorumluluklarına, her devrimci tüzükte mutlaka yeri verilen bir örgüt üyesinin ihmal edilemez yükümlülüklerine aykırı davrandılar. Aylar boyu örgüt disiplininin en temel ve basit gereklerini çiğnediler, örgütsel görevlerini yerine getirmedi, dahası örgütlü bir hizip hareketi olarak davrandılar. Bu nedenle biz, olması durumunda tüzüğün şu veya bu maddesini gerekçe göstererek, tasfiyecileri daha ön süreçte örgütten kovma hakkına sahip olurduk. Bir tüzüğümüz olmasa da, o günkü örgütsel normlarımız ve disiplinimiz çerçevesinde

buna fazlasıyla sahiptik. Ama bunu yapmadık. Tümüyle siyasal bir tercih yaptık, siyasal bir tutumla hareket ettik. Bütün kural tanımazlıklarına, disiplinsizliklerine rağmen onlarla bir örgüt konferansı platformunda hesaplaşmayı tercih ettik ve bunu başardık.

Dikkat ediniz, burada hareketin bir politik tercihi vardır. Bu politik tercih elbette bir örgütsel kavrayışla sıkı sıkıya bağlantılıdır. Biz iç demokrasiyi ileri bir noktada işletmek, sorunu iç mücadeleler temeli üzerinde sonuca bağlamak istedik ve bu yolu tercih ettik. Bu böyle olmakla birlikte, bizzat bu deneyim de gösteriyor ki, bir devrimci örgütün iç ideolojik ve manevi birliğinde ciddi bir zaafiyet başgösterdiği zaman, örgüt tüzüğü'nün olağan işlevi ortadan kalkıyor. Pratik davranışı tüzük kural-ları değil, politik tercihler belirliyor. Örgüt hukuku ya da tüzük hukuku üzerinden bakıldığında, bu hukukun döne döne çiğnendiği koşullarda, biz tasfiyecilerle ilişkilerimizi daha konferans öncesi süreçte bitirmek imkanına pekala sahiptik. Bunu yapmamamız, örgüt hukukunun biçimsel gereklerini bir yana bırakmak anlamına geliyordu. Tasfiyeciler örgüt hukukumuzu kaba bir biçimde çiğneyerek bir yana itmişlerdi. Biz ise bir dönem için bilinçli bir tercihle belli bakımlardan onu uygulamama yoluna giderek benzer bir davranış göstermiş olduk. Bu deneyimden çıkan sonuç, bir kere daha, tüzüğün ancak iç birliğini koruyan bir partide yapıcı ve düzenleyici bir işleve sahip olduğudur.

Bu genel fikri, bu temel noktayı tasfiyecilik deneyimi üzerinden neden hatırlatıyorum? Şunun için: Tüzüğü ideolojik ve programatik birliğini kurmuş bir parti, bir örgütsel yapı olarak, bu temel üzerinde birleşmiş komünistler olarak, kendimiz için yapacağız. Örgütsel yapımızı, işleyişimizi, iç örgütsel yaşam ve davranış kurallarımızı saptayacak bir belge olacaktır parti tüzüğümüz. Bütün parti kurum ve organları için, bütün örgüt bireyleri için bağlayıcı hükümler içerecek bir belge olacaktır. Ciddi anlaşmazlık dönemlerinde değil, ama tam da normal işle-

yiş dönemleri, olağan parti yaşamı için bu tüzük bize lazım olacaktır.

Olağan parti yaşamı içinde birliğimiz ve bütünlüğümüz, bu çerçevede iç örgütsel güven ve uyumumuz tam olduğuna göre, bu durumda bu tüzüğün hükmü ne olacaktır? diye sorulabilir. Yani böyle bir durumda işlerin pekala tüzüksüz de götürülebileceği iddia edilebilir, ya da bu düşünce kendiliğinden akla gelebilir. Bundan tüzüğü önemsememe, onu olağan dönemlerde gereksiz, olağanüstü dönemlerde ise zaten geçersiz sayma gibi bir sonuç çıkabilir, çıkarılabilir. Bu düşünce ya da izlenim yanlıştır. Parti tüzüğü, tam da, çok iyi anlaşmış bir örgütsel bünyede, bu bünyenin değişik parçalarının, farklı kademelerinin hak ve görevlerini, yetki ve sorumluluklarını, bu çerçevede davranış kurallarını saptayarak, örgüt yaşamına düzen ve uyum getirecektir. Her türlü keyfiliği ve öznel yorumu ortadan kaldırarak, kendi içinde anlaşmış bir bünyede, değişik kademeler arasındaki ilişkileri, davranış ve işleyiş kurallarını belirleyecektir.

Örneğin burada, bu platformda bir grup yoldaşız, bir çalışma düzeni içerisindeyiz ve çalışma düzenini belli kurallara bağlıyoruz. Kuralları saptama yoluna gitmezsek eğer, bu kendiliğindenciliğe, giderek bir keyfiyet ve kişisel tercihler alanına kayan bir davranış serbestliği yaratabilir ve çalışmanın toplamında bir dağınıklığa, verimsizliğe ve giderek de kargaşaya yolaçar. Biz bunun yaratabileceği sakıncalardan hareketle çalışma düzenimizi belli ölçülere bağlayalım ve ona göre davranalım demek yoluna gidebiliriz. Böylelikle çalışmayı bir düzen ve disipline bağlamış oluruz. Nitekim yaptığımız da bu oldu. Tüzük de aynen bunun gibidir. Yani herkesin kendi haklarını, görevlerini, yetki ve sorumluluklarını, bünyenin toplamında işleyişin gereklerini bilmesi sorundur. Bunun saptanması ve herkesin de kendisini bu saptanmış çerçeveye göre ayarlaması sorundur. Eğer saptanmış kurallar varsa bu kolaylaşır; örgüt üyeleri ve örgüt organları kendilerini tüzüğe bağlı hissettikleri ölçüde, o davranış

kurallarını, hak ve görevlerin o diyalektik bütünlüğünü özenle gözetmek yoluna giderler. Ve bu giderek daha sağlam ve oturmuş bir pratiğe, yerleşmiş bir davranış kültürüne dönüşür. Böylelikle tüzük, bir örgütsel anlayışın ürünü olmakla kalmaz, onu parti çapında genelleştiren ve pekiştiren bir işlevi de yerine getirmiş olur.

Daha önce söylediklerime rağmen şöyle bir soruyu yeniden sorabiliriz: Peki ciddi anlaşmazlıklar durumunda tüzüğün hükmü ne olur? Eğer sözkonusu olan köklü partiler ise, uzun mücadelelerden gelmiş, dolayısıyla örgüt üyeleri arasında geçmiş olan köklü ve derinlikli bağlar oluşmuş partiler ise, tüzük hukuksal bir belge olmakla birlikte, gene de yapıcı ve birleştirici bir rol oynayabiliyor. Böyle partilerde insanlar ciddi anlaşmazlıkları, sınıf ve kitle dışı parti ve örgütlerde genellikle olduğu gibi kişisel nedenlerle değil, ilkesel nedenlerle yaşıyorlar. Ve ayrılıklara mümkün merteye partinin birliğini gözetecek bir tarzda çözümler ararlarken, bu çerçevede tüzük hukukuna uygun davranmaya çalışıyorlar. Sağlam temellere dayalı, uyulması ve uygulanması ihmal edilemez bir davranış kültürü haline gelmiş bir tüzük, bu çerçevede fazlasıyla önemlidir, sanıldığından da büyük bir yapıcı ve birleştirici işleve sahiptir. Ama eğer sözkonusu olan eski ve kökleşmiş partiler değilse, hele hele bu partiler sınıf ve kitle tabanına çok fazla oturmuş değilse, tüzüğün gereksiz bir bölünmeyi önlemek ya da giderilebilir bir anlaşmazlığı çözüme bağlamak çerçevesinde yapıcı bir işlevi fazla olamayabiliyor.

Öte yandan, en köklü partilerde bile, ciddi ilkesel sorunlar üzerinde görüş ayrılıklarının çıktığı çoğu durumlarda, parti üyeleri, parti yönetimleri veya partinin çeşitli bölümleri, tüzük hükümleri çerçevesinde ortaya bir mücadele ya da tutum koymaktan çok, davranışlarını siyasal nedenlere oturtuyorlar ve çoğu kez de anlaşmazlığın çözümünde siyasal araçlar kullanmak yoluna gidiyorlar. Örneğin, Bolşevik partisinin tarihinden biliyo-

ruz, kimileri kalkıp partiyi bölmek tehditinde bulunabiliyor; Lenin'in kendisi istifa etmek, kitlelere gitmek tehditinde bulunabiliyor. Ve bu tür tehditler, çoğu kere sözkonusu anlaşmazlıklarda bir basınç unsuru olarak kullanılabiliyor. Ortada bir görüş ayrılığı varsa, "oturup konuşalım, tartışalım, oylama yapılsın, parmaklar kalsın, sonuç belli olsun, sonra da sonuç neyse birlikte onu hayata geçirmeye çalışalım" denmiyor, denmiyor bu türden ciddi ilkesel ve politik sorunlarda. Ciddi görüş ayrılıklarının ortaya çıktığı durumlarda, azınlık ya da çoğunluk olmanın öneminden çok, bu çerçevede parti hukukundan çok, üzerinde anlaşmazlık yaşanan sorunun ilkesel önemi önplana çıkıyor ve insanlar tüzük hükümlerine göre değil, değer verdikleri ilkelere ya da siyasal sorunlara göre tavır almak yoluna gidebiliyorlar.

Burada temelde anlatmaya çalıştığım şu: Kendi ideolojik ve programatik birliğimizi sağladığımız, irade birliğimizi pekiştirdiğimiz bir noktada, tüzük bize özellikle gereklidir. Bu çerçevede, tüzüğümüz aracılığıyla örgütsel davranış normlarımızı saptayacağız, somutlayacağız ve ona kesin bir biçimde uyacağız. Tüzüğümüz bize, üzerinde birleştiğimiz ideolojik çizimimizi başarıyla hayata geçirebilmemizi, bunun gereklerini sımsıkı birleşmiş örgütlü bir kuvvet olarak yerine getirebilmemizi, bu amaç çerçevesinde örgütü düzenli, disiplinli ve otoriter kılabilmemizi sağlar. Bu çerçevede, geline yerde, partili aşamada, tüzük bizim için çok önemli ve çok temel bir belgedir. Henüz ideolojik birliğimizi ileri noktalara vardiıramadığımız, bir program halinde somutlayamadığımız bir noktada, tüzük çok öncelikli bir önem taşıyordu. Bir program varsa, bir programı gerçekleştirecek bir parti iddiası varsa, ancak bu koşullarda, tüzük, özel bir örgütsel bağlayıcı metin olarak, kendini temel ve vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak duyurur. Bir ihtiyaç olarak saptanmak ve gerekleri yerine getirilmek zorundadır.

Parti, irade ve eylem birliğinin bir örgütte cisimleşmiş halidir deriz çoğu kere. Partide irade birliğinin temeli, ideolojik

birliktir. Eylem birliği ise örgütsel birlikte somutlanır. Bir başka ifadeyle, irade birliği ideolojik-politik çizgiyle sağlanır; eylem birliği ise örgütle sağlanır, örgüt şahsında ete-kemiğe bürünür. Bu eylem birliğini güvence altına alan en temel araç ise, tüzükten başka bir şey değildir.

Parti tüzüğünün geçmiş birikimleri

İşlevsel bir parti tüzüğü ortaya çıkarabilmemiz için üç deneyim alanından yararlanmamız gerekiyor. Bunlardan ilki, uluslararası komünist hareketin tarihsel deneyimleridir. İkincisi, Türkiye sol hareketinin otuz yıllık deneyimleridir. Üçüncüsü ise, kendi on yıllık öz deneyimimizdir. Bu alanlar özel olarak tüzük için değil, genel olarak örgüt sorunu için de çok zengin deneyimler sunmaktadır bize. Biz parti örgütlenmemizin ilkelelerini ve normlarını, genel örgütsel değerler ve kurallar sistemimizi saptarken, bunlar arasındaki ilişkiyi, dengeyi kurarken, bu üç kaynaktan yararlanmak zorundayız.

Bugüne kadar bir tüzüğümüz olmamakla birlikte, örgüt anlayışımızı oluştururken ve onu hayata geçirirken, kendimizden önceki deneyimleri, gerek uluslararası ve gerekse Türkiye'nin deneyimlerini mümkün mertebe gözetmeye çalıştık. Örgüt yaşamımızı belgeleyen bir takım metinlere ya da olaylara dikkatle bakılırsa eğer, hem bu deneyimlerin kavrandığı ve özümsendiği ölçüde gözetildiği, hem de değişik vesilelerle bunlar üzerine çok yönlü tartışmalar olduğu görülecektir.

Hareketimizin ilk çıkışından itibaren vurguladığı bir takım noktalar var. Türkiye sol hareketinin bünyesinden kopan ve onun çok boyutlu eleştirisiyle ortaya çıkan, üstelik bu kopuşta onun örgüt ve politika pratiğindeki zaafalarını ilk hareket noktaları alan bir hareket olduğumuz gözönüne alınırsa, geçmiş örgütlerin deneyimlerinin bizim için çok dolaysız bir kaynak işlevi gördüğu rahatlıkla görülebilir. Öncelikle buradan, bu de-

neyimlerin eleştirel sonuçlarından beslendik.

İkinci olarak; bizim ortaya çıktığımız döneme dikkatli bakılırsa, bunun dünyada sol hareket içinde ultra-liberal bir sağ dalganın yükseldiği bir dönem olduğu görülecektir. Bizim çıktığımız dönem, Gorbaçov'un ortaya çıktığı, Marksizmin liberal yorumunun ortalığı kapladığı, Leninizmin ve leninist partinin sorgulandığı, genel olarak devrimci örgütün sorgulandığı bir dönemdir. Bu tasfiyeci sol dalganın yıkıcı ve tahrip edici etkisinin Türkiye solu üzerinde de geniş çaplı olarak kendini gösterdiğini söylemeye gerek yok. Daha da kötüsü, Türkiye solunun bununla bir yenilgi sonrasının tüm tahribatı sürüyorken yüzyüze kalmış olmasıdır. Her yenilgi döneminde olduğu gibi bu yenilgi döneminde de temel ilkeler tasfiyeci bir sorgulamaya tabi tutulmuş ve bu en başta da devrimci örgüt ilkeleri üzerinden yapılmıştı. Dolayısıyla Türkiye sol hareketinde fazlasıyla bir liberal-tasfiyeci birikim zaten önden oluşmuştu. Gorbaçov'un çıkışıyla birlikte, "geçmiş sorgulama" adı altında devrimci değer ve ilkelere dönük saldırılar bu uluslararası kaynak üzerinden yeni bir ivme kazandı ve daha ağır bir tahribata yolaçtı.

İşte biz tam böyle bir dönemde ortaya çıktık ve örgüt sorunlarına da bu gözle baktık. Gerek yerli gerekse uluslararası planda o dönem çok etkin olan liberal dalgaya rağmen, örgüt sorununa ilişkin marksist-leninist ilkelerin genel bir yinelenmesi dargörürlüğüyle hareket etmedik. Leninist parti anlayışı, genel olarak leninist örgütsel ilkeler konusunda en ufak bir tereddüt taşımadık. Bu konuda açık ve tok bir tutum içerisindedik. Ama madem böyle bir liberal dalga var, aslolan leninist örgütsel ilkeleri kendi içinde savunmak ve bununla yetinmektir de demedik. Bu genel çerçeveye zaten tarihi pratikler tarafından da doğrulanmış bir anlayışın ifadesiydi bizim için. Biz onu kendimiz için bir veri, bir ön kazanım sayıyorduk.

Ama öte yandan, leninist örgüt anlayışının, leninist parti anlayışının dejenerasyonuna dayanan bir tarihsel süreç vardı

önümüzde ve zaten liberalizm de saldırısını bu tarihsel veriler üzerine oturtuyordu. Böyle bir dönemde, başlangıçta az-çok marksist-leninist ilkelere göre oluşmuş, belli mücadelelerden geçmiş, ama zamanla bozulmuş partilerde ortaya çıkan dejenerasyonun örgütsel kaynaklarını anlamaya ve anlayabildiğimiz kadarıyla bunu kendi yaklaşım ve pratiğimizde hesaba katmaya çalıştık. Kaldı ki o dönemde, marksist-leninist ilkeleri doğru, tutarlı ve anlaşılır bir biçimde gerçekten savunabilmek, yaşanmış olumsuz tarihsel deneyimlerden devrimci ve ilerletici sonuçlar çıkarmakla olanaklıydı. Eğer ortada, tüm öteki temel ilkeler alanında olduğu gibi örgüt ilkeleri alanında da güçlü bir liberal saldırı vardysa, bu, dünya komünist hareketinin yaşadığı tarihsel yenilginin istismarına dayanıyordu. Ortada bir yenilgi ve başarısızlık olmasaydı, devrimci partilerin bürokratik dejenerasyonu olmasaydı, bu tür bir istismar zaten mümkün olamazdı. Dolayısıyla bu bir veri olduğuna göre, biz farkımızı, tarihteki o bozulma dönemini hesaba katmayan, onu gözetmeyen bir tutumla değil, o bozulmanın marksist bakış açısına dayalı eleştirisi temeline oturtmak durumundaydık. Bu, yapmaya çalıştığımız ve az-çok yapmayı başardığımız işin bir yönüdür.

Öte yandan, kendi ülkemizin de yaklaşık yirmi-yirmibeş yıllık bir örgütsel deneyimi vardı. Bu deneyime baktığımız zaman, kendisini marksist-leninist olarak adlandıran, marksist-leninist örgütlenme ilkelerine uygun davrandığını iddia eden, gerçekte ise küçük-burjuva örgüt anlayışları üzerine oturan ve küçük-burjuva örgüt pratikleri gerçekleştiren bir mirasla yüz yüzdük. Bu mirasın eleştirisi bizim için zaten apayrı bir önem taşıyordu. Türkiye’de yaşanan örgütlenme pratiklerinin ideolojik açıdan Marksizm-Leninizme dayanmadığını; ideolojik çizgiyle marksist-leninist olmayan örgüt ya da partilerin, işin doğası gereği örgüt çizgisinde de marksist-leninist olamayacağını; genel planda bu ilkeleri savunuyor gözükseler bile, bu ilkeleri o kendi küçük-burjuva konumlarının prizmalarından geçirerek

bozulmuş ve değiştirilmiş biçimiyle savunup uyguladıklarını görmek ve devrimci eleştiri içinde göstermek durumundaydık. Dolayısıyla geleneksel küçük-burjuva hareketin deneyimlerini de hesaba katmak durumundaydık.

Bu çerçevede, siyasal mücadele alanına çıktığımız andan itibaren, belli güçleri biraraya getirdiğimiz ve bu güçlerle örgütsel ve siyasal yaşamımızı oluşturmaya başladığımız ölçüde, geçmişten çıkardığımız deneyimleri mümkün mertebe hesaba kattığımız bir gerçektir. Nitekim, çok özel bir ihtiyaç olarak alttan ya da örgütten gelen bir talep olarak kendini çok fazla dayatmadığı halde, somut örgütsel şekillenmemizin yalnızca birbuçuk yıl sonrasında bir örgüt konferansı toplamak, bu örgüt konferansında geniş bir örgütsel temsili sağlamak, bu geniş örgütsel temsille toplanmış konferansta hareketin her türlü problemini mümkün mertebe demokratik bir zemin üzerinde çok boyutlu olarak tartışmak yoluna gittik.

Bu da bir deneyim, bu da bir pratik. Bu, örgütsel demokrasiyi geliştirmek ve kurumlaştırmak açısından önemli bir adımdı. Örgütsel demokrasi çıkışımızdan itibaren en hassasiyet gösterdiğimiz noktalardan biriydi ve biz örgüt yaşamımızda bunu gözetmek ve somutlamak durumundaydık.

Gerçi ortaya çıktığımız dönem, örgütsel demokrasi üzerinden liberalizmin yaygın bir biçimde ideolojik saldırı yönelttiği bir dönemdi. Örgütsel demokrasi liberallerin şiarıydı. Yenilgi sonrası bir dönemde genellikle liberal ya da anarşizan bir işlev görüyordu. Buna rağmen biz örgütsel demokrasi meselesine çok önem verdik. Kaldı ki küçük-burjuva liberal ya da anarşizan tavırları ideolojik ve pratik olarak boşa çıkarmanın da uzun vadede en etkili ve kalıcı yolu buradan, bu tutumdan geçmekteydi. Zira liberal tasfiyecilik bizi zayıf bir noktamızdan, devrimci örgüt anlayışının en çok bozulmaya ve tahribata uğradığı bir noktadan yakalayarak vurmaya çalışıyordu. Uluslararası komünist hareketin partiler bazında genel bürokratik bir

bozulmaya uğradığını zaten biliyoruz. Türkiye'nin geleneksel örgütlerinin ise leninist merkezîyetçilik adı altında, devrim örgütü adı altında, kaba bürokratik merkezîyetçiliğe dayalı örgütler ve şeflikler ortaya çıkardıklarını, örgütü ve devrimci yaşamı boğduklarını, iç örgütsel demokrasiyi, onun devrimci ilkelerini uygulamadıklarını biz kendi özdeneyimlerimizden biliyorduk. Örgütsel demokrasi sorununda buradan da gelen bir hassasiyetimiz vardı. Dolayısıyla o dönem, kendi o sınırlı devrimci örgüt yaşamımızda demokrasiyi mümkün merteye uygulamaya çalıştık. Bunu örgüt yaşamımızın çeşitli alanlarında ve çeşitli araçlar üzerinden gerçekleştirmeye çalıştık.

Kendi özdeneyimlerimiz ve birikimlerimiz

Merkez Yayın Organı'mız olarak *Ekim* üzerinden yapılan vurgular buradaki yoldaşlar tarafından biliniyor. Daha ilk sayıların birinde "*Ekim Bir Kürsüdür!*" başlığı taşıyan bir yazımız var örneğin. Bu yazıda, devrimci örgütü, bir bütün olarak düşünen ve savaşan insanların örgüt birliği olarak tanımladık. Örgütsel yaşamımızı bu bakışa göre düzenlemeye çalıştık. Bunun yarattığı bazı yan sonuçlar da oldu elbette. Çifte yenilginin tahrip ettiği bir küçük-burjuva, yarı-aydın insan malzemesine demokrasiyi uygulamaya kalkmak sanıldığı kadar verimli sonuçlar doğuruyordu. Hatta çoğu durumda tam tersi sonuçlar doğurduğu bile oldu. Bunu da açıklıkla tespit etmek gerekiyor. O zamanki demokrasi vurgumuz ve uygulamalarımızda, o anki kazanımlardan çok, uzun vadede bu kavrayışı geliştirmek ve bu noktada ulusal ve uluslararası boyutları olan bürokratik dejenerasyonu aşan bir bilinç oluşturmak, bizim için büyük bir önem taşıyordu. Bu noktadaki hassasiyet, yineliyorum, uygulamada bizi vuran sonuçlar yaratıyor olsa bile.

Kuşkusuz yararlandığımız sonuçlar da yarattı. Düşünen in-

sanlar yetiştirme çabasında az başarı sağlamadık. Ama, 3. Genel Konferans'ın da muhasebesini yaptığı gibi, demokrasimizi devrimci disiplinimizi güçlendiren bir zemine de bir türlü gereğince oturtamadık. Buradaki başarısızlık bir perspektif sorunu değil, bir uygulama sorunu olarak ve bozulmuş insan faktörü sorunu olarak ortaya çıkıyordu. Güçlerimizi geleneksel örgütlerden kazanıyorduk, ama geleneksel örgütlerden kazanılmış bu güçleri dönüştürecek zeminler ve zamanlar bulamadığımız ölçüde, demokrasimiz disiplinimizi ve bu temelde merkezi otoritemizi tahrip eden sonuçlar yaratabiliyordu. Bunlar 3. Genel Konferans metinlerinde ayrıntılarıyla değerlendirilmiştir. Tüzük tartışmaları çerçevesinde bu değerlendirmelerden yararlanabileceğimizi düşünüyorum. Buradaki değerlendirmeler ve yaklaşımlar güncelliğini ve tüm geçerliliğini koruyor. Daha da ileri giderek, bu değerlendirmelerde partimizin örgütsel temelleri atılmıştır da diyorum. Kuruluşundan sonra partimiz bu değerlendirmelerden döne döne yararlanmasını bilmelidir.

Bir başka deneyim dönemi tasfiyecilik sürecidir. Tasfiyecilik süreci aslında bizim için bir yönüyle de yoğun bir tüzük tartışması dönemidir. Tasfiyecilerin dilinde “bu örgütün bir tüzüğü niye yok?” tartışması vardı, kastettiğim bu değil. Biz o dönem biçimsel bir tüzük tartışması yapmadık. Tasfiyecilerin örgüt iradesini ve hukukunu kaba bir biçimde çiğnediğini, biz tam da tüzüğün ruhuna uygun noktalar üzerinden tartıştık. Çok kritik bir tartışma hatırlıyorum. “Birlik sorunu” üzerinden MK bünyesinde ortaya çıkmış bir anlaşmazlık vardı. 1. Genel Konferans'ımızı hemen izleyen aylardaydı bu. MK'da çoğunluk birlik istediği halde, birliğin azınlık tarafından engellendiği iddia ediliyordu. Bu iddiaya bizim o zaman verdiğimiz yanıt şuydu; birlik konusunda henüz toplanmış örgüt konferansında saptanmış bir çizgi ve çerçeve var. Örgüt konferansı, bu örgütün en üst ve en yetkili platformudur; orada bu meseleler tartışılmıştır ve belli esaslara bağlanmıştır. Ve seçilmiş MK bu çizgiye ve

çerçeveye uymak üzere seçilmiştir. Bu çerçeveye bağlı kalacak ve bu çerçeveyi hayata geçirecek bir MK seçilmiştir. Eğer seçilen MK, ya da onun çoğunluğu hemen konferansı izleyen günlerde örgütün belirlediği çerçeveyi çiğnemişse, bu onun kendi hukukunu, aynı anlama gelmek üzere meşruluğunu yitirdiğinin de bir ifadesidir. Bu noktada aslolan örgüt konferansının iradesidir. Örgüt iradesi burada konferans iradesi üzerinden yansır. Bu örneğin, örgüt yaşamımızda çok büyük sorunlar yaratan bir olay olduğu ölçüde, bizim için çok temel bir tüzük dersidir.

Bu dönem, tasfiyecilik süreci, bizim için iç demokrasinin de sınındığı bir dönem oldu. İç demokrasiyi ileri bir noktada uyguladık ve bunun tasfiyecilerin davranışları üzerinden örneklediğim bazı tahrip edici sonuçları da oldu. Ama biz uzun vadede kazançlı çıktık diye düşünüyorum. Sadece siyasal açıdan değil, devrimci deneyim ve örgütsel geleneklerimiz açısından da kazançlı çıktık.

Son olarak açık alanda ortaya çıkan provokasyona bakıyorum. Bir takım zaaf lar zamanında ve örgüt içerisinde bilince çıkarılacak tarzda ezilmediği takdirde, bunlar çok tahrip edici ve dejenerasyonu besleyici sonuçlar yaratabiliyorlar. Oysa biz, tasfiyecilik döneminde, tartışılan sorunlar üzerine örgüt içerisinde geniş bir tartışma zemini açtık. Bir takım temel örgütsel belgeleri, tartışma materyallerini örgüte sunduk ve bu meseleler üzerine bir örgüt konferansında gerekli tartışmaları yapmak yolunu tuttuk. Bu, ortaya çıkan bir zaafiyeti örgüt yaşamı içerisinde ideolojik ve örgütsel açıdan ezmek anlamına geliyordu. Tabi burada herşeyi belirlemek tam olarak bize düşmüyordu. Ama biz kendi irademizi mümkün mertebe bu süreci bu şekilde yaşamak doğrultusunda kullanmaya çalıştık. Bunun da bize sağladığı belli deneyimler oldu.

3. Genel Konferans'a kadar, gerek Türkiye sol hareketinin gerekse uluslararası komünist hareketin deneyimlerinden süzül-müş sonuçları, kendimizce önemli hassasiyet alanları haline

getirmiştik. Örneğin biz o güne kadar iç demokrasi sorununa büyük bir önem veriyorduk. Ama 3. Genel Konferans'tan itibaren, örneğin demokrasi karşısında disiplin kavramına çok belirgin bir vurgu yapılmaya başlanmıştır. 3. Genel Konferans metinlerinde; geleneksel sol hareketteki şeflik geleneğinin, bürokratik merkeziyetçilik uygulamalarının, dünya komünist hareketindeki bürokratik yozlaşmanın dersleri bizde özümsemiştir, bu nedenle bu örgütte iç demokrasi güvence altındadır; ama bu örgüt artık iç demokrasisini disiplinini güçlendirmenin, devrimci merkeziyetçiliğini sağlamlaştırmanın bir aracı haline getirmeyi de başarabilmek durumundadır, deniliyor. Kuşkusuz biz iç demokrasiye her zaman böyle, bu gözle, bu şaşmaz amaç çerçevesinde baktık. Ama uygulamada o güne kadar fiilen bu sonucu yaratamadığı ölçüde, disiplin ve merkeziyetçilik meselesine çok özel vurgular yapmak apayrı bir ihtiyaç haline geldi. Deyim uygunsu, çubuk artık o tarafa doğru sert bir biçimde bükülmüştür.

3. Genel Konferans'tan bu yana ne kadar mesafe aldık? Bunun üzerinde burada durmayacağım. Ama bugünden baktığım zaman şunları söylemek durumundayım: Tüzük tartışmaları çerçevesinde gözetmemiz gereken esaslar, 3. Genel Konferans'ta altı çizilen noktalardır. Bu örgütte disiplini nasıl sağlayacağız? Kurumsal işleyişi herkesi bağlayacak esaslara nasıl bağlayacağız? Merkeziyetçiliği nasıl güvence altına alacağız? Parti otoritesini her kademede nasıl kurumlaştıracamız ve güçlendireceğiz? Tüzük tartışmaları çerçevesinde üzerinde en çok durmamız gereken sorunlar, en çok dikkat etmemiz gereken noktalar bunlardır. Hala da gerçek bir örgüt yaşamı kuramamaktan, ciddi kural ihlallerinden, bu çerçevede zaafiyetlerden yakınıyorsak; bu zaten çubuğu nereye bükmemiz, dikkatleri nereye vermemiz gerektiği konusunda bize bir açıklık sunmaktadır.

İç demokrasiyi savunmak adına disiplinin, disiplini savunmak adına iç demokrasinin çiğnenmesinden ya da ihlal edilmesinden yana olamayız. Dikkat ederseniz, 3. Genel Konferans

metinlerinde formülasyon şöyle yapılıyor: İç demokrasi güvence altına alınmıştır; örgütümüzde demokrasi yerleşip kurumlaşmıştır; örgütte demokratik haklar, normlar, değerler sistemi üzerine bir bilinç, bir kültür yaratılmıştır. Bu alanda bir sorun yoktur. Önemli olan onu şimdi daha sağlam bir devrimci temele oturtabilmektir. Eğer demokrasi devrimci bir temele gereğince oturulamıyorsa, demokratik haklarını kullanan kadrolar bunu daha ileri bir özdisiplinin dayanağı haline getiremiyorlarsa, merkezi önderliğe daha sağlam bir itaatin dayanağı olarak kullanmıyorlarsa, burada uygulama artık devrimci bir iç demokrasinin gereği olmaktan çıkıyor, yarı-liberal, yarı-anarşizan bir zaafiyet alanına dönüşüyor.

İç demokrasi ile örgüt disiplini arasındaki ilişki her zaman diyalektik bir bütünlük oluşturmak zorundadır. Ama küçük bir örgüt, yenilgiden devralınmış bir insan malzemesi, devrimci kitle hareketi açısından zayıf bir dönem, sınıf ve kitle bağlarından yoksunluk, bütün bunların kesiştiği, üstüste bindiği bir durumda, iç demokrasi ile örgüt disiplini arasında bizim arzuladığımız türden devrimci bir denge ve uyum, organik bütünlük bir türlü kurulamadı. Bir yandan bu dengeyi ve uyumu örgüt yaşantımız içerisinde mümkün merteye gerçekleştirmeye çalışmak için üstümüze düşen herşeyi yapmalıyız, ama öte yandan da bugüne kadar bunu neden yapamadığımız ve bundan sonra da hangi alanlarda zorlanacağımız konusunda belli açıklıklara sahip olmak zorundayız.

Bu konuda Lenin'in "*Sol Komünizm*"de Bolşeviklerin deneyimlerini aktarırken söylediklerinin önemle gözetilmesi gerektiğini bir kez daha hatırlatıyorum. Bir kez daha diyorum, zira 3. Genel Konferans'ta da döne döne hatırlattım bunu. Lenin'in "*Sol Komünizm*"de ve "*Bolşevik Başarının Temel Koşullarından Biri*" başlıklı ara bölümde ortaya koyduğu temel önemdeki görüş ve uyarıları Merkez Yayın Organı'mızda birkaç kere yayınlamak yoluna da gittik. Lenin, doğruluğu kitlelerin kendi özden-

yimleriyle görülebilmis sağlam bir ideolojik çizgiye ve sağlam kitle bağlarına, özellikle de sınıf bağlarına sahip olmayan bir örgütte, sağlam bir disiplinin istense de kolay kolay oturtulamayacağını söylüyor. Böyle örgütlerde sağlam bir disiplin oturtmaya yönelik her çabanın kaçınılmaz bir başarısızlığa uğrayacağını söylüyor. Lenin bunu bir umutsuz nokta olarak ifade etmiyor. Gerçekçi bir bakış açısı ile bunun zorlu mücadeleler gerektirdiğini, o çok taklit edilen ve övülen Bolşevik disiplini kazanmanın gerçek bir emek ürünü olduğunu, ancak politik çizginin yıllara yayılan bir emekle hayata geçirilmesiyle ve sınıf ve kitle bağlarının geliştirilmesiyle adım adım oturtulabileceğini, bu disiplin anlayışının ve kültürünün ancak böyle kalıcılaştırılabileceğini anlatmaya çalışıyor. Ve burada devrimci teori, devrimci ideolojik çizgi, bunu ancak kolaylaştırabilir deniliyor, devrimci teorinin kendine özgü vazgeçilmez rolüne de vurgu yapılıyor.

Dolayısıyla, Lenin'in bu temel pasajını örgüt disiplinini oturtmakta bir umutsuzluk duygusu yaratmak için değil, disiplinli bir örgüt yaratmanın, disiplinli kadrolar yetiştirmenin zaman ve emek sorunu olduğunu vurgulamak için hatırlatıyorum. Bunu bu çerçevede kavrarsak, zamanla (ki zamanı devrim doğrultusundaki mücadelemizde mevziler kazanarak tüketmek istediğimize göre) bu mevzilerin kazanılmasında göstereceğimiz her başarı, zaten bizi sağlam bir disipline sahip bir örgütsel yapıya kavuşturacaktır.

Haklar ile görevlerin diyalektik bütünlüğü

Bu noktalar üzerine tartışalım. Eğer bu noktaları iyi kavrarsak, tüzüğü bir kurallar ve davranış normları formu olarak somutlamakta fazla bir güçlük çekmeyiz. Nihayet bir tüzüğün teknik yapısı iyi-kötü bellidir. Tüzükte üyelik, aday üyelik bir kurumdur; bu belirlenir. Üyelik, aday üyelik nedir? Üyelerin

ve aday üyelerin hak ve görevleri nelerdir? Bir örgütte temel örgütsel organlar, kurumlar ya da kademeler nelerdir? Örgütün temel birimi nedir, kongresi nedir, merkez komitesi nedir, alt örgütlenmeleri nelerdir? Bu kurumların yetki ve sorumlulukları nelerdir? Bir örgütte işleyişi ve iç örgütsel yaşamı belirleyen ve düzenleyen kurallar nelerdir? Tüm bunlar az-çok bellidir. Bizim sürecimizin deneyimleri üzerinden de ayrıca bellidir.

Tüzüğün teknik bir yapısı vardır, teknik yapıyı kurmakta fazla bir güçlük yoktur. Bugüne kadarki pratik işleyişimize tüzük sistematigi içerisinde bir biçim vermeye kalksak, bunu kolaylıkla yapabiliriz. Ama bizim öncelikle meselenin ruhunu, temel noktaları kavramamız lazım. Bu temel noktaları aynı zamanda dönemselsel bir yoruma da tabi tutmamız lazım, bu da çok önemli. Tüzük nihayet ideolojik-politik çizgiye bağımlı bir alandır. Örgütsel kurallar, örgütsel davranış normları alanındaki temel ilkeleri, her dönem için geçerli olanları saklı tutuyorum, ama bir örgütün yapısı, iç işleyişi ve kuralları dönemselsel mücadelenin ihtiyaçlarına tabi kılınmak zorundadır. Tüzük partinin önünü tıkamamalıdır. Tersine, partinin birliğini, davranış ve eylem yeteneğini kolaylaştırmak zorundadır. Bu, tüzüğün çok değişken bir belge olduğu anlamına gelmez. Tüzükte bazı temel noktalar sabittir. Ama işleyişe ilişkin, örneğin demokrasi ve merkezîyetçilik arasındaki dengeye ilişkin, bunlar arasındaki organik ilişkiye ilişkin sorunlar, biraz döneme ve mücadelenin ihtiyaçlarına uygun olarak farklı yorumlara tabi tutulabilmek durumundadır. Eğer örgüt biçimleri her zaman mücadele biçimlerini izliyorsa, mücadelenin mantığına, onun ihtiyaçlarına uygun olarak şekilleniyorsa, bu aynı şey partinin örgütlenmesi ve işleyişi, dolayısıyla bunların ifadesi olarak tüzük açısından da geçerlidir.

Partide disiplinin tam olarak egemen kılınması bizim için çok güncel bir ihtiyaçtır. Disiplinin normlarını, kurallarını açık ve net bir biçimde tüzük üzerinden saptamak durumundayız.

3. Genel Konferans'ımızda "devrimci temellere dayalı bir iç demokrasinin egemen kılınması"! deniliyor. Burada "devrimci temellere dayalı" vurgusu özel bir vurgudur. Burada iç demokrasiden çok, devrimci temellere dayalı bir iç demokrasinin egemen kılınması vurgulanmaktadır. Aslında bu, özünde gene disiplin kavramına, disiplin ihtiyacına bir vurgudur. Çünkü bu tür bir formülasyon, iç demokrasimizin liberal ya da anarşizanca istismar edildiğine, örgüt disiplinini ve örgüt otoritesini boşa çıkaracak bir tarzda kullanıldığına ilişkin bir gözlemin, bir değerlendirmenin, bir kaygının ürünüdür.

"Parti üyelerinin haklarıyla görevleri arasındaki devrimci bütünlüğün kavranması ve kavratılması..." Hakları konusunda hassasiyet gösteren, ama görevleri konusunda aynı dikkati, aynı hassasiyeti ve sorumluluğu gösteremeyen bir insan malzemesi gerçeğiyle yüzyüzeyiz. Buna en iyiniyetli yoldaşlarımızın bir kısmı da dahildir. Biz bu bütünlüğü örgüt üyelerine kavratmayı, haklar ile görevlerin diyalektik birliğini ve bütünlüğünü bir örgütsel kavrayış olarak yerleştirmeyi, bir örgütsel kültür haline getirmeyi başarabilmek durumundayız. Ortaya koyacağımız tüzük bunun bir aracı olabilmelidir. Eğer bu kavrayışı geliştirip yerleştiremezsek, herkes için basit ve çok açık gibi görünen bu işleyişimizi bir kültür olarak kavratamazsak, en ideal bir tüzük bile işimize yaramayacaktır. Bu mesela en temel zaaf noktalarımızdan biridir. Eğer sözünü ettiğim liberal veya anarşizan tutum ve davranışları yalnızca liberal ya da kaçkın tipler göstermiş olsalardı, onların tabiatına uygun bir davranış olduğu için bunu çok problem etmezdik. Yani hakları kullanan ama görevleri ihmal eden tipler gerçekten çok özel, çok bozuk tipler oldukları, onların bozukluğu zaten biraz da buradan geldiği ölçüde bunu çok problem etmezdik. Ama ben en iyiniyetli yoldaşların bile haklar ve görevler arasındaki ilişkide gerekli kavrayış açıklığına ve davranış sağlamlığına sahip olmadıklarını düşünüyorum.

Çok verdiğim bir örnektir; insanlar hapisanenin içinde ve dışında farklı farklı düşünebiliyorlar. Bu aslında haklar ve görevler arasındaki o kaba kopukluktan başka bir şeyden gelmiyor. İçeri düşen bir takım insanlar içeride neden ihmal edildiklerinden, örgütün kendilerine neden sahip ~~çık~~madığından, örgüt üyesi olmanın gereği olan ihtiyaçlarının neden karşılanmadığından yakınabiliyorlar. Ama çoğu kere bunu söyleyen insanlar, daha düne kadar başkalarına karşı görevlerini yerine getiremeyen aynı insanlar oluyorlar. Hak ve görev diyalektiği ve bütünlüğü bir arada kavranabilse, böyle bir sorun ve böyle bir tartışma hiçbir biçimde ortaya çıkmaz.

Tüzüğe dayalı örgüt yaşamına geçmenin bazı sorunları

Temmuz: Parti üyesi, parti programını kabul eden, partinin bir organında çalışan, aidatını düzenli ödeyen, görevlerini yerine getiren kişidir. Klasik tanım böyle. Parti programı için esaslarına ilişkin özlü ve süzülmüş bir temel belge olduğu ölçüde, taktiğe ilişkin tartışmalara, düşünsel ayrılıklara geniş bir alan bırakıyor, kuşkusuz belli ölçülerde ve esasları zedelemeyecek sınırlar içinde. Taktik politika alanında farklılıkların ortaya çıktığı yerde, partinin oturmuş gelenekleri varsa, toplumsal tabanıyla az çok kaynaşmışsa, tüzüğün belli bir işlevinin olabileceğini, olması gerektiğini düşünüyorum. Söylenenler kuşkusuz buna aykırı değil. Bir parça ideolojik ve taktik birliğini zaten sağlamış olan bir örgütün kendi iç disiplini sorunu olduğu ölçüde, bu işin zaten esas ya da temel yönünü oluşturuyor. Yani bu koşullarda taktik üzerine ayrılıklar örgüt birliğini ve disiplini zedelemesiz.

Ama sistemleşmemiş, süreç içinde ilkesel ayrılıklara varmamış, dönemselsel olarak ortaya çıkmış taktik ayrılıklar sorununa ilişkin olarak, eğer diğer koşullar gerçekleşmişse, tüzüğün

iş i kolaylaştıran çözücü bir işlevi olabileceğini düşünüyorum. Eğer konulan platformu taktik birlik çerçevesinde tartışırsak, sorunun daha rahat anlaşılabilceğini sanıyorum.

Cihan: İdeolojik çizgi ve taktik ilkeler temeli üzerine irade birliğinin sağlanması diyelim. Böylece formülasyon düzeltilmiş, sorun kalmamış olur.

Tuna: Bir tüzük oluşturacağız. Bunun disiplin konusunda davranış birliğini oluşturmaya dönük bir yanı var. Ama ben bir başka yanından bahsetmek istiyorum. Yeni dönemde devrimcileşmesinin çok erken aşamalarındaki işçi-emekçi kökenli insanlara üye, aday üye sıfatlarını veriyoruz. Uzun süredir darkapıcılığı kırmamız gerektiğini söylüyoruz ve bunu gerçekten bir politika haline getirmeye çalıştık. Ama bugünün insan malzemesinin sorunları olduğunu da biliyoruz. Bunların devrimcileşmesi ile devrimci örgüte üyelik süreci, çok kısa zaman aralıklarıyla yaşanabiliyor. Genç insanlar şahsında bu açıkça görülebilir. Bu tüzüğü onlara uygulamak sorumluluğu doğuyor.

Örgütte gerçekten az-çok yerini bulmuş, oturmuş bir devrimci kadronun hataları ile yeni insanların devrimcileşmelerinden, oradaki güçlükten, oradaki sancılardan kaynaklanan hataları ayırabilmek zorundayız. Tüzük bunu nasıl yapar? Sonuçta üyelere ve aday üyelere verilmiş bir eşitlik normudur. Biz bunu güncel planda ne kadar hakkını vererek gözetebiliriz, bu bir siyasal bakış sorunu. Ama tüzük dediğiniz bir yerde, tüzük burada farklılaşacak tutumları dıştalar. Zira bu, tüzüğün tanımına, mantığına, işlevine aykırı. Tüzük anlayış ve uygulamada bir eşitlik normudur.

Cihan: Peki şu soruya bir yanıtın var mı? Bizde disiplinsizlikler daha çok yeni ve deneyimsiz kadrolar şahsında mı kendini gösteriyor? Yoksa yakındığımız disiplinsizlikler daha ileri düzeydeki yoldaşların davranışlarından mı kaynaklanıyor? Genç insanların devrimci sağlamlık alanında problemleri olabi-

lir. Peki partinin kural ve normlarına uygun davranmakta, parti hukukuna uygun hareket etmekte de ciddi sorunları oluyor mu? Hele de bunlar işçi, emekçi kökenlilerse...

Tuna: Ben tüzüğü yaşama geçireceğimiz bir evrede, devrimcileşmeleri ile örgütsel yaşamları arasında zamansal paralellik olan insanlarda bunun bir parça karşılığı olduğunu görüyorum. Bu, bu insanların eğitiminde bir zaman dilimi ihtiyacı demektir. Biz bugün kadrolar nezdinde bu tüzüğü uyguluyoruz, ama bu insanların gerçekliğini de siyasal planda gözetiriz, diyebilir miyiz?

Cihan: Hayır, böyle bir şey yapamayız.

Tuna: Bunu yapamadığımız bir yerde sorunlar yaşayacağımızı düşünüyorum. Bugüne kadar uyguladığımız üyelik ve aday-üyelik normu, olumlu şartlarda bile bu tüzüğü bizim karşımıza çıkaracaktır.

Cihan: Ortaya koyduğumuz asgari üyelik, aday-üyelik normlarına uygun hareket etmek zorundayız. Burada darkapıcılığı kırmak adına koyduğumuz asgari ölçüyü ortadan kaldıramayız. Devrimci kimliği konusunda, geleceği konusunda belirsizlikleri koruyan, güven vermeyen insanlar, bunlar işçi-emekçi kökenli de olsalar, biz böylelerini parti örgütüne alamayız. Alırsak partinin düzeyini, niteliğini hızla düşürmüş oluruz.

Bugünkü problemimiz biraz da şuradan doğuyor: Bu alandan kadrolaşmak konusunda yeterli verimliliğe ve sağlamlığa sahip bir pratik politika sahibi olmadığımız için insan yetiştiremiyoruz, insan çıkaramıyoruz. Eğitim grupları, çalışma komiteleri oluşturamıyoruz. İşçi ya da emekçi kökenli insanları eğitip, örgütsel kavrayışlarını, illegaliteye uygun davranış düzeylerini yükseltmediğimiz ölçüde, bu insanlar bizim çevremizde şekilsiz bireyler olarak kalıyorlar. Bu kalış süresi uzadığı bir noktada biz bunları artık saflara alalım diyoruz. Yani o güne kadar ki ihmali, o güne kadarki sekterliği, bu kez biraz liberalizme kayan bir cömertlikle telafi etmeye çalışıyoruz. Eğer gerçekten

ön örgütlenme süreçlerinde, parti çerperini örgütlenme ve seferber etme dediğimiz düzeyde bu insanları zamanında değerlendirmeyi başarabilirsek, bu süreçte asgari güveni veren işçileri ve emekçileri saflarımıza alırız. Gerisini niye alalım ki? Alırsak partinin düzeyini hızla düşürürüz.

Darkapıcılık kendini bu tür bir uygulamada göstermiyor. Darkapıcılık kendini işçi ve emekçilere karşı tutumda şöyle gösteriyor. Bunlar faaliyete ve mücadeleye katılan, kendilerine verilen görevleri yerine getiren, bu çerçevede disiplinli davranan, ama ideolojik kavrayışları konusunda problemleri olabilen, eksiklikleri olabilen geri kültür düzeyindeki emekçiler oluyorlar. Burada ölçüyü yanlış ele alıyoruz. Parti çizgisini ne kadar kavramıştır, dolayısıyla uygulama yeteneğine ne kadar sahiptir, gibi bir yanlış norm kullanıyoruz.

Normların yanlış uygulanmasından, ölçünün isabetsiz konulmasından dolayı bu emekçiler örgütün dışında kalırlar da, kavrayışı çok gelişkin gibi görünen ve pratiği de gelişkin olacak gibi görünen, ama gerçekte hiç de öyle olmayan aydın ya da yarı-aydın küçük-burjuva kökenli unsurlardan gelme ağzı iyi laf yapan tiplere kapıları açarsak eğer, işçi-emekçi üye adaylarına karşı darkapıcılık yapmış oluruz. Mevcut durumda darkapıcılık kendini olsa olsa burada gösterir.

Ama darkapıcılığı aşmak adına da, devrimcilikte kalıcı olup olmadıkları belli olmayan yarı gönüllü bir takım işçilerin, emekçilerin parti saflarına alınabileceğini zannetmiyorum. Bugünkünden daha farklı siyasal koşullarda ve parti örgütünün omurgasının sağlam olduğu bir durumda, taban örgütlerinde işçi ve emekçilere karşı belki belli sınırlar içerisinde esneklik gösterilebilir. Ama, Türkiye gibi azgın bir polis rejiminin sürdüğü bir ülkede ve örgütün de hala esas olarak profesyonel devrimci çekirdek olarak şekillenmek durumunda kaldığı bir evrede, böyle bir esnekliğin gösterilebileceğini zannetmiyorum.

Soruyu onun için kasten sordum. Ben işçi ve emekçi kö-

kenden gelen deneyimsiz üye adaylarının bizim tüzüğe dayalı örgüt yaşamımızda yaratacağı problemlerden çok, ileri ve deneyimli kadrolarımız şahsında ortaya çıkan problemleri bugün için çok daha öncelikli ve öncelikle giderilmesi gereken sorunlar alanı olarak görüyorum. Ve ben, “bir tüzük herşeyden önce bize lazım, bizim kendi iç hukukumuzu belirleyen bir tüzüğe bizim ihtiyacımız var” derken, biraz da bunu anlatmaya çalışıyorum.

Tuna: Darkapıcılığı yenelim dediğimiz yerde, disiplin alanında sorunsuz, devrimcilik konusunda güven veren bir işçi tipi var da bunlar kavrayış zayıflıkları yüzünden dışta tutuluyordu, denilebileceğini sanmıyorum. Son süreçte yaptığımız aday üye, üye alımlarında tablonun böyle tanımlanabileceğini düşünmüyorum.

Cihan: Bugün fiiliyatta böyle bir zaafiyet var demiyorum. Partilerin yaşamında darkapıcılık genellikle normların yanlış uygulanmasından ya da kullanılmasından, aydın ya da küçük-burjuva ögelere avantaj sağlayan tarzda kullanılmasından kaynaklanır. Bunu anlatmaya çalışıyorum. Ama ben bugün darkapıcılığı kırmak adına devrimciliği konusunda güven vermeyen işçi kökenlilerin parti saflarına alınabileceğini zannetmiyorum. Parti saflarına girmenin asgari koşulu devrimci olmaktır. Biçimsel tanımlamaları ne kadar yaparsanız yapınız, siz devrimci olmayanları parti saflarına alamazsınız.

Ceren: Devrimciliği güven vermeyenden çok, devrimleşme süreçleri yeni olan insanlarla ilgili bir problem bu anladığım kadarıyla. Yani buradaki sorun güven verip vermeme sorunu değil...

Cihan: Gelişme eğrisi iyidir, daha güvenli, daha kredili davranılabilir.

Tuna: Bu pratik uygulamalarımızla beraber tartışıldığında bence bir yere oturur.

Parti tüzüğümüz ancak yukarıdan aşağıya onun gereklerine örnek bir tutumla uyulursa gerçekten işlevsel hale gelir

Cihan: Kadrolaşma politikası kapsamında, işçi-emekçi kökenli unsurlarla safları beslemenin sorunları, yanısıra bu alandaki zaaflarımız ya da varsa sekterliklerimiz ayrıca tartışılabilir. Ama tüzük bahsinde benim için öncelikli olan sorun şudur: Tüzüğü tabi ki uzun vadeli oluştururuz, bunu kabul ediyorum. Ama bence tüzüğümüzün bir kağıt parçasına dönüşmemesi için en öncelikli, en acil koşul; partinin bugünkü üyelerinin, özellikle de yönetim kademelerinin, tüzüğün ruhunu ve işlevini, bir örgüt yaşamı içerisindeki yerini çok iyi kavramaları ve kendi kişiliklerinde somutlaştırmalarıdır. Çünkü, tüzüğümüzün maddelerini uzun vadeli ihtiyaçlar çerçevesinde oluşturursak bile, tüzüğün yol göstericilik işlevini görebilmesi, bugünkü bu dar örgüt yapısının tüzüğe nasıl yaklaşacağı ve o tüzüğü kendi kimliğinde ne kadar somutlayacağıyla çok bağlantılıdır. Bu tüzük üç günde çok da işe yaramayan, iç yaşamımızı düzenlemede ve belirlemede çok da yeri olmayan bir kağıt parçasına dönüşmemelidir.

Tüzük herkesten önce bizi belirleyebilmelidir. Parti disiplini kavramını güçlendirmenin en iyi yolu, disiplinin herşeyden önce en üst düzeyde gösterilebilmesiyle olanaklıdır. Kendi üst kademelerine yaptırım olmayan bir tüzük olarak kalırsa, esas olarak alt kademeler için yaptırım özelliği taşırsa, bu sadece bürokratik bir egemenliğin basit bir aracına dönüşür. Parti disiplini MK'dan en sıradan üyeye kadar herkes için eşit düzeyde bağlayıcı olabilmeli ki, partide disiplin kavramı gerçekten oturabilsin ve parti tüzüğünün de bu çerçevede bir anlamı olabilsin.

Öte yandan MK sekreterinin konferans ya da kongrede seçilmesi de partide diktatörlüğün önünü açmanın bir başka yoludur. Kongre tarafından onaylanmış bir parti sekreterine do-

kunmak mümkün değildir. MK'nın öteki üyelerinin onunla hukusal eşitliğini sağlamak ayrıca mümkün değildir. MK sekreterinin bir iç hukuku olabileceğini zannetmiyorum. Parti MK'sının kendi içinde bir iç konumu vardır, ama ayrı bir hukuku, ayrı hakları, ayrı yetkileri olamaz onun. Burjuva partilerinde bu var, parti başkanı kamuoyu önünde partiyi bağlar, demeçleri partiyi bağlar, deniliyor.

Devrimci partilerde bu böyle olamaz. Devrimci partilerde partinin kendi MK'sı vardır. MK ara dönemlerde başyazılar kaleme almak, kamuoyuna partiyi bağlayan açıklamalar yapmak, genelge yazmak ve yayınlamak vb. gibi görevleri sekreterliğe verebilir, ben bunu saklı tutuyorum, bu bir görev paylaşımıdır. Bu görev, MK'nın tasarrufu çerçevesinde her an onun elinden alınabilir, hukusal açıdan bakıldığında. Sekreter kongre tarafından seçildiğinde bu böyle olmaz ama. "Ben gücümü bütün bir partiden alıyorum, beni örgütü temsil eden delegeler seçmiştir", denildiği bir noktada, yapılabilecek bir şey kalmaz.

Ben bugün için sorun olmayanı önplana çıkarmaktansa, sorun olanı önplana çıkarmak çerçevesinde tartışmayı kaygısını duyduğum alana çekiyorum. Ben diyorum ki, biz ortaya koyacağımız tüzüğe uymayı başaramazsak, bu tüzüğün parti yaşamında hiçbir yeri olmayacaktır. Öncelikle kongreden başlayarak örgütün en ileri kadroları şahsında parti tüzüğünün gereklerini kimliğimizde maddileştirmek zorundayız. Kongre delegeleri tüzüğün taşıyıcıları olabilmelidirler.

Örgüt yaşamımızda ileri kadrolar şahsında öyle kabul edilemez davranışlar ortaya çıkabiliyor ki, gerçekten bunları anlamak mümkün değil. Bu anlayışlarla bir örgüt yapısı kurmak mümkün değil. Basit bir örnek vermek istiyorum. Bir alan düşünün, alanda bir parti örgütü var, bir parti hücresi var. MK bu alanı denetlemek istiyor, bu alandan rapor almak istiyor. Alanda bir MK üyesi olduğunu düşünün. Bu MK üyesi MK platformunda kendi hukukuna zaten fazlasıyla sahip. Ama o

aynı MK üyesi alanın raporunu, organın raporunu gene kendi adına yazıp getiriyor. Siz kendi MK üyenizi denetleme imkanını kaybediyorsunuz. Çünkü raporu alandaki organ yazmıyor ki. Getirene diyoruz ki, “bunlar senin düşüncelerin, bunlar senin değerlendirmelerin, biz bunları zaten senden dinlerdik, sen bir MK üyesisin, peki senin bu alandaki organın ne düşünüyor, bu alanla ilgili olarak organın raporu nerede?” Ve hiçbir zaman o organ bize bir rapor veremedi. Halbuki biz sözkonusu organ üzerinden alanı denetlemek, belirlemek, yönlendirmek istiyoruz.

İl örgütlerine bakıyorsunuz, bir rapor geliyor, altında da falan yoldaşın “kişisel raporu”dur deniliyor. Bir yoldaş kişisel rapor vermek isteyebilir, bunu yararlı görebilir, buna kimse bir şey de demez, diyemez. Peki organın kendisi bize bir rapor vermeyecek midir? Organın kendisi kendi faaliyetinin bir dökümünü, bir değerlendirmesini, kollektif muhasebesini yapmıyacak mıdır? İşler alandaki MK görevlisinden ya da raporu yazan yoldaştan aksıyorsa, biz bunu nasıl anlayacağız? Bu davranış, bir MK üyesinin bir organın hukukunu kaba bir biçimde çiğnemesi anlamına geliyor.

Dolayısıyla şöyle toparlamak istiyorum. Potansiyel sorunlardan çok gerçek sorunlar üzerinden gidersek, tüzüğü kendi örgüt yaşamımız içerisinde gerçekten işlevsel bir yere oturtmayı başarabileceğiz. Böyle bir tüzük, örgüt yaşamımızı düzenlemekte, bizlere çeki düzen vermekte, çok anlamlı bir işlev yerine getirebilecektir. Ama tabi ki bir tüzük dönemin dar ihtiyaçları üzerinden formüle edilmez. Tüzüğün temel esasları bir partinin temel örgütsel ilkeleri ışığında şekillenmek zorundadır. O açıdan stratejik bakış ışığında şekillenmek zorundadır. Ama nihayetinde genel stratejik bir çerçeveye otursa da, gerçek yaşam içerisindeki uygulama “kavranacak halka” üzerinden gelişmek zorundadır.

Ve biz, sadece tüzük ya da örgüt sorunlarında değil, politika sorununda, taktik sorununda, sınıf sorununda da bu “kavrana-

cak halka” kavramı üzerinde, bu öncelikli nokta, bu yüklenilmesi gereken nokta sorunu üzerinde iyi düşünmek ve bir takım çözücü sonuçları oradan giderek yakalamak durumundayız. Biz bunun Lenin’in söyleminde ve Bolşevik partisinin pratiğinde çok özel bir yer tuttuğunu biliyoruz. İşte bu bir tarihsel deneyimdir, buradan çok şey kazanılmıştır. Kavranacak halka, yüklenilecek nokta!

Bunu tüzüğe bağlıyorum. Tüzük meselesinde bizim için kavranacak halka, herşeyden önce bu hareketin ileri kadrolarının tüzüğün cisimleşmiş canlı temsilcileri olmalarıdır. Tüzük ahlakına, tüzük kültürüne, tüzük davranışına uygun hareket edebilmeleridir. Bunu başararsak, parti örgütümüzün yaşamını belirleyen bir tüzüğe gerçekten sahip olmuş oluruz. Tüzük bizim parti yaşamımızda hep bir yer tutacaktır o zaman. Bunu başaramadığımız bir durumda ise, en ideal bir tüzüğün bile bize hiçbir faydası olmaz. Örneğin eski TDKP’nin tüzüğüne bakıyorum, bu tüzük TDKP’nin örgütsel yaşamını hiçbir biçimde belirlemiyordu. Bir kağıt parçası olarak kaldı ve zaten 12 Eylül’den sonra da tümüyle bir yana bırakıldı.

Sade, özlü, açık ve kısa bir tüzük...

Tüzük şişkin olduğu ölçüde her türlü yoruma da açık oluyor. Her fazla söz, tüzüğü bir yerlere çekiştirmenin, yaptırımını boşa çıkarmanın bir imkanına dönüşüyor. Bu nedenle tüzük genel esasları vermelidir. Burjuva anayasalarına bakın, en temel özelliği şudur; giriş cümlesiyle verdiği çıkış cümlesiyle geri alır. Tüzükte ayrıntılara fazla girmek gerekiyor. TİKB’nin son yayınladığı tüzük örneğine bakıyorum, bu açıdan çok hantal ve kötü bir belge. Öyle şeyler tanımlanıyor ki, siz onları gerekçe göstererek, “görevini yerine getirmeyen bir parti üyesisin” diyerek bir takım insanları pekala örgütten atabilirsiniz. Eğer bir parti tüzüğü temel ama basit davranış kurallarını saptayan bir belge ise, ayrıntılar içermesinin ne önemi olabi-

lir ki denebilir. Hiç de böyle bakmamak gerekiyor. Önemli olan gerçekten temel esasları belirleyen bir metin olmasıdır.

SBKP 18. Kongre'sinde bir tüzük tartışması var. Parti üyelerinin haklarına ilişkin bir bölüm. Demek ki daha önce böyle bir bölüm yokmuş, bu bölümü eklediklerine ve çok övdüklerine göre... Burada dört temel madde var. Birer cümleden oluşan bu bölümü okuyorum:

"1- Parti üyelerinin herhangi bir parti işçisini parti toplantılarında eleştirme hakkı;

2- Parti üyelerinin parti organlarına seçme ve seçilme hakkı;

3- Parti üyelerinin kendi faaliyetleri ve davranışlarına ilişkin kararların alındığı tüm toplantılara katılmayı talep etme hakkı;

4- Parti üyelerinin SBKP (B) Merkez Komitesi de dahil olmak üzere herhangi bir parti organına soru önergesi verme veya beyanda bulunma hakkı.."

Bence parti üyelerinin haklarına ilişkin ideal dört madde bunlar. Buna bir beşinci, bir altıncı madde eklenebilir mi? Eklense de, bana göre parti üyelerinin hakları, parti içi demokrasi temelinde bu maddelerde oldukça iyi dile getirilmiş.

Birincisi; her parti üyesi öteki parti üyelerini ve organlarını eleştirme hakkına sahiptir. Parti platformlarında eleştiri hakkı dokunulmazdır, hiçbir güç bunu engelleyemez, buna sınırlama getirilemez. İki; seçme ve seçilme hakkı; her parti üyesinin parti kademelerini seçme ve buralara seçilme hakkı var. Üç; parti üyelerinin kendi faaliyetlerine ve davranışlarına ilişkin kararların alındığı tüm toplantılara katılma hakkı vardır. Bir parti üyesi gıyabında yargılanamaz.

Temmuz: Talep hakkı mı, katılma hakkı mı?

Cihan: Katılmayı talep etme hakkı diyor, ama bu katılma hakkı anlamına geliyor. SBKP bir iktidar partisi olduğuna göre, burada fiilen herhangi bir güçlük de yoktur. Yani illegalitenin getireceği sınırlamalar sözkonusu değildir. Bir parti üye-

sini gıyabında yargılayamazsınız. Bir parti üyesi hakkında gıyabında karar alınamaz. Yani bir üyenin kendini savunma hakkı vardır. Bizim geçen yılki provokatif girişim sırasında ilgililerine en çok anlatmaya çalıştığımız bu oldu. Bu provokatör çift bir örgüt üyesini gıyabında yargılama ve mahkum etme hakkını kendilerinde görebiliyorlardı.

Dördüncü madde: Parti üyelerinin SBKP-MK da dahil olmak üzere herhangi bir parti organına soru önergesi verme ve beyanda bulunma hakkı. Açıklama isteme hakkı oluyor bu. Bu çok önemli bir hak. Çünkü bunu biz kendi iktidar kurumlaşmamızda da, sosyalist ülkenin her vatandaşı için yasal bir hak haline getireceğiz. Vatandaşın soru sorma hakkı, açıklama isteme hakkı vardır. Bu bir tür denetleme mekanizmasıdır. Bir parti üyesi MK'dan şu veya bu konuda açıklama isteyebilir. Diyeceksiniz ki, öyle ilginç parti üyeleri oluyor ki, MK bunların sorularına yanıt yetiştirirse işimiz var. Ben de diyorum ki, iç demokrasinin bu şekilde güvence altına alındığı bir partide, o tür parti üyelerinin sayısı çok fazla olmaz zaten. Böyleleri anormalliklerini sergileme gücü bile bulamazlar kendilerinde. Parti üyeliği konumu bir başka anlam taşır. Devrimci temellere oturur ve devrimci bir anlam taşır. Yani hak ve görev diyalektiği burada birbirini tamamlar.

Bu dört maddeyi niye okudum? Dört kısa cümle! Bir parti tüzüğü böyle olur. Kimileri tutmuş 9-10 tane madde sıralamışlar, her biri üçer-beşer cümleden 30-50 cümle. Bu gerçekte sadece kargaşa yaratır. Parti tüzüğünü her yana çekiştirmeye, onu kötüye yorumlamaya ve kullanmaya yolaçar.

Nadir: Bir tüzüğü uygulamak istemiyorsanız onu ayrıntılara boğarsınız. O zaman tüzük gerçekten uygulanamaz ve yönetim mekanizmasının eline istediği maddeyi istediği biçimde uygulama hakkı verir yalnızca. Bu açıdan mesele tüzük maddeleri değil zaten. Tüzük maddelerinin herşeyi belirleyeceğini sananlar çok yanılırlar. Bu bir tüzüğün devrimci bir parti yaşamında

tuttuğu yerin yeterince bilinmemesidir. Mesele tüzüğün maddelerinde anlaşmak değildir. Bizim örgütümüzde tüzük maddeleri üzerine yapılacak bir tartışmada en azından esasına ilişkin bir anlaşmazlığın çıkacağını zannetmiyorum. Ama böyle bir mutabakatın da pratik yaşamımız açısından esasa ilişkin bir değeri yoktur.

Bütün mesele, o maddelere ruhunu veren ideolojik bakıştır, bu temelde şekillenen kültürel siyasal kimliktir, bütünlüklü bir kimliği kendinde cisimleştirebilmeyi başarabilmektir. Bu başarılabilirse eğer, yazılı tüzük de fiilen uygulanmış olur. Bu çerçevede tüzüğün en büyük işlevi nedir? Partide ideolojik birlik olduğu halde, belli taktiksel sorunlarda farklı fikirler ortaya çıkar, bu farklı fikirler tartışılır ve bu temel üzerinden bir örgüt iradesi oluşur. Ama sonuçta azınlık eğilimler, fikirler de olur. İşte tüzük bu çerçevede parti yaşamını partinin egemen iradesi üzerinden düzenlemenin bir aracıdır, bu bir.

İkincisi; partinin ideolojik çizgisine, siyasal yaşamına ve devrimci iç yaşamına aykırı her türlü davranışı yaptırım altına almak, böylesi davranışlara yaşam alanı bırakmamak için oluşturulmuş hükümler manzumesidir tüzük.

Partide disiplini oturtmanın bir aracı olarak tüzük

Tüzük kendi devrimci iç yaşamımızı oturtmanın işlevsel bir aracı olacaksa, partide sağlam bir disiplin oturtmak bugünün yakıcı sorunuysa, ben "*Sol Komünizm*"de Lenin'in yaptığı vurguların bizim kendi koşullarımızda nasıl kavranması ve uygulanması gerektiği üzerine bir tartışmanın ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.

Parti yaşamı içerisinde disiplini oturtmak, elbette bir partinin ya da parti önderliğinin bir takım kurallar ortaya koymasıyla gerçekleşebilecek bir şey değil. Partinin gerçek bir otorite-

ye dönüşmesi, kadrolarının ideolojik-siyasal kavrayışlarının düzeyi kadar, sınıflar mücadelesi alanında tuttuğu ağırlığa da bağlıdır. Eğer bugün bizde disiplin alanında bir takım anormal davranışlar gösteriliyorsa ve tüm uyarı, eğitim çabası ve eleştirilere rağmen bunlarda belli bir ısrar gösteriliyorsa, bu, henüz işçi hareketine dayanan ve bu hareketin gücünü arkasına alarak otorite olan bir siyasal hareket olmamamızla çok bağlantılı bir durumdur. Bu çerçevede disiplini oturtmak ve sağlamlaştırmak bir süreç meselesi olmakla birlikte, örneğin; disiplini oturtmak gibi bir sorumluluk bugün acil pratik ihtiyaçlarımızdan biridir. Dolayısıyla, çubuğu kendi önceliklerimize bükme zorundayız.

“*Sol Komünizm*”in ilgili bölümü koca bir tarihsel tecrübeyi özetlemektedir. Bir tarihsel tecrübeyi aktarıyor ve bunu bir teori olarak sunuyor. Orada sayılan üç temel faktör var. Bu üç temel faktör birarada olmayınca, disiplini oturtmak bir iyiniyet girişimi olabilir ancak; ya da disiplin adına yapacağınız her türlü girişim soytarılıktan öteye gitmez, diyor. Ama bu hiçbir zaman bir partinin kendi özgün süreçlerindeki önceliklerinden kopartılarak ele alınamaz bence.

Lenin’in tarzı çubuk bükme tarzıdır. Bu önceliklere özel bir tarzda yoğunlaşma yöntemidir. Bir başka ifade ile, zincirin kavranması gereken halkasına sıkı bir biçimde asılmaktır. Bu böyle olduğu için, bir başka tarihsel dönemde de bakıyorsanız, Lenin “parti üyeleri düşünce ve bilincin en yüksek düzeyini veri alan insanlar olmak zorundadır” diyor. Bunu da sanıyorum daha çok partinin profesyonel devrimci çekirdeği için söylüyor. Çünkü genelde gelişmiş ve geniş bir partide her parti üyesinin düşünce ve bilincin en yüksek düzeyini veri almasını bekleyemezsiniz, bu tartışma ayrıca yapılabilir. Ama partinin önder ve yönetici kesimi içerisinde, siz düşünce ve bilincin en yüksek düzeyini veri almak durumundasınız. Aksi takdirde o partiye kendi misyonunu oynatamazsınız. O partide isteyen gibi yapmasını, kuralları kendince eğip bükmesini,

çiğnemesini engelleyemezsiniz.

Anlatmaya çalıştığım şey Lenin'in üçlü formülasyonunun ilk maddesidir. Ne diyor: "*Proletaryanın devrimci disiplini nasıl korunmaktadır? Nasıl denetlenmektedir? Önce, proletarya öncüsünün sınıf bilinci ile ve onun kendini devrime adanmasıyla, onun sağlamlığı, özverisi ve kahramanlığı ile.*"

Eğer bu böyle ise, biz bugün bunu veri almak zorundayız. Bunu yığınlara uygulamıyoruz, sıradan insanlara uygulamıyoruz, parti adaylarına ve sıradan parti üyeleri için de söylemiyorum. Bugün partinin bir kurucu kadrosu var; bir geleneği yaratmak, bir kültürün gelişip serpilmesine önderlik etmek sorumluluğuyla karşı karşıya olan, bu misyona soyunmuş bir çekirdektir sözkonusu olan. Ve siz bu çekirdekten disiplinin en ileri düzeyini talep etmek zorundasınız. Bu çekirdek en ileri düzeyi uygulayamazsa, disiplinli davranış kültürünü kendinde cisimleştiremezse, başka bir şeyi yaratamaz, bu çok açık. Demek ki sorun, genelde parti disiplininin oturtulmasından çok, partiyi kuracak, onu işçi hareketiyle bütünleştirecek, onu gerçekten proleter sınıf hareketinin organik bir parçası haline getirecek çekirdek kadronun disiplini sorunudur. İç yaşamımızda disiplinin bütün gereklerini gözetemezsek eğer, Lenin'in sözünü ettiği o disiplini yaratma imkanlarını da yakalayamayız.

3. Genel Konferans'ımızdan sonra tüzüğün hükümlerini tartıştığım sınırlar içerisinde uygulama imkanlarına sahiptik. 3. Genel Konferansın değerlendirme metinlerine baktığımızda, burada hareketin ihtiyaç duyduğu kadro tipi, böyle bir kadronun nasıl yaratılabileceği, süreçlerimizde disiplin ve demokrasi arasındaki ilişkinin nerede bozulmaya uğratıldığı vb.'ne ilişkin son derece isabetli saptamalar var. Demokrasiye özel bir tarzda vurgu yapmanın mevcut siyasal konjonktürde bazı riskleri vardı. Bu riskler bizde bir olguya da dönüştü. Elbette kimse bunu istemedi, ama bunlar bir sonuç olarak karşımıza çıktı. Demokrasiye, üye haklarına vurgu yaptığımız bir yerde ve liberal

savrulmanın yaşandığı bir tarihsel konjonktürde, bu kimi yoldaşlarımıza kendi görevlerini ve sorumluluklarını unutturabildi. Örgüt otoritesine karşı sorumsuzlaşma, dahası, haklara sahip olma ama kendini sorumluluktan muaf tutma gibi garip tutum ve davranışlara yol açtı.

3. Genel Konferans'la birlikte çubuğu disiplin alanına bük-tük. Ama çubuğu büküğünüz alana yüklenmezsiniz sonuç da alamazsınız. Bu çubuk bükmenin altyapısı vardı. Geriye irade-yi yoğunlaştırma diye bir sorumluluğumuz vardı. Bunun im-kanlarına da sahiptik. Ama bu imkanı yeterince kullanmadığı-mızı, bunu kullanmadığımız ölçüde de sürecimizin giderek daha sancılı hale geldiğini görüyorum.

Tamam, henüz proleter sınıf hareketiyle bütünleşmemiş bir hareketiz. Saflarımıza insan akıyor, ama bizim saflarımıza akan insanın nasıl bir toplumdaki, nasıl bir siyasal süreçten geldiği belli. Dahası örgütün o günkü çekirdek kadrosunun geçmiş siya-sal süreci, şekillendiği süreç belli. Bu temeller üzerinde bir takım anormalliklerin ortaya çıkması doğaldır. Ama bunların kendisini üretmesinin imkanlarının sürüyor olması rahatsız edi-cidir. Bu açıdan, tüzüğü yazmak sorun değil. Önemli olan uy-gulanabilir bir tüzük yazabilmektir. Bu açıdan, bu tartışmaların son derece önemli olduğunu düşünüyorum.

Parti üyeliği ve devrimcilik kriterleri

Hazal: Daha önce yoldaşlarla tartıştığımız, biraz önce Tuna yoldaşın da bir biçimde ifade ettiği, örgüt üyelik kriterlerine ilişkin kafamda netleşmemiş bazı noktalar var. Özellikle belli deneyimler üzerinden ve bugünkü tartışmalar üzerinden bunu çok bir yere oturtamıyorum. Partinin sınıf kimliğini kazanabil-mesi açısından sınıfın içinden çıkacak öncü güçlerle buluşabil-mesi, bu unsurların örgütün yönetici organlarına alınması so-runu var. Hem onların partili birer devrimci haline gelebilmeleri,

hem de partinin kendi maddi-sınıfsal temeline oturması açısından...

Ama şimdi dönemin zor bir dönem olduğunu söylüyoruz. Mücadelenin ağır seyrettiği, kitlelerin bu yönüyle ha deyince harekete geçmediği, yoğun bir devlet terörü ile işçi ve emekçiler üzerinde korku estirildiği bir dönemde, mücadelede bir biçimde ileri çıkan öncü unsurlar bile oynamaları gereken misyonu oynayamıyorlar. Örneğin bunu direnişlerde görüyoruz, sendikal örgütlenme süreçlerinde görüyoruz. Bir biçimde öne çıkan unsurlarla temasımız oluyor. Bir normumuz var, partinin ideolojik platformunu benimseyen, örgütün herhangi bir biriminde görev alan, aidatını veren unsurlar, diyoruz. Cihan yoldaş biraz önce “asgaride devrimci kimliği güven veren” dedi? Bunun ölçüsü nedir?

Somut bir örnek vereceğim. Yakın dönemde bir işçi ilişkimiz vardı. Asgari düzeyde Marksizm-Leninizmi kavramış, örgütlü mücadele verilmesi gerektiğine inanan, bu yönüyle de hareketimize yakınlaşmış bir işçi. Bakıyorsunuz, size sunduğu olanaklar, ortaya koyduğu performans sizin örgütlü bir militanınızın koyabileceği düzeyde. Bu yönüyle güven veriyor, tartışmalarınızda da düşman tarafından gelebilecek riskler noktasından herhangi bir tereddütü olmadığını görüyorsunuz. Verdiğiniz görevleri bir biçimde yerine getiriyor. Bunun üzerine aday üyelik başvurusunu istiyorsunuz. Bu bir süre sonra doğal olarak sizin onu bir organa almanızı getiriyor. Bu süreçte onun devrimci kimlikte zayıflıklar taşıdığını görüyorsunuz. Dolayısıyla “devrimci kimliğin kriteri ne olacaktır”? Ortaya konulan iddia mı? Yoksa bir sürecin yaşanması gerektiği mi?

Yine bir başka hareketten gelen bir unsur vardı, ağzı iyi laf yapan, görünürde Marksizmi iyi kavramış biri. Ama süreç içerisinde bakıyorsunuz, bir dizi alanda aksıyor. Bunun üzerine tartışıyoruz kendi içimizde. Örgüte üye alacağımız unsurların en azından belli bir sınama sürecinden geçmeleri gerekiyor.

Dönemin özelliklerini, örgütün ihtiyaçlarını kuşkusuz gözet-

mek gerekiyor. Ama bizim kriterlerimizin de net olması gerekiyor. "Devrimci kimliği güven veren" diyoruz, buna açıklık kazandırmalıyız. Kuşkusuz zor bir dönem. Mücadeleye akan, aktif olarak çalışan unsurlar ciddi zayıflıklar taşıyorlar, bu bir gerçek...

Cihan: "Bunun kriteri nedir?" sorusunu çok anlamlı bulmuyorum. Yaşam içerisindeki yılların devrimcileri, bunun kriterlerinin ne olduğunu çok iyi bilirler. Yaşamın kendi içinde çıkan bir tartı bu, genel bazı tanımlar dışında bunun çok özel bir ölçüsü yok.

Parti üyeliği kriterleri çok basit gibi görünüyor: Parti programını kabul eden, partinin herhangi bir organında görev alan ve üyelik aidatını veren herkes parti üyesi olabilir. Çok kolay gibi görünüyor değil mi? Peki niye Lenin'le Martov arasında bu koca bir fırtınaya dönüşmüş? Eğer gerçekten partinin herhangi bir organında görev almak sorunu basit bir sorun olsaydı, Lenin'le Martov tartışacak ne bulurlardı ki kendi aralarında?

Partinin bir organında görev almak demek, bir örgütlü kimliği, o çerçevede bir örgüt yükümlülüğünü ve disiplinini benimsemek anlamına geliyor. Parti üyeliğinin birinci maddesi üzerine ünlü klasik tartışmayı kastediyorum. Birinci madde üzerine kopan fırtına nereden kopmuştur? Biz sınıfın ve devrimin öncü unsurlarının partisini mi yaratacağız, yoksa kendiliğinden kitle hareketinin ortaya çıkardığı her türlü kendiliğinden unsuru kapsayan şekilsiz bir yığın partisi mi? Tartışma bu değil mi? Anlaşmazlık hangi maddeden çıkıyordu? Bir parti organında görev almak! Peki bir parti organında görev almanın ne demek olduğunu bilmiyor muyuz, çok mu zor gerçekten bunu ölçmek? Herhangi bir parti hüccesinde ya da parti komitesinde yer almak sorumluluğunun ne demek olduğu bu ülkede artık kalımsal olarak bilinen bir şey, özel bir ölçü bir yana.

Parti organında görev alan bir insan parti kararlarına, parti komitesinin aldığı kararlara uyar, uymak zorunda. Çünkü o konum bir disiplin konumu, bir örgütsel yükümlülük konumu.

Ama Hazal yoldaşın sözünü ettiği adaya bakıyorum ben, organın aldığı hiçbir karara uymayan ve uymak niyetlisi de olmayan, neticede kendi kafasına ne yatıyorsa onu uygulayan bir işçi. Böyle bir işçi parti üyeliği kriteri üzerinden bakıldığında olmaz olsun! Böyle bir işçinin partiye yapacağı hizmetler vardır, ben bunu saklı tutuyorum. Ama neticede biz devrimin ve devrimcilerin partisini yaratacağız.

Devrimciliği güven veren, bir organda görev alan ve demokratik bir tartışma ile oluşturulmuş kararların gereklerine uyan bir insan devrimcidir. Onun ötesindeki ölçü ya da deneme zor sınav anlarında ortaya çıkar. İş o ölçüye geldiği zaman da, kimin devrimci olduğu kimin olmadığı yalnızca o zor sınamada anlarında ortaya çıkar. Bunun ötesinde, kendini devrimci mücadeleye adanmış ya da devrimci mücadeleyi yaşam biçimi olarak seçmiş bir insan bellidir. Bilmiyorum, soyut bir kriter burada nasıl belirlenir? Aynı insandan mı söz ediyorsun bilmiyorum, ama sen bir işçi anlatıyorsun, bir örgütün yayın organını dağıtmıyor. Neden? Belli ki kişisel kaygılarından...

Burada iki şeyi birbirine karıştırmamak gerekiyor. Bir yoldaşın yazısında vardı, biz her işçi üyeden profesyonel bir devrimcinin yükümlülüklerini beklememeliyiz, diyordu. Onun söyledikleri doğru, ben buna itiraz etmiyorum. Evet bir işçi bir kentte yerleşmiştir, köklü bir sanayi işçisidir, orada çalışıyor. Militanlıkta militanlık, fedakarlıkta fedakarlık, disiplinle disiplin, bunların gereklerini yapıyor. Peki işçi yoldaş, biz sana kalk git Dersim'de çalış desek, buna da hazır mısınız? Belki de hazır değil, belki de çok gerekli görmüyor, mantıksal ve yararlı bulmuyor bunu. Yani bir işçiyi çok gerekli olmadıkça böyle bir tercihle yüzyüze bırakmak için neden yok zaten. O yoldaşın yazdıkları işte bu çerçevede anlamlı.

Ama devrimciliği çok pazarlıklı yapan, çok hesaplı yapan, devrimciliği herhangi bir risk getirmemesi gereken bir yükümlülük sayan bir işçinin parti örgütümüzün saflarında yeri

olamaz. Mücadelenin öncüleri, kabul! Bu öncüleri devrimcileştirmek için emek harcayalım, içinden mutlaka devrimcileşecek unsurlar çıkar, onlarla partimizi düzenli olarak besleyelim. Ama bunlar devrimcileşmiyor, böyle bir şey söylenebilir mi? Dönem kötü deniliyor, dönem kötüyse küçük-burjuvazi için de kötü, aydınlar için de kötü. En büyük kaçışlar, ihanetler, döneklikler, kokuşmuşluklar aydınlar ve küçük-burjuvazi içinde yaşanıyor. Ama biz iyi-kötü ilkelere, davaya sadık aydınlar, küçük-burjuva unsurlar bulup çıkarabiliyoruz. Bana göre işçiler içinden de, üstelik fazlasıyla çıkar. Bu nedenle ben o genellemeleri anlamlı bulmuyorum.

Sadece işçi adaylarına daha çok emek vermek gerekiyor. Bilinç faktörü ya da ideolojik faktör, belli bir birikimi olan aydın ögelerde biraz daha erken etkide bulunabilir. Bir işçi için biraz daha fazla emek harcamak gerekiyor. Bir işçide pratik hareket noktaları belki çok daha önemli oluyor. Pratik zayıf bir pratik olduğu ölçüde, bu pratik o işçiyi erken ileri itiyor. O zaman onu bilinçle dengeleyelim, işçilerin eğitimlerine önem verelim, kafalarındaki tereddütleri giderelim, değer yargılarım kıralım. Ama bu yapılmıyor, bu işçilere yeterli emek harcanmıyor. Kadro politikasında işçileri gözetmek şu anlama gelir aynı zamanda; bir işçiye bir öğrenciye verdiğimiz üç katı emek vermeye bakalım.

Mücadelede genç insanları örgüt yaşamı ve politik çalışma içinde değiştirip dönüştürebiliriz

Nadir: Bizim problemimizi iyi anlamak gerekir. Tekil örnekler dışında özellikle gençler bize devrimci kaygılarla geliyorlar, bundan kuşku duymamak gerekiyor. Ama bu gelen insan kim? Sonuçta bu düzenin şekillendirdiği ve bugün düzenden gayrı memnun hale düşmüş bir birey. Kendi üzerinde bu düzenin tüm özelliklerini taşıyor, bundan da kuşku duymamak

gerekiyor. Ama bu insan devrimcilik yapmak için geliyor, bu düzenden nefret ettiği için geliyor, sana karşı sempati ve saygı duyduğu için geliyor. Dönüşüm ihtiyacının ne kadar farkındadır, bundan bağımsız olarak söylüyorum, ama bilinçlenmek ve daha iyi bir militan olmak için geliyor. İşte o bu adımı attıktan sonra artık herşey size kalmıştır. Herşey size kalmıştır derken, bir şey anlatmaya çalışıyorum. Yoksa kuşkusuz onun yapması gereken de çalışmak, bilenmek ve öğrenmektir. Doğru yaklaşırsanız bunu yapar, yapıyor da.

Ama ne oluyor? Geliyor bizim ortamımıza, kendi sürecini zaafa uğratacak olumsuzluklarla karşılaşılıyor. Kuşkusuz olumsuzluklarla da karşılaşılıyor, ama ben sorunun olumsuz yanına dikkat çekmek için bunu söylüyorum. Onun yeniden şekillenmesi için gerekli olan verilmeyebiliyor. Henüz bir şey almadan bir takım pratik işlere, randevudan randevuya koşturuyoruz. Kişiliğinde zaten varolan zaafılar kendini gösterdikçe de üstünde bir de terör estiriyoruz. Bir dönem sonra bu militan sancılı-sancısız işe çıkıyor, bizim çevremizde kalmakta da ısrarda ediyor. Bu kez biz bunu niye dışta tutuyoruz diyoruz ve örgüte çekiyoruz, aday üye ya da üye yapıyoruz. Burada da fazla bir şey vermiyoruz, yani kendi kalıbımıza dökmüyoruz, o kendi kalıbıyla kalıyor. Bir dönem sonra da probleme dönüşüyor. Ondan sonra da bu kez biz bunu örgüte almakla yanlış yaptık diyoruz.

Burada dikkat edeceğimiz nokta şu. Önce örgütün çerperinde örgütleyeceğiz, niyeti kaygısı ve potansiyeli üzerinden değerlendireceğiz ve sonra da aday üyelik süreci içerisinde kalıcılaştıracacağız. Biz aday üyelik sürecinin hakkını vermiyoruz, bütün problem buradan çıkıyor. Örgütümüzde gerek teorik, gerekse siyasal açıdan sistematik bir eğitim halihazırda yok. Eğitim şu değil; yoldaş sıkı davranman gerekir, randevuya titizlikle gelmen gerekir, şu kurallara aykırıdır, şu devrimciliğe aykırıdır vb... Bu eğitim değildir, bu genç ve yeni bir militana

fazla bir şey anlatmaz. Bazen en ileri kadroların bile uygulamadığı kurallara niye uymadın diye tutup onu yargılıyorsunuz. Biliyor mu, onu bir kültüre dönüştürmüş mü ki uygulasin? Yılların devrimcisi bile birçok durumda bunu uygulamıyor. Dolayısıyla iki tip yoldaş ve iki farklı muamele kesinlikle gerekli. İleri düzeyde sorumluluk üstlenmiş kadrolardan beklentiler ayrıdır. Bu 3. Genel Konferans'ta ortaya konulan, "çok verilenden çok istenir" veciz sözünün karşılığıdır. Yeni insanlardan çok şey isteyebilmeniz için öncelikle onlara çok şey vermek zorundasınız.

Öte yandan, ne kadar iyiniyetli olursa olsun, örgüt üyesi olmanın en temel bazı pratik gereklerini şu veya bu nedenle yerine getirmeyen, dolayısıyla eylem ve irade birliğinin gereklerini gözetmeyen bir insan nasıl bizim üyemiz olabilir ki? Bunu taahhüt etmeyen bir insanı biz neye göre üye olarak alabiliriz ki?

Aykut: Soruna bana göre çok da anlamlı olmayan, geneli yansıtmayan bazı tekil örnekler üzerinden bakıldığı ölçüde, sonuçta böyle bir tartışma doğuyor. Sınıf çalışmamız sadece örgütte üye kazanmak çerçevesinde düşünülmemeli. Bu kuşkusuz özel bir kaygı, özel bir yoğunlaşma olmak durumundadır. Ama biz sonuçta sınıf içinde kitle çalışması yapıyoruz. Bu çalışmanın ihtiyaçlar çerçevesinde ortaya çıkan imkanları değerlendirmek gibi bir sorunumuz var. Eğer kimileri bizim örgütsel normlarımıza uymuyorsa, peki ne işe yarayacaktır? Böyle bir durumda siz onu sınıf çalışmasının daha değişik ihtiyaçları çerçevesinde değerlendirirsiniz. Çeper örgütlenmesi çerçevesinde değişik görevleri yerine getirebilir pekala.

Cihan: Hazal yoldaşın verdiği örnek çok açıklayıcı değil. Çünkü bir faaliyetle, bir mücadeleyle kazanılmış biri değil sözünü ettiği işçi. İdeolojik etkilenme ve bir takım kişisel bağlan-tılar üzerinden bize gelen bir insan.

Nadir: Bizim saflarımıza yanlış insanlar da gelebilir. Yine gelir, biz yine alırız, bunda bir yanlışlık yok. Bütün me-

sele şu: Senin iç bünyen sağlam mı, yani bu bünye safrayı kendi dışına atabiliyor mu? Alırsın, aday üyelik süresidir bu, önceki pratiği ile az-çok fikir de verir, ama ideolojik kimliğiyle, devrimci kişiliğiyle, örgütsel kimliğiyle çok da buna uygun olmadığı iki ayda açığa çıkar, dışlarsın onu. Burada problem bünyenin iç sağlamlığıdır. Bünyen sağlam olduktan sonra, bu tür isabetsiz aday üye alımları sadece aşı işlevi görür. Dolayısıyla verilen örnek üzerinden çıkarılacak özel bir sonuç yok, buna ben de katılıyorum.

Cihan: Ayrıca şu veya bu şekilde tesadüfen kazanılmış işçi insanlar üzerinden meseleleri değerlendirmek zorunda değiliz. Biz ciddi bir sınıf çalışması üzerinden kazanılmış bir takım işçi bireyler pratiğini henüz çok fazla yaşamış değiliz. İşçi üyelerimizi çok büyük ölçüde böyle kazanalım diyorum ben. İdeolojik etkilenme üzerinden şuradan buradan devşirilmiş kadrolarla değil. Biz bu deneyimi Netaş üzerinden yaşadık, hiçbir sonuç da alamadık. Netaş'ın önder konumdaki devrimci işçileri sonradan ideolojik etkilenme üzerinden bizim saflarımıza katıldılar, ama kalıcı olamadılar. Bunda bizim esasa ilişkin bir sorumluluğumuz da yoktu. Yorulmuş, yıpranmış, gevşemiş insanlardı bunlar, bize uyum sağlamakta zorlandılar, ciddi ve disiplinli örgüt yaşamı zor geldi bu eski işçilere.

Sinan: Bence bu tartışmalar bizim örgüt yaşamımızdaki kimi anormalliklerden kaynaklanıyor. Biraz çubuk bükme olacak söyleyeceklerim, ama sorunu daha iyi anlatacağımı düşünüyorum. Örgütümüzde yönetici komiteler ile gündelik çalışma içindeki taban hücreleri arasındaki oransızlık çok göze batıcı. Taban örgütlenmemiz çok zayıf. Bu bir basınç yaratıyor. Sağımızda solumuzda insanlar var, çevremizi örgütleyelim diyoruz, bazı yerlerde yapıyoruz, sonra işlevsiz oluyor, dağılıyor.

Sonuç olarak altımızda döşenmiş yeterli bir taban örgütlenmesi yok. Bu ne demektir? Bu bu tür problemlerin çıkması demektir. Geleni özümseyip dönüştürecek asgari yeterlilikte bir

örgüt ve organ yaşamı yok ki! Bu durumda siz insanları nerede eğiteceksiniz, nerede sınavacaksınız, aday üye ya da üye alırken gönül rahatlığıyla nasıl karar vereceksin? Geliyor insanlar size, bir dönem gönül veriyor, üye ya da aday üye alıyorsunuz, sonra çok geçmeden birçoğu için işe yaramaz sonucuna varıyorsunuz. İyi ama neye göre? Oturmuş bir örgüt yaşamının, bir organ yaşamının olmadığı yerde, bir insanın kadrolaşması, gerçekten iyi bir devrimci haline gelmesi nasıl mümkün olacaktır? Gelişmesini oradaki yöneticinin ya da onunla ilişkide olan insanın durumu belirliyor, o da çoğu kere kendine benzer bir insan yetiştiriyor. Dolayısıyla başarı ya da başarısızlık üzerinden verilen karar biraz keyfi ve kişisel oluyor. Örgüt yaşamımızdaki kimi anormallikler derken, biraz da çubuk bükerek, bunu kastediyorum.

Bir başka örnek. Görüşlerimizi kabul ediyor! Neye göre, hangi ölçüye göre? Demokratik devrim değil de sosyalist devrim diyerek mi?! Olay bu kadar basit mi? Ya da teorik-programatik görüşlerimizi bilmesi, ifade edebilir düzeye gelmesi midir sorun? Oysa bu kadar basit değil ki tüzükte ifadesini bulan sorun. Kuşkusuz bundan sonra işimiz daha kolaylaşacak, bundan sonra daha bir rahatlayacağız. Ama bugüne kadar normal bir örgüt yaşamı kurabilmiş, oturabilmiş, dolayısıyla süreçleri normal yaşamış bir durumda olmadığımız için bu tür problemlerin karşımıza çıktığını da bilmek zorundayız.

Her konuda size güven veriyor, ama örneğin bazı örneklerde, sizin kafanızın bir köşesinde, acaba bu yoldaş polise düşerse örgüt üyesi olmanın gereklerini yerine getirir mi? sorusu var. Sizin kendinize göre kıstaslarınız var ama. Neye göre soruyorsunuz? Ya da içe dönük dar örgüt faaliyetinde çok başarılı olan biri kitle çalışmasında işe yaramaz bir insan olarak sizin karşınıza çıkıyor. Neye göre siz onun iyi ya da kötü olduğu değerlendirmesini yapıyorsunuz? Çok yönlü, bütünsel bir değerlendirme yok burada. Bu son noktaları, örgütte yer yer yaşa-

nan kişisel, keyfi, subjektif ölçü ve değerlendirme tarzına örnekler olarak verdim. Sorularımızı objektif sormamız ve onlara objektif yanıtlar almamız için iki temel koşulun gereklerini yerine getirmiş olmamız gerekir. İlkin, sağlam, oturmuş bir örgütsel yaşam; ve iki, yine oturmuş bir politik çalışma, bunun gereği olan çalışma tarzı. İnsanları burada, bu zeminde tanıyacağız, dönüştüreceğiz ve sınıyacağız. Bunun ötesi keyfi ve subjektif bir alandır. Tüketici bir kısır döngü alanıdır.

Örgüt/organ yaşamının oturmadığı koşullarda bu tür sorunlar ortaya çıkacaktır. Bu sorunu çözdüğümüzde, biz tüzüğü sıradan bir işçi ile diğerlerine hiç de farklı uygulamak zorunda kalmayacağız.

Temmuz: Tüzük sorununun genelini tartıştığımız ölçüde bir dizi konuda daha kolay anlaşmak mümkün. Biz, sınıf çalışması, taktik politikanın sorunlarına ilişkin tartışmalar üzerinden bir takım açıklıklar sağlamadan, bunun üzerinden gerçek bir birlik yakalamadan örgüt sorununa girmiş olduk. Böyle olduğu ölçüde, geçmişin belli anıları üzerinden tartışmalar gündeme gelebiliyor. Bu doğal olarak örgüt sorununu kendi içinde bir sorun olarak ele alma gibi bir darlaşmaya doğru da eğilim gösteriyor.

3. Genel Konferans belgelerinin kadro sorununa ilişkin tanımlamalarına bakıldığında, ki bence bu tanımlamalar temel önemdedir, orada kadrolaşmanın esasları şöyle konuluyor (ki demin Sinan yoldaş da dile getirdi): Siz bir faaliyet yürütürsünüz, o faaliyet kendi kadrosunu bulur, değiştirip dönüştürerek yapar bunu, o faaliyet içinde kadrolaşsınız. Bu ne salt bir eğitim sorunudur, ne de devrimci kimlik sorunudur. Bunların tümünü keser. Ama siz bir sınıf faaliyeti yürütürsünüz, o faaliyet zaten doğallığında kendi yürüdüğü alanda/fabrikada kendine insan bulur. O insan doğal süreçler içinden sınanarak gelir; onun aday üyeliği de, organa ya da hücreye alınması da bu çerçevede karşılığını bulur.

3. Genel Konferans sonrası süreçlerimize bakıldığında, bu temel esaslar üzerinden insan kazanmak ve kadrolaşmak alanında hala da sınırlı bir başarı kaydedebildiğimiz görülüyor. Bu hem dönemin özelliklerinden hem de bizim zayıflıklarımızdan kaynaklanıyor. Bunun ötesinde, aslında bir dizi yerden insan aktı saflarımıza, şöyle veya böyle. Bunları belli alanlarda konumlandırarak bir faaliyetin dayanağı haline getirmeye çalışırken; aynı zamanda onları dönüştürmek sorunuyla yüzyüzedik. Yani dönüşmüş, alanın yükünü kaldırabilecek bir insanla bir faaliyeti örgütlemeye girişmek başka bir şeydir; ama kendisi dönüşmeye muhtaç olan bir insanı daha önce herhangi bir birikim ve deneyimi olmayan bir alana iterek ikisini aynı anda başarmasını sağlamak daha başka bir şey.

İşte biz 3. Genel Konferans sonrası süreçte böyle bir zorlanma yaşadık. Bu zorlanma içinde belli mesafeler aldığımız, çalışmayı belli bakımlardan oturttuğumuz ölçüde çalışma yürüttüğümüz alandan insan kazanmak noktasına da geldik, ki buralardaki süreçlerimiz daha az sancılı. Bunlar hala da tekil birimler, bir parça pilot bölgeler gibi gözüküyor. Ama kazanılmış bir niteliği, bir düzeyi de anlatıyor, parti faaliyetine geçmek açısından. Örneğin biz doğrudan kendi çalışmamız içinde metal ya da tekstil işçileri de kazandık ve bu insanlar üzerinden halihazırda böyle tartışmalarımız yok. Yarın öbür gün bizi boşa da çıkarabilir içlerinden bazıları, bu ayrı bir sorun, bugünün Türkiye'sidir, oluyor böyle şeyler. Ama yine de böyle bir tartışmamız olmaz. Çünkü kendi faaliyetlerimiz içinde tanıdık, çalıştırdık ve bugün bir yere geldiler.

Organ kurma, parti örgütleri kurma, kadrolaşma, partiye üye kazanmanın sorunları dosdoğru politik faaliyet yürütemekten, bir taktik kuvvet olabilmekten geçiyor. Bunu yürütemediğiniz yerde, çoğu durumda toplama insanlarla, yani bir bakıma taşıma su ile değirmen döndürürsünüz bir dönem. Bu sizi toprağınıza taşımışsa eğer, bu durumda yine de kendi ro-

lünü oynamıştır. Biz 3. Konferans sonrası süreçte bunu yaptık ve bu bizi toprağımıza taşıdı bir ölçüde. Ama hala da sınıf içinde sistemli bir faaliyet yürütemediğimiz düşünülürse, kadrolaşmamızın sorunlarını geçmişin anıları üzerinden tartışmak bizi tuzağa düşürecektir.

Örneğin 1 Mayıs öncesinde yürüttüğümüz bir faaliyet var. Önce genel olarak siyasal faaliyetin sorunları, ardından sınıf çalışmasının sorunları, son olarak örgüt sorununu tartışalım şeklindeki önerimdeki ısrarın nedenini de bu örnek üzerinden açıklayabilirim. Bir dizi alanda konumlandığımız, fabrikalara sokmaya çalıştığımız ya da fabrikaya bir dönem girip işinden atılmış, ama o süreçte de anlamlı bir politik faaliyet yürütmemiş pek çok genç insanla, biz 1 Mayıs taktiği etrafında bir faaliyet örgütlemeye çalıştık. Az-çok tanımlı bir taktiğimiz olduğu, bunun araçlarını tanımladığımız ve bunu yayınlar üzerinden işlediğimiz ölçüde, anlamlı bir faaliyet (platform toplantıları, bu çerçevede bültenler, imza kampanyası, bu amaçla düzenlenmiş bir gezi) örgütleyebildik. Şöyle söyleyeyim, her örgüt biriminin, her örgüt insanının, her sempatanın ne yapacağını tanımlı olduğu bir faaliyeti planladığınız ölçüde, en yeteneksiz diye düşündüğünüz insanınızın bile gidip kendi işyerinde işyeri temsilcisiyle temasa geçtiğini, onu toplantılara çağırdığını, imza metni imzalattığını ve daha önce yapmasını hayal bile edemediğiniz işleri yaptığını görüyorsunuz. İşyeri temsilcileri gelip bu toplantılara katıldılar.

Sorunun esası burada. Politik kuvvet olmanın da, fabrika çalışmasını dar bir çalışma olmaktan çıkarıp gerçek bir sınıf çalışması olarak yürütmenin da, legalite ile illegaliteyi yaratıcı bir tarzda bütünleştirmenin de sorunları burada yatıyor. Biz bu doğrultuda daha güçlü adımlar attığımız ölçüde, sorunlarımız daha farklı bir yere gelecek.

Ama biz şöyle bir sorunu da bir dönem daha yaşayacağız. Bugün dönem gerçekten kötü ve saflarımıza gelen insanlar çok

sancılı. Biz halihazırda bir insanı hızlı kazanmak için üye olmadığımız halde organlarımıza alıyoruz, yani üye olup olmamasına fazla bakmıyoruz. Çünkü tekil bir eğitim faaliyeti ve çalışma içinde bu insanı kazanamayacağımızı biliyoruz. Asgari bir güven veriyorsa, çalışmak istiyorsa, bir çalışma grubu ya da organına (adının ne olduğu çok önemli değil) alıyoruz. Bugün dönem bizi buna zorluyor, başka türlü insanları örgütsüz bırakmış oluyoruz. Buraya alıyoruz, buradaki sürecine göre ya bir parça daha güven veriyor, ilerliyor, kendince bir yeri dolduruyor. İster başvurmuş olsun isterse olmasın, gerçekte fiili bir üyemiz haline geliyor, böyle olmazsa da dökülüp gidiyor.

Burada sorunlar yaşayacağımız açık. Yani bir organa alıp çalıştırmakla, onun gerçekten asgari ölçülerde siyasi pratik içinde sınanmış bir parti üyesi niteliğini kazanması arasında bir mesafe hala kalacak. Ve önümüzdeki dönem böyle sancılı giderse, bu noktada pek çok kez boşa da düşeceğiz. Daha önce de üyelik sorununu tartışırken aynen böyle söyledik. Belki yarısında boşa çıkmayı bile göze alarak böyle bir adım atmak, örgütsüz insan bırakmamak durumundayız. Bu sürece ancak böyle yüklenirsek, bunun üzerinden bir tarz oturursa, kayıplarımıza rağmen kazanacaklarımız daha fazla olur, dedik. Eğer bu sorun siyasal faaliyetlerimizin sorunları üzerinden çözülecek bir sorun olarak anlaşılırsa, burada dar hukuksal bir sorun olmaktan çıkar, gerçek politik ve örgütsel anlamını bulur. Sorun da zaten ancak buradan çözülebilir.

Siyasal dönemden ve sınıf hareketinin durumundan kaynaklanan sorunlar

Buna rağmen bu tartışmayı bütünlemesi gereken şöyle bir yan da var. Bugün sınıf içinden çok fazla ve çok hızlı kadrolaşamıyoruz. Hem kendi zayıflığımız, hem de sınıfın öncüsünün zayıflığı yüzünden. Sınıfın öncüleri sınıf hareketi içinde

arkasında bir kitle görür, buradan güç alır, bunun üzerinden bir devrimci kimlik edinir ve bir davanın sürdürücüsü olur. Ama bugün hala da daha çok ideolojik kavrayışla ayakta kalabilen insanlar üzerinden bizim faaliyetimiz yürüyorsa; yani bugünün dünyasını, bugünün Türkiye'sini bir parça anlayan, devrimciliği buralara da dayanan insanlarla bizim sürekliliğimiz olabiliyorsa, bu sancılı dönemin mantığını anlatıyor. Sorunu bu yönüyle de tartışmamız gerekiyor.

Halihazırda tüzük sorunundan çok örgüt sorununu tartışıyoruz. Biz bugün herşeye rağmen ideolojik güçle ayakta duran, geldiği sınıf kökeniyle kusurları olan, yani devrimci disiplin alanında zayıf olan insanlarla, bunların yaratıcılıkları, gücü vb. ölçüsünde bir faaliyet yürütüyoruz. Bu faaliyet içinde bunların bir kısmını döküyoruz (bunlar elbette hendek de dolduruyorlar, bizim deyimimizle), sürdürme gücü olanlarla yeni dönemi kucaklamaya çalışıyoruz. Yani 20 yıllık örgütler çürüyüp dökülürken, bizim sürecimizin de böyle sancılı yaşanmasının muhakkak bir mantığı var. Bu bugünün Türkiye'sinden geliyor, yalnızca bizim zayıflıklarımızdan gelmiyor.

Süreç böyle olduğu ölçüde, hareketin önündeki temel halkayı yakalayıp buna göre bir politik faaliyet örgütleme sorumluluğuna uygun davranacak, bu kimliğini kendisinde birleştiren insanlara ihtiyacımız var. Ama halihazırda bu alanda zorlanıyoruz. Ya devrimci kimliği, disiplini sağlam, bu alanlarda çok aksayan, ama politik faaliyeti sürüklemekte zayıf insanlarla karşılaşabiliyoruz, bunun örnekleri var saflarımızda. Veya bir parça yaratıcı bir biçimde faaliyetin önünü açan, burada bir güç ortaya koyan, ama öte taraftan da disiplinde, devrimci kimlikte, başka şeylerde aksayan bir insan tablosuyla karşılaşabiliyoruz.

Bu bugün yaşadığımız bir sorun, partili süreçte de bunu yaşayacağız. Kongre yaratacağı motivasyonla, kenetlenmeyle, kapasitesi olan ama parti kadrosuna uygun bir disiplinle ha-

reket etmeyen insanları sarımsak ve kazanmak konusunda kendi rolünü oynarsa, bu alanda bir sıçrama yaşarız, yaşamak zorundayız. Partili sürecin çok temel halkalarından biri bu diyoruz. Bugün bir parça politik yeteneği ile süreci buraya getiren, ama şöyle veya böyle farklı biçimlerde aksayan yoldaşları bir biçimde sıçratmak, bu platformda kazanmak ve kuruluş sonrası süreci buradan kazanmak gibi bir sorunumuz var. Bu sıçramayı yaşamak zorundayız. Bugün politik olarak biraz yetenekli olan insanlar yönetici oluyorlar doğal olarak. Pratik faaliyeti yürüten, insanları sürükleyen insanlar oluyorlar. Onlarda iş aksadığı ölçüde, aşağıda da aksaması çok doğal. Zaten döne döne işaret edilen de bu. Bize geliyor insanlar, yukarıda bir parça aksayan bir şeyi gördüğü yerde, bu aşağıya doğru çok daha fazla bir biçimde yansıyor bu insanlar şahsında. Tablonun bir de böyle yanı var.

Bir de bir parça marjinal, işsiz gençler var ki, onların disiplin alanında apayrı sorunları var. Mesela eğitim çalışması üzerine konuşuyoruz. Aslında belli ölçülerde eğitim çalışmasını yapıyoruz. Ama bu gerçek bir siyasal faaliyet ile bütünleşmediği ölçüde gerçek sonuçlarına ulaşmıyor. Ve bugünkü insan malzemesinin zaten böyle bir yeteneği olmadığı, bu kanaldan gelmediği ölçüde, ayrıca iki misli zorlanıyor. Yani kadrolaşma esasta bir siyasal faaliyetin içinde gerçekleşir de, siz bunu yanısıra güçlü bir eğitim çalışmasıyla da birleştirirseniz, ancak bu takdirde bu bir sıçramaya dönüşür.

Biz Kuruluş Kongremizden bir sıçrama ile çıkacaksa eğer, kadrolarımıza bundan önce uyguladığımız kıstasları uygulamayacağız. Yani partinin kuruluşuna kadar olan dönem bir dönemdir, bu dönem kapanacak, bundan sonra partinin suç ve ceza, görev ve sorumluluk kavramları ve kıstasları olacak. Bu çerçevede kıstaslarımız, tarzımız farklı olacak. Artık bunu iddia edebiliriz, etmek zorundayız. Buradan böyle bir birikimle, böyle bir sıçramayla çıkmak durumundayız. Artık hatalara karşı, suçlara karşı kılıcımız daha farklı işlemek durumunda. Ama

sınıf hareketinin seyri temelden değişmediği, sürecimiz de hala bir parça sancılı gittiği ölçüde, bu formülün tehlikeli bir yanı da var. “*Sol Komünizm*”deki esaslar üzerine tartışmak, bizim bugünkü gerçekliğimizde çubuğu nereye bükme gibi bir tartışmayı da içeriyor doğal olarak. Ve gerçekten tekil olarak bir dizi sorumsuzluğun ortaya çıktığı yerde, biz ne kadar sert olacağız, cezaları nasıl vereceğiz, ceza vermek biçimsel bir şey olmayacaksa, bu insanları görevlerinden aldığımızda yerlerini nasıl dolduracağız, burada kaybettiklerimizle kazandıklarımıza nasıl bakacağız vb. gibi sorunlarımız hala olacak. Çok sayıda öncü devrimci işçi bir anda bizim saflarımıza akmayacaksa eğer, ki bu sorunun kısa dönem için olumsuz yanıtı şimdiden belli, böyle bir sorunumuz doğal olarak olacak.

3. Konferans'ta, “çok verilenden çok istenir, bundan sonra isteyeceğiz” denilmiş, 3. Konferans sonrası süreçte bunun önemli bir kısmı yapılamamış. Anlayabildiğim kadarıyla, Nadir yoldaşın çağırısı bir yönüyle bunların niye yapılamadığını tartışmak gibi bir boyut da içeriyor. Yani yoldaş, aslında yapabileceklerimizi de yapmadık, bu çerçevede daha farklı davranabilirdik diyor. Önümüzdeki süreçte gerçekten kılıcımız ne kadar işleyecek?

Kongremiz buna sahip çıkarsa bu sorun aşılır, bu iki kere iki dört. Burası bu bilinçle sahip çıkacak, ama aksadığı yerde yine sorunlar karşımıza çıkacak. Biz muhakkak ki iradeye vurgu yapacağız ve bunun gerçek bir karşılığı olmak durumunda. Ama “*Sol Komünizm*”deki değerlendirmeyi bugünün Türkiye’sinin tablosuyla, sınıf hareketinin tablosuyla, öncüsünün tablosuyla, buradan çıkmış bir örgüt gerçekliği tablosuyla birlikte anlamazsak, bir sürü ceza veririz, bunun da açmazlarıyla yüzyüze kalırız.

Biz bu ikisi arasında hala da bir denge bulmak sorunuyla yüzyüzeyiz. Buradan bir sıçramayla çıksak bile, bir karamsarlık olarak söylemiyorum bunu, ama en azından tartışmada vurgu

yapılan yerler farklı olduğu ölçüde, (“*Sol Komünizm*”deki alıntı üzerinden 3. Konferans sonrası yapılabilecek şeylerin yapılamadığına ilişkin bir parça değerlendirme farklılığının olduğu yerde), bu ikisi arasında bir dengeye, yani getirecekleri ile götürecekleri arasındaki dengeye yine de bizim ihtiyacımız olacak.

Tüzüğe dayalı yaşam örgütte yeni bir dönem başlatacak

Aykut: Sorun, pratik bir takım örgütsel süreçlere ilişkin deneyimlerle temellendirilmeye çalışıldı. Böyle olunca bir parça dağıldı, tartışma doğal olarak örgüt alanına kaydı. Ama ben bu sorunu, temel ölçütlerimizin tek tek kişilere uygulanıp uygulanmaması ya da uygulandığında ne tür sorunlar çıkaracağı gibi dar bir kapsamda ele almamak gerektiğini düşünüyorum. Temmuz yoldaş az önce bunun “kılıç” olarak kullanılmasından sözetti. Bu kılıç, tek tek kişilere değil, fakat toplam olarak biriken zaafllara yönelik olduğu ölçüde ve kongre tam da örgütün şimdiye kadar biriktirdiği zaafllarla devrimci bir tarzda hesaplaşabildiği, bunu güvenceye alabildiği takdirde, etkili olabilecektir. Sadece tüzük anlamında söylemiyorum bunu. Sonuçta tüzük tartışmasını bu kapsamda ilk defa yapıyoruz. Bugün artık bir parti kuruyoruz, tüzüğü üzerine konuşuyoruz. Dün ise daha farklı bir süreç izliyorduk.

Dolayısıyla soruna denge sorunu olarak bakmaktan öte, ben-
ce konuyu bugün bu partinin ihtiyaç duyacağı tüzüğün esasta ne olması gerektiğini tartışma alanına çekmeliyiz yeniden. Nasıl uygulanacağı sorunu kuşkusuz vardır, nitekim bu tartışma da yapılıyor, yani bu tüzüğün gerçekten kağıt üzerinde yazılı bir belge olarak kalmamasının güvencesi ne olacaktır? Burada tek başına tüzüğün soyut planda doğru bir şekilde ifade edilmesinin ötesinde, gerçekten örgütsel ve ideolojik olarak temellendirebilmesidir asıl önemli olan.

Cihan yoldaşın vurguladığı bir nokta vardı; “en iyi tüzük bile, gerçekten bunu uygulayabilecek devrimci örgütle bütünleşemiyorsa, boşlukta da kalabilir”, demişti. Bizim hem tüzüğün formülasyonunda, hem de uygulamasında gözetmemiz gereken budur öncelikle. İlk defa tüzüklü bir yaşama geçeceğiz. Bu yönüyle baktığımızda, bir torna işlevlidir diye düşünüyorum ben, tüzük herkes için geçerlidir. Tek tek şahısların şu veya bu davranışlarına düzen vermek olarak algılanmamalıdır. Tüzük yeni bir tarzın kendisidir, bu anlamıyla parti örgütümüz için yeni bir varoluş tarzıdır.

Uzun zamandır kullandığımız bir deyim var; kurucu unsur olmak! Kurucu olmak ile kurulu bir yapıya eklenmek arasında bir fark var. En önemli zorlanma alanlarımızdan bir tanesi de bu. Kendi süreçlerim üzerinden de söyleyebilirim; kurulu, az çok oturmuş bir alana gidip çalışmadım. Dolayısıyla henüz o süreçlerdeki zaafların getirdiği zayıflıkları ben de taşıyorum, belli darlıklar taşıyorum herşeyden önce. Gittiğiniz alanda eğer bir birikim, bir süreklilik yoksa, o süreklilik içinde biriken deneyim yoksa (sadece pratik somut olanaklar anlamında söylemiyorum, bilinç anlamında da böyledir bu), sen gerçekten güçlü bir kimlik ortaya koyamıyorsun. Dönüyorsun ve şöyle düşünüyorsun; demek ki bana düşen görev, burada yeni bir süreci başlatmak ve buradan örgütsel süreçlere yaslanmaktır. Ama ne kadar yaslanabildiğiniz de pratik süreçlerinize baktığınızda ortaya çıkıyor.

Karamsarlık sorunu değil bu, böyle algılamamak gerekiyor. Cihan yoldaş konuşmasında, tarihsel birikime yaslanmak, Türkiye'nin otuz yılına ve kendi on yıllık birikimimize yaslanmak demişti. Biz şu anki on yıllık birikimimize baktığımızda, en yeni üye bile bu sürecin sorunlarını kendi cephesinden ortaya koyabiliyor, tartışabiliyor. Burada süzölmüş bir sonuç olabilmeli bence. Bu kongrenin, kendisi ilk defa bu kapsamda sorunlarla yüzyüze kalmasından dolayı, çözümleri de daha üst

düzeyde tanımlayabilmesi gerekiyor. Biz diyelim ki tüzük sorununu çözdüğümüzde, partimizin ikinci kongresinde belki tüzük sorunu başka bir kapsamda tartışılacaktır. Aynı şekilde örgüt sorunu daha başka bir kapsamda tartışılacaktır, programa ilişkin sorunlar başka bir kapsamda tartışılacaktır.

Şunu söylemek istiyorum. Gerçekten bugünün yükünü (pratik anlamda değil, koyduğumuz hedef anlamında söylüyorum) omuzlayabilmek için birçok şeyi birarada başarmak durumundayız. Bunun için de daha fazla bir yoğunlaşma gerekiyor. Şimdiye kadar koyduğumuz hedef ile ulaştığımız nokta arasındaki mesafeyi, tam da partimizin gündemi üzerinden tartışmamız gerekiyor. Yani birçok şey yine aksayabilir, yine oturtamayabiliriz, ama bence çözücü halka artık partidir. Onun kimliğidir, tüzüğüdür, programıdır. Bu çerçevede tartışmamız gerekiyor.

Sonuç olarak, bu tüzük şöyle uygulanırsa nasıl sonuçlar doğurur, böyle uygulanırsa nasıl sonuçlar doğurur, bunu nasıl dengeleriz sorunu, bence bu platformun, sorunu daha temel noktalardan ve daha genel bir çerçeveden tartışması gereken kongremizin gündemi olmaması gerekiyor. Bizim bunu toplam ihtiyacımız çerçevesinde, kongrenin önüne koyduğu hedefler çerçevesinde tanımlamamız gerekiyor.

Tüzük üzerine konuşmak gerekirse; herşeyden önce, bir örgütsel keyfiyet alanı var. Bu tek tek insanların yaşamına da yansıyor. Biz bunu ne ölçüde denetleyebiliyoruz? Kendimizden başlayarak sordüğümüzde, aslında bu tüzüğün ne kadar bağlayıcı olduğunu gösteriyor. Tüzük sorunu, bir takım ilke ve esasları belirleyip bunu uygulayıp uygulamamak sorunu değildir. Kadronun yaşantısına, siyasal eylemine biçim vermek sorunudur. Ben tüzüğün mesela şu noktada çok bağlayıcı olması gerektiğini burada hissettim. Bir sorun karşısında aynı organ üyesi iki insan iki ters yaklaşım koyabiliyorsa, demek ki burada ne ideolojik birlik, ne programatik birlik var demektir. Dahası kollektif kimlik yoktur. Gerçekten böylesine köklü

sorunlarla karşı karşıyayız. Biz bir örgütten partiye gitmekten öte, gerçek bir parti örgütüyle gerçek bir partiyi birarada inşa etme, yaratma görevi ile karşı karşıyayız.

Bu alanlara inmekte fayda olduğunu düşünüyorum. Yani tüzüğün nasıl uygulanacağından çok tüzüğün ne ifade ettiğini tartışmamız ve kavramamız gerekiyor. Bunun bizim için bir ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Sorun 3-5 ilke eklemekten öte, bugün önümüze koyduğumuz program ve hedeflerle ilişkisini kurabilmek, somut olarak kavrayabilmektir. Eğer bu kongrede bu gerçekten yerli yerine oturamazsa, süreç yine başka bir tarzda kendiliğindenliğe bırakılmış olacaktır diye düşünüyorum.

Semih: Tartışmamız biraz tüzük tartışmasının ötesine geçti, örgüt alanına kaydı. Örgüt tartışması çerçevesinde demokrasi, disiplin vb. daha önce de bir parça tartışmıştık. Disiplin, bir partinin, hele de devrimci bir partinin ayakta kalabilmesi için olmazsa olmaz bir koşuldur. Örgüt içi demokrasinin gerçekte disiplin için olduğunu söylerken, bunu hep şöyle düşündüm. Disiplin; bir takım kurallara uymak ya da uymak zorunda kalmak değil, onları bir zorunluluk olarak görmek, hissetmek, bunu enine boyuna içselleştirebilmek demektir. Daha doğrusu gerçek anlamını ve ifadesini burada bulabilmelidir. Örgüt içi demokrasi aslında disiplini sağlayabilmenin bir aracı. Temel amacı bu olabilmeli, buna hizmet edebilmelidir. Devrimci açıdan ve devrimci bir partide sorun başka türlü konulamaz ve anlaşılabilir. Örgüt içi demokrasi örgüt içi disiplini pekiştirmenin, örgütün merkezi iradesine bağlılığın bir aracı olmak durumunda. Her komünist militan demokratik haklarının bu devrimci amacının bilincinde olmalıdır.

Şu da olabiliyor; insanlar disipline, bir takım kurallara uyma adına, gerçekte ikna olmadıkları halde olmuş gibi hareket edebiliyorlar. Böyle durumlar daha çok da iç demokrasinin gelişmediği bir ortamda yaşanabiliyor. Bunun üzerinde aslında daha sonra patlayan ya da kendini başka bir şekilde ifade eden,

bir takım disiplinsizlik sorunları ortaya çıkabiliyor.

Ben demokrasi ile disiplini diyalektik bir ilişki içerisinde, bir bütünlük içerisinde kavıyorum. Bunlar birbirlerini bütünlendiren kavramlar. Bu temel üzerinden hareketle, yeni kazanılan insanlar, işçiler vb. üzerinden sorun yaşanan alan bu değil bence. Biz sorunları yeni gelen insanların kazanılış biçimleri ya da kimlikleri üzerinden değil, geçmişten gelen alışkanlıklar ve onların kendisini yeniden üretmesi üzerinden yaşıyoruz daha çok. Temmuz yoldaş kazanılmış yeni bazı işçiler üzerinden somut örnekler verdi, aslında bunlar daha da çoğaltılabilir. İşçi kökenli yeni yoldaşlarımız için disiplin temelli bir sorun olmuyor ve olmayacaktır da. Bunun tarihsel örnekleri de var, RSDİP'nin yaşadığı süreçler ortada. Disiplin sorunu daha çok küçük-burjuva aydın ya da yarı-aydın çevrelerden, bu kökenden gelen unsurlarda ortaya çıkıyor. Bizde yaşanan bir takım yaptırımlara uymama vb. değil. Onu kavrayamama, anlayamama, içselleştirememeye ilgili bir sorun. Yani bizde disiplin sorunu yeni kazanılan insanlara ilişkin bir sorun değil. Kendi iç normlarımızla, davranışlarımızla, ilişkilerimizle, sınıf kimliğimizle ilgili farklı bir sorun.

Ben aslında tüzük üzerinden belli şeyler söylemek istiyorum. Birincisi, kafamda net olmayan bir sorun var. Tüzük genellikle üye, aday üyeleri tanımlayan ve partinin bu temeldeki işleyişini, parti organlarını, bölge, il, merkezi organlarını, kongrelerini, buradaki işleyişi içeren bir yapıya sahip. Bizim parti tüzüğümüz de böyle olacak. Ama bugün üye ya da aday üye olmayan, özellikle belli çalışma alanlarında çok sayıda insan var, ordaki işleyiş nasıl gerçekleştirilir? Kuşkusuz mümkün olduğu kadar çok insanı aday üye ya da üye yapmak gibi bir kaygıyla hareket edeceğiz. Kaldı ki bu zaten sürekli uygulanagelen bir basınç. Ama öyle bazı özgün yerler var ki, örneğin bir açık alan ve karşımıza bundan sonraki süreçte çıkacak benzer başka çalışma alanları gibi... Onun üzerinden nasıl

bir işleyiş gelişir, bunu yeterince netleştiremedim kafamda.

Kuşkusuz tüzük bir hareketin iç birliğini somutlayan bir belge. Ama onun ötesinde bir anlam taşıyor. Bir işlerliği sağlamak çerçevesinde, organlar arası ilişkileri, haklar ve görevleri, yetkiler ve sorumlulukları ortaya koyuyor. Tüzük zaman içerisinde gelişebiliyor. Marks ve Engels'in saflarında yer aldığı Komünistler Birliği'nin çok kısa bir tüzüğü var, iki sayfa yanılmıyorsam. Süreç içinde tüzük maddeleri ayrıntılandırılmış, yaşanan pratikler üzerinden geliştirilmiş. RSDİP'in de nispeten kısa bir tüzüğü var, parti örgütü ona göre biçimlenmiş. İl ve bölge konferanslarını kurumlaştıran bir partide bunların her birine ilişkin belli esaslar tanımlanabiliyor. Bizim tüzüğümüz de bugünkü durumumuz ve ihtiyaçlarımız üzerinden oluşacak. Yani yıllarca geçerli olabilecek bir tüzük yapısı olmayacak. İhtiyaçlar çerçevesinde dönem dönem değiştirilebilecek. Ama belli bir süreci öngören, örgütlenme biçimi üzerinden netleştirilen bir yapıda olacak. Mesela TİKB'nin tüzüğünde uzun uzun amaçlar tanımlanmış, disiplin, eleştiri-özeleştiri vb. üzerine bir sürü şey yazılmış. Oysa tüzük disiplinin ne olduğunu anlatan değil, partide disiplinin işleyişini ifade eden bir belge.

Tüzük neticede nedir, ne işlev görecektir? Genel olarak çizgimizle ve dönemsel olarak örgüt sorunlarımızla bağı nedir? Bu konuda bir ön fikir oluşturmak için tartışıyoruz burada. Ve bence bu açıdan son derece işlevli.

Tüzüğü hukuksal biçimi üzerinden değil siyasal ve örgütsel özülle kavramalıyız

Ceren: Geneldeki konuşmalarda tüzüğün kaleme alınmasının aslında çok fazla sorun olmadığı, kaleme alınacak bir metin üzerinde yoldaşların rahatlıkla anlaşabileceği söylendi. Demek ki burada ortaklaşmamız gereken sorun daha farklı bir sorun. Değişik yoldaşlar konuşmalarında belirli şeyler söylediler, "çu-

buk bükme”, “denge kurmak” vb. türünden. Ben bu sorunun çubuk bükme ya da denge kurmak vb. sorunu olmadığını, gerçekten tüzük olayının ne olduğu konusunda anlaşmak olduğunu düşünüyorum. Tartışma biraz örgüt alanına kaydığı için çok fazla somutlanamadı, ama tüzüğe biraz hukuksal bir belge olarak bakmak (bir takım yaptırımlar, uygulamalar vb. gibi özellikle dile getirilen şeyler üzerinden söylüyorum) gibi bir eğilim de var.

Ben tüzük sorununa bir takım yaptırımların uygulanması üzerinden bakmıyorum. Özellikle bir parti kongresi üzerinden baktığımızda, eğer gerçekten tüzük konusunda belli bir kavrayış ortaklığı sağlayabilirsek (ki tüzük benim için esas olarak bir ideolojik bakışı, bir kavrayışı yansıtan, böyle bir içeriği olan bir metni ifade ediyor), eğer bu konuda bu kongrenin kurucu unsurları olarak belli bir açıklığa ulaşabilirsek, bu durumda Tuna yoldaşın sözünü ettiği bir takım kriterleri uygulamak noktasında çok fazla bir problem yaşamayacağız biz. Eğer buradaki bileşim olarak, bu platformdan, disiplin konusunda olsun, demokrasi konusunda olsun, içselleştirmiş, belli bir kavrayışa ulaşmış, bir bilinç açıklığına kavuşmuş olarak çıkabilirsek, devrimcileşme süreçleri yeni olan insanlara ilişkin sorunları da çok rahat aşabileceğiz.

Sonuç olarak esas vurgulamak istediğim nokta şu. Biz gerçekten bu platformdaki kurucular olarak tüzükte ifadesini bulacak bir örgütsel yaşamın pratiğini yaratabilirsek, bunun ötesinde çok fazla bir sorun yaşamayacağız. Yeni insanlar olsun, bu kongre bileşimi dışında kalan bütün örgüt kadroları olsun, biz onları alıp kendi içimizde eritmek, şekillendirmek konusunda çok fazla bir güçlkle karşılaşmayacağız. Temel problemin buradan çıktığını düşünüyorum.

Gerçekten de buradaki platformda tüzük çerçevesinde alt alta sıralayacağımız maddeler üzerinde esasa ilişkin çok fazla bir tartışma yaşamayacağız. Bir örgütü şekillendirmek diyoruz,

örgütsel bir takım kriterler diyoruz, biz bu çerçevede bir açıklığa, bu konuda bir anlayış birliğine kavuşabilirsek, bunun pratiğinin sahipleri olabilirsek, bunun ötesindeki sorunların çözümünde çok fazla zorlanmayacağımızı düşünüyorum. Soruna buradan bakılması gerekiyor.

Semih: Konuşmamda bazı noktaları iyi ifade edemediğimi düşünüyorum. Önümüzdeki süreci gözönüne alarak tüzüğü buna göre biçimlendirmek derken, aslında söylemek istediğim daha somut olarak şöyle. Bizde bir işleyiş var. Merkez komitesi, il komiteleri, illerde alt bölge komiteleri vb. Ama hareketin şu anki durumu düşünüldüğünde, bunun belli bir işlerliğe kavuşabilmesi sorunu var. Yeni çalışma bölgelerimiz var, bu çerçeveden bir işleyiş biçimi oluşturmak, önümüzdeki süreçte hayata geçirebileceğimiz bir işleyiş biçimi üzerine düşünmek, buna göre tüzüğü biçimlendirmek, söylemek istediğim bu.

Partide sağlam bir disiplini oturtmak bir zaman ve gelişme süreci sorunudur

Cihan: Ben birkaç nokta üzerinde durmak istiyorum. Öncelikle Lenin'in önemli pasajından başlayacağım. Bu pasajın çok önemli olduğunu ve bunun bugün bizim için apayrı bir önem taşıdığını yeniden vurgulamak istiyorum.

Lenin bir yön gösteriyor, bir doğrultuyu vurguluyor. Dolayısıyla bu metni doğru anlamak ve doğru yorumlamak önem taşıyor. Eğer Bolşevik disiplini ancak bu düzeye geldiğimizde yaratabileceksek bizim işimiz var, gibi bir karamsar duyguya kapılmamak gerekiyor. Bir kere Lenin'in yaptığı tartışma nereden doğmuştur, ona bakmak lazım. Tartışma Avrupa'da bir takım küçük "sol"cu çevrelere ya da mevcut partiler içerisinde devrimci coşkularıyla öne çıkan, ama yaşanan deneyimleri, mücadelenin güçlüklerini ve karmaşıklığını hesaba katmayan "sol" komünist gruplara karşı bir tartışmadır. Onların bu

konudaki yanılığlarına karşı uyarıcı bir eleştiridir sözkonusu olan.

Bolşevik partisinin gerçekten de ideal bir disiplini var, bunu çarpıcı biçimlerde örnekleyebilirim, ama girmek istemiyorum. Orada sözkonusu olan, Ekim Devrimi'ni başarmış olan bir partinin, o çelik disiplin diye tanımlanan mükemmel disiplindir. Gerçek bir proleter partinin, bir sosyal devrim partisinin, yani sosyal devrimi hedef almış ve sonuçta gerçekleştirmiş bir partinin disiplini... Lenin sol komünistlere diyor ki; bu disiplini bu kadar çok övüyorsunuz da, bu disiplinin nasıl kazanıldığı, bu düzeye nasıl gelindiği üzerine hiç düşündünüz mü? Siz şimdi bu disiplini bir anda kendinize atfediyorsunuz, bu disiplinin taşıyıcıları, temsilcileri ruh haliyle hareket ediyorsunuz da, gerçekten öyle olabilmeniz mümkün mü? Hangi deneyimlerden, hangi pratiklerden geçtiniz de, kendinize böyle üstün özellikler ya da yetenekler atfediyorsunuz? Bu temelde bir eleştiri Lenin'in eleştirisi. Bu eleştiriye biz bugün küçük-burjuva devrimciliğinin bu alandaki yanılıklarını eleştirirken de ortaya koyup kullanmıyor muyuz? TİKB yıllardır kendisi için, küçük ama çelikleşmiş Bolşevik bir örgüt, diyebiliyordu. Vesile doğdu, tutup sorduk: Neye göre ama? Neyin içinde çelikleştiniz? Bolşevik çelikleşme denilen şeyin ne olduğunu, ne anlama geldiğini, hangi tarihi süreçlerde ve hangi sınıfsal zeminlerde gerçekleştiğini gerçekten biliyor musunuz? Bunun üzerine ciddi biçimde hiç düşündünüz mü? Buna hangi süreçlerin ardından nasıl ulaşılır?

Küçük-burjuva devrimciliğini eleştirirken hep bu noktalar üzerinden anlamlı eleştiriler yöneltmiyor muyuz biz?

Lenin bir doğrultu gösteriyor, bu doğrultu üzerinden ilerlerseniz kendi disiplininizi adım adım üretirsiniz, diyor. Proletarya partisinin disiplininin geliştirilmesi, korunması, zaman içinde pekiştirilmesini üç temel nokta üzerinden ortaya koyuyor. İlk, sorunu öncü partinin temel bir niteliği üzerinden koyuyor. Öncünün sınıf bilincine, kendini davaya, devrime adama

yeteneğine, politik sağlamlığına, fedakarlık ve yiğitlik yeteneğine dikkat çekiyor. Bu, birinci temel koşul. İkinci olarak, devrimci öncünün çalışan yığınların geniş kesimleriyle, elbette ki öncelikle proleter kitlelerle, fakat yanısıra öteki emekçi kitlelerle bağ kurma, onlarla yakın ilişkilere girme, kaynaşma, onlar içinde erime yeteneğine dikkat çekiliyor. Bu ikinci temel koşul. Ve üçüncü olarak, doğru bir siyasal çizgi, ama doğruluğu kendinden menkul olan değil, doğruluğu geniş yığınların kendi özdeneyimleriyle de görülen, gösterilebilen bir siyasal çizgi, strateji ve taktikler. Bu da üçüncü temel koşul.

Bu üç temel koşulu sıralayan Lenin, ardından ekliyor, bunlar olmaksızın diyor, disiplini yerleştirmek için yapılan, yapılacak olan bütün girişimler, kaçınılmaz olarak başarısızlığa uğrar.

Dikkat edin, tüm bunlar, sayılan temel koşullar bir yön belirten noktalar. Kaldı ki, Lenin bunu zaten kendisi özellikle ve önemle belirtiyor. Bu koşullar birden bire ortaya çıkmaz, bunlar ancak uzun çabalar ve çetin deneyimlerle yaratılır diyor. Devrimci teorinin ve bilincin rolünü de burada ihmal etmek bir yana gereğince vurguluyor. Devrimci teori bu koşulların yaratılmasını kolaylaştırır, diyor.

Yineliyorum, bu koşullar bir yön, bir doğrultu gösteriyor, önemli olan bu yöne girmek, bu doğrultuyu bilinçli bir tutumla gözetmek ve izlemektir. Biz şimdiden bunları hareket noktası almazsak, bir örgütü, onun sorunlarını, güçlüklerini kendi içinde evirir çevirir dururuz; insanlara kendi içinde disiplini anlatırız anlatırız, ama bir türlü de bu disiplini neden egemen kılamadığımızımıza şaşır kalırız. Biz elbetteki disiplini bir bilinç kalıbı olarak vermeye çalışalım, değerler sistemi olarak vermeye çalışalım, insanın bir akli olduğuna ve ideolojik etkileme yoluyla bu aklın bu doğrultuda yönlendirilebileceğine inanalım, bunun gereklerini yapalım. Ama örgütü böyle bir doğrultunun içine sokamadığımız sürece, döne döne başarısızlığa uğrarız ve hep de bu başarısızlığa, bu kısır döngüye şaşırır dururuz.

Önemli olan, bu noktada bu ikisinin birliğini sağlayabilmek. Aynı şey program için geçerli, aynı şey ideolojik çizgi için geçerli. İdeolojik çizgi bir niyeti belirtiyor aslında, girilen bir yönü, bir doğrultuyu belirtiyor. Ama sizin o ideolojik çizginin taşıyıcıları olup olmadığını, o ideolojik çizgiyi hayata geçirme kararlılığınızın olup olmadığını süreç belirleyecektir. Siz o yöne girmişsiniz, güzel, bu başlangıç olarak iyi bir şey. Bu önemli bir kazanım, önemli bir ilk adım. İlk adım her zaman önemlidir, orada bir yön bulmuşsunuz siz, o yönde yürürseniz zaman içerisinde mesafe alırsınız. Hepsi bu.

Disiplin sorununda Lenin'in saydığı temel noktalara bu gözle bakmak gerekiyor. Biz yaşamın dışında insanları eğitemeyiz.

Aslında konuşmamın sonuna bırakmak istediğim bir noktayı da burada belirtmek istiyorum; eğer politika üretmiyor ve uygulayamıyorsanız, politikayı temel almak istediğiniz sınıfa taşıyamıyorsanız, bu temelde onunla birleşmede mesafe alamıyorsanız, ne yaparsanız yapın, bir takım sorunları hep yaşarsınız, bazı şeyleri gerçekten uygulatamazsınız. Bir süre için uygulatırsınız, insanlarda bir süre için iyiniyet yaratırsınız, coşku yaratırsınız, bir süre sonra bu iyiniyetli, bu coşkulu insanlar, bu sadık insanlar niye bir noktadan sonra gerilediler, probleme dönüştüler, ne oldu da böyle oldu der, sonuca şaşırır kalırsınız.

Siyasal çalışmanın ve devrimci eylemin içinden kadrolaşmalıyız

Başarı için, zaman içerisinde sonuç almak için sınıf alanına geçmek zorundasınız, bunu çalışma alanı olarak söylüyorum, yoksa sınıfı kazanıp temel dayanak haline getirmeyi kasdetmiyorum, bu yılların sorunu ve bu alanda başarı bizi aşan bir dizi etkene de bağlı. Ama birincisi, yönünüz, yöneliminiz net ve güçlü bir biçimde bu çalışma alanına olacak. İkincisi, politika yapacaksınız, grup politikası değil ama gerçek ve etkili

sınıf politikası yapacaksınız. Taktik sorunlar kapsamında tartıştığımız temel problemi kastediyorum bununla. Üçüncüsü, güçlerinizi mümkün mertebe bu politik faaliyetin, bu politika yapma pratiğinin ve sınıfa yönelmiş politik çabanın içinden devşirmeye bakacaksınız. Böyle yaptığınız zaman, ideolojik etkilenme aracıyla kazanılmış işçi türünden örnekler yalnızca ayrıksı örnekler olarak kalır ve gelip böyle tartışmalara konu olmaz.

Biz örneklerimizi kendi çizdiğimiz doğrultusunda bir faaliyetin içinden kazanılmış insanlar üzerinden bulup çıkaralım. Bu noktada problemler varsa bunları ortaya koyalım, bunları tartışalım. Denilebilmeli ki, yoldaşlar biz partinin sınıf yönelimi politikası çerçevesinde şu üç ya da beş fabrikayı hedef aldık, bir senedir burayı dövüyoruz, buraya bildiri taşıyoruz, içerden faaliyet yürütüyoruz, şöyle özgül politikalar üretiyoruz, şöyle platformlar oluşturduk ve bu arada şu beş ya da on işçi ile ilişkiler geliştirdik; bu ilişkiler belli bir noktaya geldi, ki o etkilenme çabamızın yarattığı hareketliliğin ilk ürünleri oldu bunlar, ama bu işçiler şu şu noktalarda zaaf gösteriyorlar, şimdi biz buna, bu duruma, bu gerçekliğe nasıl yaklaşacağız? Tartışma böyle olsa, böyle gündeme gelse, böyle bir tartışma gerçek bir pratiğin bir yansıması, gerçek bir sınıf çalışmasının ifadesi, dolayısıyla da gerçek hayatın bir parçası olur. Oysa biz hayat dışı sera örnekleri üzerinden bir takım sonuçlar süzmeye kalkıyoruz. Bilmem nerede, kimin tanıdığı olduğu için, ideolojik sorunlara da ilgi duyduğu için bir taraftar bulmuşuz, bunun üzerinden bir işçi kalıbı çıkarıp sunuyoruz.

Bence böyleleri sınıf dışı unsurlardır. Görünürde hayatın içinde, gerçekte hayatın dışındadırlar. Hayatın içinde olmak eylemin içinde olmaktır. Sınıf kendi halindeyken, eylemsizken gerçekte hiçbir şeydir. Hareketliliğin ürettiği ileri işçi ögeler gerçek öncülerdir. Bunlar sosyalizm bilincine uzak da olabilir. Son Makina Kalıp deneyimi bu açıdan uyarıcı ve öğretici değil mi? Kimi işçiler eylem öncesinde MHP'li ya da Refah'lı olu-

yor, ama direniş patlak verdiğinde de bu eylemin öncüsü oluyor. Ve bir süre sonra bunlar, bizzat eylemin de verdiği deneyim ve eğitimle en sağdan en sola doğru tutum değiştiriyorlar. Bir anda kendilerini komünist, devrimci bir takım örgütlerle ilişki alanında buluyorlar. Bir haftalık marksist dergiyi ilk gördüğünde “kıvılcık” vurgusu taşıyan isminden dolayı tutup yırtan bir işçi, bir süre sonra davranışından dolayı kalkıp özür dileyebiliyor ve aynı gazeteyi evine götürüp okuyacak kadar ileri bir noktaya gelebiliyor. İşte gerçek bir hareketin ürettiği gerçek öncüler, sera ürünleri değil bunlar. Gerçek hayatın içinden, gerçek hareketliliğin içinden çıkan öncüler bunlar. Bence örneklerimizi buradan seçelim, varsa buradan örnekler getirelim, öteki örneklerin hiçbir açıklayıcı değeri yok.

Doğrultuyu da bu çerçevede kavramak lazım. Sınıfa, eyleme, gerçek hayata, gerçek pratiğe yönelik bir çaba içerisinde biz ciddi ve inançlı kadrolar, çizgiye inanan, sınıfa inanan, bu mücadelenin geleceğine inanan kadrolar çıkarırız. Bu ülkede yaşayıp da hayatın dışında kalan, açık alan gibi hareket serbestisi geniş bir çalışma alanında bulunup da ancak 103. gününde bir direniş yerine gidip, köksüz, saman alevi türünden geçici heyecanlara kapılan bir takım insanlar, bunlar da sera insanları. Küçük-burjuva devrimciliğinin, yaşam dışı, kitle dışı devrimciliğin temsilcisi insanlar gerçekte bunlar. Bir süre sonra bakıyorsunuz, bunlar, sosyalizmin yenilgisi, tarihsel deneyimler vb. sorunlar üzerinden yakınıyorlar, bu konularda ikna olmadan kitleler mücadele etmiyor, diyorlar. Bakıyorsunuz, kendi bunalımlarını kitleler üzerinden genelleştirme, teori haline getirme yoluna gidiyorlar. Hareket tarihsel sorunları incelesin, sonuçlarını kitlelere sunsun ki, böylece ikna olacak olan kitleler mücadele etsinler diye güya akıl vermeye, çözüm yolu göstermeye kalkıyorlar. Yaşam dışılığın çok geçmeden siyasal yaşamın dışına ittiği insanlar oluyorlar bunlar. Sonuçta bunlar devrimden kopuyorlar ve düzene kayıyorlar. Bakın pratik-

lerine, hep böyledirler, hiçbirisi daha ileri bir pratiğin, daha ileri bir davanın, daha ileri bir davranışın temsilcileri olarak ortaya çıkmamışlardır. Bu yapay ve aptalca, kendi inanç erozyonlarını dışa vuran tartışmaların ardından, bunlar devrimden çekilmiş ve düzene geçmişlerdir.

Yineliyorum, böyle bir disiplini kazanmak bir zaman ve gelişme süreci sorunudur. Biz zamana güveneceğiz, çabalarımıza, emeğimize ve gelişme sürecimize güveneceğiz. Bolşevik partisinin 1919'daki disiplini ile bizim bugünkü disiplini-miz tabi ki aynı düzeyde olamaz. Ben yoldaşın Lenin'e atf yaptığı öteki sözünü alacağım. Lenin; geleneksel disiplin normları eskimiştir; kurulu düzenin disiplini, zora dayalı, dayatmaya dayalı, egemenliğe dayalı bir disiplin anlayışıdır; biz kendi disiplin anlayışımızda, bilincin ve düşüncenin en yüksek düzeyini esas aldık, diyor. Nedir bu? İnsanlar çalışan ve ezilen bir sınıfın ve onun şahsında insanlığın kurtuluşu davasına kendilerini adayarak bir devrimci partinin saflarına geliyorlar ve biz bunların disiplinini tartışıyoruz, devrimci partinin, devrimci bir sınıf partisinin disiplinini tartışıyoruz. Biz, herhangi bir disiplini değil, en ileri bir bilince ve gönüllülüğe dayanan komünist disiplini tartışıyoruz.

Örgütsel demokrasi ve disiplinin devrimci temelleri ve amacı

Ve Lenin aynı yerde diyor ki; bu disiplinin en yüce ilkesi, proletarya devriminin ve partinin çıkarlarını herşeyin üzerinde tutmaktır. İlke budur! Parti içi demokrasiye de buradan bakacaksınız, disipline de... Hani iç demokrasi, disiplin deyip duruyoruz da, neye göre demokrasi, neye göre disiplin? Demokrasiyi de disiplini de belirleyen, proletarya devriminin ve bu devrimin temel aracı ve taşıyıcısı olan partinin çıkarlarını herşeyin üzerinde tutma ilkesidir. Bundan yüksek bir yasa yok-

tur. Demokrasi de disiplin de buna göre anlamını ve uygulamasını bulacaktır. Bunun disiplini gerekli, bunun sarsılmazlığı gerekli bize, yoksa alt kademenin üst kademeye biçimsel boyun eğmesi değil. Neticede bu amaçlar ve bu çıkarlar için yürütülecek bir mücadelenin biçimlenmesi, düzenlenmesi sorunudur bu. Disiplin kavramı bu çerçevede anlam taşıyor. Ve bu anlamda bir disiplin kavramı, bu çerçevede en başta tepeyi, yani bir partinin merkezi önderliğini bağlıyor. Merkezi önderlik bunun taşıyıcısı ve timsali olabilmelidir.

Demokrasi de aynı şekilde bu aynı amaca bağlıdır. Parti içi demokrasi niçin gereklidir? Açın bakın, daha on sene önce, daha yolun başında "*Ekim Bir Kürsüdür*" başlıklı yazıda neler denilmiş? Devrim davasının insanları yalnızca savaşan değil, uğruna savaştıkları dava üzerine enine boyuna düşünen, düşünebilen insanlar olmak zorundadırlar, deniliyor orada. Yani devrimciler, komünist militanlar ancak kavradıkları bir dava uğruna başarıyla savaşabilirler, onun için en büyük fedakarlığı ancak bu koşullarda gösterebilirler. Demek ki demokrasi herşeyden önce bize parti üyelerinin aktivesini çoğaltmak, onların çalışma verimini arttırmak için gerekli. Örgütsel demokrasi herşeyden önce bunun için gerekli. Partinin kendisi için, devrim davasının kendisi için gerekli. Eğer siz insanlara düşünme, tartışma, üretme, parti çalışmasını denetleme ve yeri geldikçe eleştirme imkanı tanırsanız, bu partinin düşünsel yaşamını zenginleştirir, örgütsel iç yaşamı sürekli canlı ve diri tutar, parti kadroları burada gelişir ve serpilir, parti buradan çok yönlü olarak kazançlı çıkar. Düşünen insanlara sahip bir parti o ölçüde kendi kollektif bilincini geliştirme olanağı bulur.

İkinci olarak, demokrasi bize, partinin birliğini bilinçli bir temel üzerinde perçinlemek için gerekli. Zorla birlik olabilir mi, insanları zorla birarada tutabilir misiniz? Partimizin birliğini herşeyin üzerinde tutalım demekle birlik olur mu? Partinin birliğini herşeyin üzerinde tutmak mı istiyorsunuz, parti

içi demokrasiyi uygulayın, insanlar konuşsunlar, düşünsünler, aksaklıkları gördüklerinde düşüncelerini söylesinler, eleştirsinler ki, bu temel üzerinde birliğinizi koruyup perçinleyebilirsiniz. İnsanların düşünme hakkını elinden alırsanız, itiraz hakkını elinden alırsanız, eleştirme hakkını elinden alırsanız, sonra da onları birliğe zorlarsanız, bir süre için bu birlik gider, ama çok geçmeden çatlamaya başlar. Tam da kurulu düzenin kurumlarındaki türden bir birlik, zora ve dayatmaya dayalı bir birlik olur bu. Kaldı ki bugünün Türkiye'sinde ve şu tarihsel evrede, bu yolla kimse birlik de sağlayamaz, insanlar kolayca kapıyı çarpar ve giderler.

Yanısıra ve doğal olarak, tam da disiplini güçlendirmek için gereklidir örgütsel demokrasi. İnsanlar tartıştıkları, anladıkları sorunları hayata başarıyla geçirebilirler. Anlamadıkları bir noktada bile en azından tartışma imkanı buldukları için, partileri kendilerine bu imkanı tanıdığı için, bu partiye güvenirliler. Partim gerçi bu konuda bana göre yanlış düşünüyor ama, bu parti devrimci bir partidir, bu parti neticede beni dinledi, bana tartışma zemini yarattı, bana söz söyleme hakkı verdi, böylece bana etkileme olanağı sundu; şimdi de, bu partinin neticede demokratik işleyiş içerisinde alınmış kararlarına uymak komünist bir militan, bir parti üyesi olarak benim görevimdir, boynumun borcudur der, bir komünist. Demek ki demokrasi bu noktada da parti disiplinini gönüllü ve bilinçli hale getirmek ve güçlendirmek için gerekli.

Disiplin ne için gerekli peki? Elbette mücadelenin başarısı için, devrimin çıkarları için gerekli. En büyük çıkar devrimin çıkarı değil midir? Herşey devrim için değil mi? Dikkat edin, bu sorunları biz parti üyelerinin statüsü üzerinden tartışıyoruz. Partinin üyelerinin ne işi var saflarında yer aldıkları partide. Onlar devrim davası için oradadırlar, onlar devrim savaşçılarıdır. Dolayısıyla burada herkesi bağlayan yasa devrimin o yüksek çıkarları, davanın o uğruna tereddütsüz

ölünecek çıkarlarıdır. Proletarya devrimi davasını herşeyin üzerinde tutan bir kavrayış ise, gerçekten bilincin ileri bir düzeyi olabilir ancak ve bu kavrayışa dayanan bir disiplin anlamlı ve güçlü bir disiplindir.

Ama eğer gerçek bir maddi mücadele zemini yoksa, ona uygun bir sosyal ortam yoksa, kitle bağı yoksa, biz bu kavrayışın kaybedildiğini de biliyoruz. Yaşam dışılık, mücadele dışılık, kitle dışılık öldürüyor bunu. Ve bizim bugün kendi disiplin anlayışımızı egemen kılmada zorlanmamızın gerisinde gerçek bir politika pratiği, gerçek bir sınıf pratiği üretemememiz var, ya da üretebildiğimiz kadarıyla sonuçta disiplinimiz ve iç otoritemiz de güçleniyor. Onun ötesindeki otoriteyi neye borçluyuz? Çok büyük ölçüde ideolojik imkanlara. Ama bunun sınırı bir yere kadardır kesinlikle. Bununla bir yere gidilmez kendi başına. Gidilemediğini yaşam her adımda bize göstermiyor mu?

3. Genel Konferans'ımızın değerlendirmelerinde bu söylediklerimin hemen hepsi var, bunu da ayrıca ekleyeyim. Gerçek bir politika pratiği alanına, gerçek bir sınıf çalışması alanına geçemediğimiz sürece kadrolarımızı dönüştüremeyiz ve onlardan istediğimiz disiplini de, verimi de, savaşçı kimliği de bulup alamayız, deniliyor orada. Dolayısıyla biz disiplin sorununu çözmek istiyorsak, taktik politika ve sınıf çalışması meselesinde mutlaka mesafe almak zorundayız. Bu, sorunu buna indirgememiz anlamına gelmiyor. Bu bir sıralama meselesi değil. Bir doğrultu ve bütünsel kavrayış meselesi. Parti yaşamında, partinin ideolojik-siyasal ve pratik çalışmasında ve yaşamında bütünlüğü kurmak meselesi. Eğer tekyanlı olarak ideolojik çizgide verimli ve güçlüyseniz, bu insanların sadece gevezelik yeteneklerini geliştiriyor, aydınca eğilimlerini kışkırtıyor. Düşünebilen ama davranamayabilen insan tiplerini çoğaltıyor, ya da böyleleri bize yöneliyor ve böyleleri bizde yalnızca bir ağırlığa dönüşüyor.

Nadir: Bizim disiplini gözeteceğimiz alanlar neresidir? Ya-

rının parti örgütünün işleyiş kurallarına uymak, çalışma tarzını uygulamak ve taktik politikasına hayatiyet kazandırınaktır. Disiplini bunun dışında tanımlamak zaten mümkün değil; bu disiplini son derece teknik bir soruna indirgemek anlamına gelir. Siz ancak bu üç temel noktadan hareketle bir kadroyu bir yere çekebilirsiniz

Bizde sorun buna gelmemek sorunudur. Benim tartışmak istediğim disiplin sorunu, bunu nasıl uygulayacağız meselesi? Bir örgüt konferansı toplanıyor, örgüt işleyişine ilişkin belli ilkeler saptıyor. Nedir bu? Örneğin; 3. Konferans üzerinden söylüyorum, hak ve görev diyalektiği vardır; hakkını kullanan görevini yerine getirmek zorundadır, der bu konudaki temel değerlendirmelerimiz. Merkezîyetçilik ve ademi merkezîyetçilik tartışması vardır aynı yerde; konferans tartışmış, kendi iradesini ortaya koymuştur, bu noktadan itibaren herkes buna uymak zorundadır, der. Bir örgüt üyesi olmanın yükümlülükleri vardır, herkes bu yükümlülüklerine uygun davranmak zorundadır, der. Bir çalışma tarzınız vardır sizin, fabrika birimini temel alan, siyasal çalışmayı bu temel üzerinde kuran ve gelişmeyi bu temel üzerinde sağlayan bir çalışma tarzıdır bu. Bütün üyeler buna uymak zorundadır. Ama hayır, ben buna uymayacağım, ben fabrikada değil gidip semtte çalışacağım. Ya da, organ tartışsın, benim buna diyeceğim bir şey yok, ama benim pratiğim değişmeden kalacak. Şimdi bu olabilir mi, burada disiplin uygulamak diye bir şey olmaz ki zaten? Biz bir başka düzeye gelmiş olmanın sorunlarını tartışmıyoruz, o düzeye geçmenin önündeki engelleri tartışıyoruz.

Cihan: Bu tür örnekleri fazla genelleştirmemek gerekir. Böyleleri bizim örgütümüzün anormal tipleridirler, ya adam edilirler ya da örgütten kovulurlar. Genel planda, hiç değilse bu örgütün omurgasını oluşturan kadrolarda davranış tarzı bu değil, böyle düşünmek doğru değil.

Nadir: Bugün değil, bir buçuk-iki sene önce durum buy-

du ama. Üç-dört sene bir bölgede çalışmış bir örgüt üyesinin gittiği zaman bir fabrikadan tek bir ilişki devretmemesi anormal bir şeydir. Örgütün tarzını uygulamıyordu çünkü.

Cihan: Semih yoldaşın bir sorusu vardı, parti çeperi üzerine. Parti çeperi ayrı bir ilişkiler alanı. Partiyeye partinin çeper örgütlenmesi üzerinden insan hazırlayacağız. Ancak doğal olarak tüzükte çeper örgütlenmesinin işleyişine ilişkin kurallar koyamayız. Örgüt sorunları üzerine sürekli olarak düşünmek, irdelemek, bu çerçevede çeper örgütlenmesinin işlevine, amacına, deneyimlerine ilişkin döne döne yazmak, çeperimizi bu temelde eğitmek durumundayız. Örgüt sorunları kapsamında partinin kendi çeperini örgütlemesi, bu çeperin parti örgütü için bir rezerv olarak kullanılması sorunu bizim çok önemli bir ilgi alanımız olmak durumunda. Ama parti tüzüğü çerçevesinde bu konuda yapabileceğimiz bir şey yok. Parti kendi çeperini örgütler diye bir hüküm koyarsınız belki, o kadar. Parti kendi çeperinde eyleme seferber ettiği güçlere mümkün merteye bir örgütsel düzen içerisinde (çalışma komiteleri, çalışma grupları, eğitim grupları vb. üzerinden) biçim verir, bunları aynı zamanda parti örgütüne insan yetiştirmenin bir platformu olarak değerlendirir, demek ötesinde (ki bu bir hedef bildirimidir oluyor) bizim çeper örgütlenmesi üzerine tüzük çerçevesinde yapabileceğimiz bir şey yok.

Bir kaç nokta daha eklemek istiyorum. Aykut yoldaşın vurguladığı nokta önemli. Ben kendi konuşmalarımda hep belirtmeye çalışıyorum; gerçekten parti örgütü ile partiyi birlikte kuracağız. Yani parti kuruluşu parti örgütünü yeni bir temel üzerine, yeni bir zemin üzerinde yeniden biçimlendirmek anlamına da geliyor. Bu doğal olarak on yıllık birikimin boşa gittiği anlamına gelmiyor. Ama parti kuruluş kongresini bazı şeylerde bir sayfanın çevrilmesi olarak, taze bir başlangıç olarak da anlayabilmemiz gerekiyor. Ben özellikle tüzük ve tüzük kapsamı, özellikle onun temel bir boyutu olarak disiplin meselesi

üzerinden bunu anlatmaya çalışıyorum. Bugüne kadar olmuş olabilir, ama biz bugün toplumun, karşı sınıfın, kendi sınıfımızın, emekçilerin, bu ülkenin devrimci sol birikimi neyse onun karşısına büyük bir iddia ile çıkacağız. Bir sınıfı temsil etmek iddiasındaki bir partinin kuruluşuyla ortaya çıkacağız. Bu iddianın bizim davranışlarımıza apayrı bir yön vermesi, parti kongresinin bu noktada bizi sarsması gerekiyor.

Tüzükle ilgili olarak bir başka noktayı, önemli bir nokta belki ama, kısaca ifade ediyorum. Tüzük bir ceza yasası değil, bir davranış ve işleyiş anayasası. Temel kurumları ve kural-ları, temel hakları ve görevleri, temel yetkileri ve sorumluluk-ları belirleyen bir örgüt anayasası, asla bir ceza yasası değil. Cezai müeyyideler tüzükte çok tali bir etkidir. Ceren yoldaşın söylediği bu noktada anlamlı. Tüzük bir ideolojik bilinç sorunudur, bir örgütsel kültür sorunudur. Biz bunu ideolojik olarak özümseyemezsek, meseleyi buradan çözemeyiz, ceza ile gerçekten bir şey çözemeyiz. Cezayı her halükarda veririz, tüzük olsa da veririz olmasa da. Tüzüğün belirleyeceği cezalar bir şeyi çözmüş olmayacak. Bizim tüzüğümüz olmadığı için ceza vermekten geri durduğumuz yok ki, cezayı vermeye elimiz varmıyor, çünkü elimiz mahkum kalabiliyoruz.

Demek ki sorunu başka türlü çözmek gerekiyor. Bu temelde, insanlarda bir örgüt bilinci, bir disiplin bilinci, bir öz bilinç yaratmak, yeşertmek meselesi. Neticede bir tüzüğü anlamlı kılmak da ancak bununla mümkün olabilir. Ve tüzük bizim bu konudaki bilincimizi pekiştiren bir belge olabilmeli. Bizim, biz-zat bizim! Yani bilincimizle zaten uymaya hazır olduğumuz davranış kurallarını, örgütsel normları maddeleştirerek bizim bu konudaki bilincimizi pekiştiren, daha da kalıcılaştıran bir rol oynayabilmeli. Zaten bir fonksiyonu olursa böyle olur. Biz bu gönüllülüğü ve bilinci kaybettiğimiz bir noktada, tüzüğü-müz olsa ne olur, olmasa ne olur. Meseleler tüzükle çözülmü-yor ki. Tüzük, ancak kendi arasında iyi anlaşmış bir insan

topluluğunun davranış kurallarına işlevsel bir tarzda yön verecektir, derken bunu kastediyorum.

Peki, çok iyi anlaşmış, kendi içinde birleşmiş ve kenetlenmiş bir örgütte ne işe yarayacaktır tüzük? Bir örgütte haklar ve görevler, yetkiler ve sorumlulukların sınırı iyi çizilmemişse, örgüt yaşamı, işleyişi ve bu çerçevede davranış kuralları açık-seçik tanımlanmamışsa, muğlaksak, farklı yorumlara açık olan bir serbestlik alanı varsa, tüm bunlar zamanla o birliği kemiren ve parçalayan bir etkene dönüşebilir. Kongremiz kaç yılda bir toplanacaktır? Tüzüğümüz belirlemiştir, en az iki yılda bir toplanacaktır. O zaman bir yılda mı toptasak, üç yılda mı toptasak tartışmasının bir anlamı yok, bu kongre ortalama iki yılda bir toplanır, olağanüstü durumlar zaten adı üstünde olağanüstü durumdur, normalde iki yılda bir toplanır. İki yıl geçmiş ve bir kongre toplanmıyorsa; ne gerek var yoldaşlar, çok iyi anlaşıyoruz, MK'ya bir güvensizlik mi var, demek hakkına sahip değiliz biz. Tüzüğümüz, kongre iki yılda bir toplanır, iki yılda bir bu örgütün süreçlerinin muhasebesi yapılır, yeni dönem tanımlanır, program ve tüzükte yapılabilecek bir değişiklik varsa yapılır ve nihayet örgüt yönetimi yeniden seçilir, demıştır. Bir MK'nın örgütün karşısına geçip, ne o bir güvensizlik mi var, yoksa MK'ya güvenmiyor musunuz, bu kongreyi 1-2 yıl erteleyerek yapsak ne olur demeye hakkı yoktur. Ama tanımlanmış ve tüm örgütü bağlayan bir müeyyidenin olmadığı yerde de bu denir, denebilir.

Bu müeyyidenin olduğu yerde ise, bir MK, ikinci yıla girdiği andan itibaren, ikinci parti kongresi sürecine giriyoruz der ve bu çerçevede kendi sorumluluk ve görevleri, partiyi ikinci kongreye hazırlamanın gerektirdiği yükümlülükler neyse bunları düşünmeye, gözetmeye, gündemine almaya başlar.

Müeyyide olmadı mı ne olur? Bir keyfilik, bir serbestlik alanı doğar ve bu zamanla partinin birliğini, partide iç güveni zedeler, iç örgütsel ahengi bozar. Çok iyiniyetli, çok iyi anlaş-

miş bir partiyi bile zaafa uğratar bu. Eğer bir tüzük, parti üyelerinin sorduğu sorulara MK'nın yanıt verme zorunluluğu vardır ya da bir parti üyesinin yanıt isteme hakkı vardır demişse, kısaca da olsa bir parti MK'sı bunu yapmak zorundadır. Elbetteki destan yazamaz, ama bir konuda bir açıklama istiyorsa bir örgüt üyesi, bu bir müeyyide ise, MK buna uymak zorundadır. Uymazsa ne olur? Altan gelen eleştirileri keyfi bir biçimde ertelemek, görmezlikten gelmek, çekmeceye atmak giderek bir eğilim haline gelir ve bir süre sonra bu davranışlar o partinin MK'sını bozar. Dahası parti tabanında MK'ya olan güveni zaafa uğratar. Ama bir tüzük hükmüdür, yani parti üyelerinin sorduğu sorular konusunda MK açıklama yapar, ama üç, ama beş paragraflık. Bin türlü işin içinde bundan daha fazla da yapamaz, meselesinin özünü söylemek zorunda.

Bunun dışında, MK'nın Ağustos toplantısında tespit ettiğimiz bir zaaf vardı. Bugün örgüt alanında bizim en temel sorunumuz, küçük-burjuva tekyanlılığını aşmaktır, deniliyordu değerlendirmelerde. Bence bu sorun hala da geçerli. Bizim burada yoldaşça ve iyiniyetle tartışmaya çalıştığımız herşeyin gerisinde aynı gerçeklik var. Biz o toplantıda dört ilişki kategorisi saptamıştık ve demiştik ki; bu diyalektik ilişki, bu ikili sorunların organik birliği, küçük-burjuva tekyanlılığı tarafından hep parçalanıyor ve hep bir yanı almıyor. Örneğin haklar ve görevler; haklar kullanılıyor görevler ihmal edilebiliyor, demiştik. Yetki ve sorumluluklar; yetkili olunuyor, yetki kullanılıyor, ama yetkinin ortaya çıkardığı sonuçlarla ilgili olarak hesap verilmiyor, o noktada sorumlu davranılmıyor, demiştik. Eleştiri ve özeleştiri; insanlar MK dahil herkesi eleştiriyorlar, ama özeleştiri alanında korkunç bir tutuculuk var, insanlar dönüp kendilerine bakmıyorlar, kendilerini gözden geçirip yenilemeye yanaşmıyorlar. Öyleleri var ki, yoldaşını eleştiriyor, organını eleştiriyor, il komitesini eleştiriyor, yetmiyor MK'yı eleştiriyor, ama kendini eleştirmiyor, kendini eleştirmeye gelince kimi insanla-

rın korkunç bir tutuculuğu olduğu görülüyor.

Ve nihayet merkezizyetçilik ve ademi merkezizyetçilik! Bir merkezi önderliğin önderlik sorumluluğunu en iyi ve en verimli biçimde yerine getirmesi mi isteniyor, o halde 3. Genel Konferans'ta ayrıntılı ele alınmış ademi merkezizyetçilik denilen işlerliğin ve sorumluluğun gereklerini yerine getirmek gerekiyor. Örgütünden rapor alamayan, örgütünün pratiğinden beslenemeyen, tespit ettiği politikalar yerel örgütleri tarafından hayata geçirilmeyen bir merkez komitesinin daha ileri bir önderliği, daha verimli bir merkezi çalışması nasıl olabilir ki? Dikkat edin, bu saydığım dört ilişki kategorisi, bunlara belki başka kategoriler de eklenebilir, bunlar arasında hep bir bütünlük vardır. Haklar, tam da görevler gönüllü, bilinçli ve verimli bir biçimde yerine getirilsin diye tanınıyor. Eleştiri hakkı, öteki şeyler yanında, tam da gerektiğinde özeleştiri yapılabilsin, kişi kendine de bakabilsin diye tanınıyor. Yetkiler, kullanılan yetkinin ortaya çıkardığı sonuçlar karşısında sorumluluk duyulsun, sorumlu olanlar gerekli her durumda hesap verebilsinler diye veriliyor. Merkezi önderliğin verimi ademi merkezizyetçiliği, yerel örgüt inisiyatifini gerektiriyor. Ve en kritik noktayı demin özetlerken gözden kaçırmışım; bu demokrasi ile disiplin ilişkisidir, bir örgütte demokrasi, tam da disiplini güçlendirmek için tanınır. Ki haklar ve görevler meselesi kapsamına girdiği için ayrıca anmadım.

Bunlar bir partiyi güçlendiren ilişki alanlarıdır. Ama işte küçük-burjuva tekyanlılığı bizde bunun hep bir yanına işlerlik kazandırıyor, onu istismar ediyor, buna karşılık öteki tarafını hep ihmal ediyor. Buradaki organik bütünlük parçalandı mı, örgüt yaşamı zaafa uğruyor. Ve bunun kendini böyle göstermesi elbetteki bir kötü niyet sorunu değil. Bu en başta söylediğim noktalara gelip dayanıyor. Çok büyük ölçüde küçük-burjuva sosyal öğeye dayanıyoruz, sınıf çalışması alanına daha yeni geçiyoruz, henüz doğru dürüst politika yapamıyoruz. O zaman, küçük-burjuva öğe zaten bu örgütte baskın, sosyal ve

kültürel köken olarak, artı sınıf dışılık, artı kitle dışılık, artı gerçek bir politika pratiği içinde olamamak, tüm bunlar o küçük-burjuva tekyanlılığının oluşmasına ve kendini göstermesine bir maddi zemin oluşturuyor.

Nadir: Artı geleneksel küçük-burjuva devrimciliğinin ideolojik-kültürel mirası...

Cihan: Evet. Orada bir tarafını kullanmış, at gözlüğü takmış, disipline kölece uymuş, size geliyor, disiplin konusunda eski örgütünde kelimenin negatif anlamında dersini almış oluyor. Sonuçta sizin örgütsel demokrasinizi istismar eden bir liberal tip olarak saflarınızda tahrip edici bir etki yaratıyor.

Bu sayılan ilişki kategorilerinde bütünlüğü sağlarsak, bu küçük-burjuva ögenin küçük-burjuva tekyanlılığını kırmak anlamına geliyor, bunu başarırsak, gerçekten işlevsel bir tüzüğe sahip oluruz. Örgüt problemlerimizin de en kritik çözüm alanı bu zaten. Ve biz gerçek bir sınıf pratiği istediğimiz, ama bunu veremeyecek durumda olan; gerçek bir politik mücadele ve faaliyet istediğimiz, ama bunu veremeyecek durumda olan tiplerin, tam da bu tür çalışmalarda zorlandığı aşamalarda örgütle problemlili hale geldiğini ve koptuğunu da, ya da bir biçimde düştüğünü de biliyoruz. Ne güzel! Yaşamın içinde insanları eleme çizgisi bu, yaşamın içinde eyleyim ama. Ve bu söylediklerim aynı zamanda kadro kriterleri olmalı. İnsanlar pratik faaliyette ne durumdadırlar, sınıf çalışmasında ne durumdadırlar? İnsanlara buradan bakacağız, insanların örgütsel davranışları da buna göre şekillenecektir. Biz yaşamın dışında insan terbiye edemeyiz, kimseye bir şey anlatamayız kesinlikle, kimseyi de değiştiremeyiz. İnsanlar yaşamın içinde değiştirilir ve dönüştürülürler.

Nadir: Mesele şu; örgüt işlerliği konusunda üstüne düşeni yapan, partinin çalışma tarzına uyan, taktik politikasını yaşama geçirmeye çalışan kadro yaşamında fazla falso vermez zaten.

Cihan: Öyle bir problemi de olmaz böyle bir kadronun.

Nadir: Yeter ki böyle bir çaba içerisine girsin. Onun bir

takım hataları özel bir sorun da olmaz. İnsandır, bir yerde bir zaaf gösterir, ama bunlar o olağan yaşam içinde genellikle göze çarpmaz ya da mesele olmaz. Şöyle bir hatırlatıp geçmen yeter. Çünkü kendisini devrimci bir tarzda üretme süreci içinde. O çaba habire onu yeniden yoğuruyor, yeniden harmanlıyor, ondaki potansiyeli yeniden kalıba döküyor. Ama buraya çekemediğin insan senin için yalnızca tahribat faktörüdür. Bu kesinlikle niyetten bağımsızdır. Böyle bir çalışma içinde olmayan, günlük olarak yanyana yaşadığı insanın basit davranışlarına döner at gözlüğüyle bakar. Ve bu, örgütte kısır ve dar çekişmenin, dolayısıyla çürümenin zemini haline gelir. Küçük-burjuva dejenerasyon budur işte. Bizim anormal dediğimiz, melanet dediğimiz, yakındığımız herşey bu temel üzerinden ortaya çıkar.

Diğerinde ortaya çıkan problem, sen şu tarzı yanlış uygulamışsın olur. Bu tarzı yanlış uygulamışsın meselesinde kimsenin kimseyle gönül bağı kırılmaz. Kimse onu problem de etmez. Bizim x fabrikasındaki politikamızda aslında şuna öncelik verseydik daha doğrudu dediğinizde, kimsenin kimseyle çekişme alanı açılmaz. Nihayetinde örgüt yaşamına canlılık getirir, bir tartışma yaratır. Falan işçi ile ilişkimizin kuruluş tarzı üzerine yapılan tartışma kimsede özel gerilim alanları yaratmaz. Yeter ki gerçekten bütün bunlar bizim örgüt atmosferimize taşınsın. Ve ben bunun az-çok taşınabildiği yerde, örgütün içinde sağlıklı bir havanın oluşmaya başladığını ve insanlar arasındaki ilişkilerin güçlendiğini, değerlerin ayrıca gözetildiğini ve yeşerdiğini kendi deneyimlerimiz üzerinden söyleyebilirim. Ama bunun olmadığı yerde de bizi fazlasıyla inciten, tahrip eden, süreci bozan, giderek geçmiş emeğimizin ürünü bir birikimi varsa onu da sıfırlayan sonuçlar ürettiğini görüyoruz.

Cihan: Parti tüzüğü üzerine bu ön tartışmayı burada bu şekilde bırakalım. Parti tüzüğü kongreye sunulmak üzere hazırlanıyor, eksik kalanı tüzük taslağı üzerine tartışmalarda tamamlarız.

II. BÖLÜM

TKİP Kuruluş Kongresi

Tüzük taslağı üzerine tartışmalar

Tüzük Taslağı üzerine sunuş konuşması

Cihan: Önümüzde tartışılıp onaylanmak üzere sunulmuş bir parti tüzüğü taslağı var. Bu taslağı ne yazık ki biraz son ana sıkıştırmak durumunda kaldım. Bu beni aşan bir durum oldu.

Daha önce örgüt komisyonundan bir tüzük taslağı hazırlanması istenmişti. Komisyondan iki yoldaş bu görevi somut olarak üstlendiler, ama sonuçta hazırladıkları taslak amaca yanıt vermekten oldukça uzaktı. Bu, bir çok şeyi tartışmalı gördükleri için tartışmaya açık bırakan, daha çok belli yönleriyle tartışmanın çerçevesini çizen bir taslak olmuştu. Bu açıdan çok işlevsel bir taslak değildi. Zaten hazırlayan yoldaşlar da kendi taslakları konusunda pek bir iddia taşımıyorlardı.

Bunun işlevsel bir taslak olmadığına kısa bir süre önce karar verdik ve yeni bir taslak hazırlama ancak bundan sonra

gündeme gelebildi. Yeni bir taslak hazırlamak gerekti ve ben bunu son günlerin çok sıkışık geçen oturumları arasına sığdırmak durumunda kaldım.

Geçmiş deneyimlerin ve kendi pratiğimizin eleştirel sentezi

Buna rağmen tartışmaya sunulan taslağın ciddi bir emek ürünü olduğunu vurgulamak durumundayım. Toplam birikimimiz, tüzük üzerine ön hazırlık ve çalışmalarımız, ve nihayet, resmi kongre çalışmalarını hemen önceleyen tüzük üzerine ön tartışmaların sağladığı toplam açıklıklar, bu taslağın kaleme alınmasını bir hayli kolaylaştırmıştır. Tüm bunlar, bu taslağın gerçekte yılları bulan bir birikimin ve yoğun bir emeğin ürünü olduğunun göstergesidir.

Bizim 10 yılı bulan kendi örgüt yaşamımız, bunun ürünü olan önemli bir örgütsel-pratik deneyimimiz var. Kendi örgütsel yaşamımızın oluşumu ve akışı içinde, geleneksel örgütlerin yaşamlarına, örgütsel anlayış, uygulama ve geleneklerine yöneltilmiş kapsamlı eleştirilerimiz var. Parti yapısı ve yaşamlarına ilişkin olarak dünya komünist hareketinin tarihinden çıkardığımız, anlayış ve uygulama olarak eleştirel bir bakış açısıyla incelediğimiz ve irdelediğimiz önemli deneyimler var. Bütün bunların ışığında tüzük konusunda, tüzüğün sorunları konusunda fazlasıyla açık bir hareket durumundayız.

Tüzük, deyim uygunsu, genellikle sabit bir form oluşturan bir dizi temel örgütsel soruna, bizim kendi görüş ve anlayışlarımıza göre vereceğimiz yanıtlardan oluşur. Bu form iyi-kötü bellidir. Formdan bir parti tüzüğünün teknik yapısını, sistematliğini ve temel iç unsurlarını kastediyorum. O sistematik içerisinde partinin örgütsel yaşamını, işleyişini, demokrasisini, disiplinini, yapılanmasını oluşturan sorunların neler olduğu da iyi-kötü bellidir. Bu durumda bütün sorun, sizin bu sorunlara,

bunların her bir unsuruna nasıl yanıt verdiğinizdir. Her bir soruna ilişkin olarak kendi yanıtınızı ortaya koyduğunuzda, böylece bunların toplamından sizin tüzüğünüz de kendiliğinden ortaya çıkar.

Bu açıdan bakıldığında, ortaya bir tüzük taslağı koymak sanıldığı ya da görüldüğü kadar da zor bir sorun değil. Ya da bir zorluğu varsa eğer, bu onun teknik yapısından değil, fakat sorunlara maddeleştirilmiş biçimde vereceğiniz yanıtla-
rın içeriğinden gelir. Eğer bu konuda kafanız açıksa (ki bu örgüt, örgüt yapısı, işleyişi ve yaşamına ilişkin sorunlarda bir açıklık demektir), bu takdirde sizin için bir tüzük metni kaleme almanın esasa ilişkin bir güçlüğü de yok demektir.

Fakat tüm bunlara rağmen, sunulmuş taslak üzerinden yapılacak bir tartışmayı gene de çok önemsemek gerekir. Bu önem nereden gelir?

Geleneksel örgütlerin iç örgütsel yaşamları her zaman ciddi sorunlarla ve zaaflarla yüklüydü. Hareketimizin kurucuları geçmiş örgüt yaşamlarından geldikleri için bunu bizzat içinden yaşayarak görmüşlerdi. Ve zaten yaşadıkları kopuşun başlangıcında, bu örgüt anlayışı ve yaşamının eleştirisi de önemli bir yer tutmaktaydı. Bu örgütlerin ideolojik ve sınıfsal kimliklerinin anlaşılmasında, sorunun bu boyutunun da küçümsemez bir payı vardı.

Buradan gelen önemli bir birikim ve deneyime peşinen sahiptik. Aynı şekilde, ortaya çıktığımız dönemde, dünya komünist hareketinin parti geleneği bakımından yaşadığı ciddi zaafiyetler de bizim için tarihin bir gerçeği idi. Bunlara karşı bir hassasiyetimiz, bu çerçevede eleştirel yaklaşımlarımız vardı. Bunu, teorinin temel devrimci esaslarını yaratıcı bir biçimde kavrama ve özellikle Bolşevizmin bu alandaki örnek tarihsel deneyimlerinden en iyi biçimde öğrenme tutumu ile birleştiriyorduk. Bunun bize daha başlangıçtan itibaren kazandırdığı bir bakış açısı vardı. Doğal olarak bu zamanla daha da geliştirdi.

ve olgunlaştı.

Ve tüm bunlardan öteye, hareket olarak bizzat biz kendimiz 10 yıllık bir örgütsel yaşam içerisinde geliyoruz. Buradan geliştirdiğimiz, oluşturduğumuz ve olgunlaştırdığımız kendi yaklaşımlarımız var. Değerlerimiz, geleneklerimiz, eğilimlerimiz var; bütün bunların toplamı olan çok önemli düşünsel ve pratik açıklıklarımız var.

Sonuç olarak; genel teori ve tarihsel deneyim ile kendi pratiğimizin eleştirel sentezinden oluşan bir tüzük taslağı var şu an önümüzde. Bu tüzük taslağı belli bakımlardan belli sorunlar taşıyor olabilir. Belli noktaları fazlalık olabilir, farklı bölümler bazı tekrarlar içeriyor olabilir. Bu açıdan muhakkak ki bu taslak, buradaki tartışmaların da ışığında, kongre sonrasında titiz bir redaksiyondan geçirilecektir.

Fakat önemli olan yanı bu değil. Bir partinin yaşamında kritik önem taşıyan bazı sorunlar var; önemli olan, kongrenin tam da bu noktalar üzerinde bir açıklık sağlayarak bir mutabakata varabilmesidir. Bu sorunların neler olduğu ise, taslak madde madde incelendiğinde zaten karşımıza çıkacaktır.

İşlevsel bir tüzüğün zorunlu koşulu

Hantal ve bürokratik olmayan, sade, pratik ve işlevsel bir tüzüğe ihtiyacımız var. Hangi tüzüğe bakarsanız bakın, parti hücresinin tanımı ve işlevi az-çok birbirinin benzeridir. Fakat genellikle bununla yetinilmez, maddeleştirilmiş uzun açıklamalara ve gerekçelendirmelere girilir. Oysa tüm bunların yeri tüzük değildir, bunlar bir tüzüğü yalnızca hantallaştırır ve onu asıl işlevinden uzaklaştırır. Nihayetinde siz otursunuz; parti hücresi nedir, görevi ve işlevi nedir, sorumlulukları nelerdir, tüm bunlar üzerine örgütsel bir metin hazırlarsınız; orada parti hücreğine ilişkin bütün bu sorunları tüm kapsamıyla ortaya koyar, açarsınız. Ve zaten gerekli açıklığı, bu çerçevede asıl

bilinci ve kavrayışı da bu tür bir çaba verir. Tutup son derece kısa ve özlü olması gereken bir tüzük metninde beş-on cümleyle şu şudur, bu budur demek, işlevsel olmadığı gibi gerekli de değildir.

Bir tüzükte hücre partinin temel örgütüdür, temel örgütsel birimdir demek bile aslında yeterlidir. Onun işlevi, görev ve sorumlulukları şunlar şunlardır diye çok özel açıklamalara girmek gerekmiyor. Hücre bulunduğu yerde partinin faaliyetini kitlelere taşıyan, taşımakla yükümlü olan temel örgütsel birimdir demek, işin aslında yeterlidir. Bunu, geleneksel örgütlerin tüzüklerinde genellikle yapıldığı gibi, dallandırıp budaklandırmanın fazla bir anlamı yok. Bunun bir tüzüğü hantallaştırıp gerçek işlevinden uzaklaştırmaktan başka hiçbir yararı yok. Yanımda bu türden birkaç tüzük örneği var, içinde hücre üzerine yedi-sekiz maddelik bölümler var. Bu yedi-sekiz maddeyi bu şekilde koyup tüzüğü hantallaştıracağımıza, böylece onu gerçek işlevinden uzaklaştıracığımıza, alın o maddeleri, birer arabaşlık olarak işleyip hücre üzerine bir makale yazın, böylece çok daha işlevli bir iş yapmış olursunuz.

Bu açıdan bakıldığında, bizim tüzük taslağımız belli ölçülerde yine de şişkin sayılır. Taslağı bu açıdan da değerlendirmeli, fazlalık olan herşeyi ayıklamaya çalışmalıyız. Fakat biçime ilişkin bu sorundan da önce, asıl önemli olan işlevsel bir tüzüğün temel önkoşulları konusundaki açıklıktır.

Bu taslağı hazırlarken doğal olarak geçmişe ve bugüne ait bir dizi tüzüğe de baktım. Bunların hazırlanışındaki mantığı anlamaya çalıştım. Devrim öncesi Rusya'da kullanılmış bir dizi tüzük örneği var, onlara baktım. Bolşeviklerin 1917 Nisan Konferansı'nın kabul ettiği yeni tüzük örneğine, Komintern'in örnek tüzüğüne, SBKP'nin 1939'da onayladığı yeni tüzüğe baktım. Bunların ışığında doğal olarak bizim bazı geleneksel örgütlerimizin tüzüğüne baktım.

Sonuçta şunu farkettilim: Eskiden TDKP'nin tüzüğü için;

kardeş partilerinin tüzüğü getirildi, çevrildi, bunların ortalama-sı alındı ve sonuçta ortaya TDKP tüzüğü çıktı, diyordum. Şimdi TDKP tüzüğünü Komintern'in '20'lerde hazırladığı örnek tüzük ve Jidanov'un hazırladığı tüzükle karşılaştırdığımda, zamanında onun yararlandığı kardeş parti tüzüklerinin asıl kaynağı konusunda da bir açıklığa kavuşmuş oldum. 1925'de Komünist Enternasyonal Örgütlenme Sekreteryası'nın hazırladığı tüzük örneği ile SBKP'nin 1939'da kabul edilmiş tüzüğünden yararlanılarak oluşturulmuş tüzükler bunlar. Bu açıdan deyim uygunsu biraz çeviri ürünü, biribirinin kopyası tüzükler. Gerçek örgütsel yaşamda işlevsiz kalmaları da çok büyük ölçüde bununla bağlantılı.

Sovyetler Birliği bir ülkeler ve uluslar topluluğu olduğu için, SBKP tüzüğünün buradan gelen karmaşık yanları var. Bunları ayıkladığınızda, geriye temel esaslar olarak herkesin kullanmakta olduğu ortak klasik form kalıyor. Form doğal olarak çok önemli değil, bu biçimden elbette ki yararlanabilir, yararlanmalıdır. Önemli olan, tüzüğün ideolojik-politik özü, içeriği ve ruhudur. Bunun ilgili parti tarafından ne kadar özüm-senip benimsendiği, gerçekten anlaşılıp sindirildiğidir. Dolayısıyla sözkonusu partinin gerçek örgütsel yaşamını ne denli belirlediğidir. Bir partinin kendi ideolojik-politik çizgisinden, kendi mücadele koşullarından olduğu kadar örgüt anlayışı ve deneyimlerinden kaynaklanmayan, bunun ürünü olmayan, daha çok çeviri kokan herhangi bir tüzük ise bunu sağlayamaz.

TDKP'nin tüzüğü buna en kötüsünden bir örnek olarak verilebilir. Örneğin; TDKP tüzüğü, parti kongresi partinin en üst organıdır ve dört senede bir düzenli olarak toplanır, diyordu. Ama bu tüzüğün onaylandığı ilk kongrenin ardından ikinci bir kongre, TDKP'nin örgütsel varlığına fiilen son verdiği tarihe kadar geçen 15-16 yıllık süre boyunca hiç toplanmadı. Bu temel tüzük hükmünün bu partinin yaşamında hiçbir anlamı olmadı. (...)

Aynı tüzükte, eğer parti merkez komitesi süresi dolduğunda parti kongresini toplanmazsa, parti örgütlerinin MK'nın yetkileriyle donanmış bir kongre hazırlık komitesi kurması bir haktır deniliyor, ama pratikte bunun da bir anlam taşımadığını biliyoruz. Bu madde SBKP'nin tüzüğünden, Jidanov'un hazırladığı tüzükten alınmış. Ama biz, bunun SBKP'nin bu yeni tüzüğünün kabulünden sonraki yaşamında herhangi bir anlam ve işlev taşımadığını da biliyoruz. Yeni tüzük 1939'daki 18. Kongre'de onaylanmıştı, 19. Kongre ancak 1952'de toplanabildi. Yani 13 yıl sonra, araya giren savaşın bitiminden ise tam 7 yıl sonra!

Dolayısıyla tüzük kendi başına alındığında bir hukuksal formdur. Asıl önemli olan, onun taşıdığı ya da taşıması gereken ideolojik-politik ve örgütsel içerik ve ruhtur. Gerçek hayatta bu içerik ve öze uygun düşen bir örgütsel yapıya, yaşama, işleyişe sahip olabilmektir. Biz bunu kavramadıktan sonra, buna ilişkin bir politik kavrayışa sahip olmadıktan sonra, herşeyi tüzük sistematığı içinde dört dörtlük ifade etsek bile, bu sonuçta kağıt üzerinde kalmaya mahkumdur. Deneyimlerin de bütün açıklığıyla gösterdiği budur.

Ama biz eğer gerçekten bir kavrayış oluşturuyorsak, bizim sağlam bir ideolojik-politik bilincimiz varsa; artı, örgütsel sorunlara açık ve net yaklaşımlarımız varsa; artı, örgütümüzü gerçekten belli esaslar, davranış normları ve işleyiş esasları, belli haklar ve görevler bütünlüğü temeli üzerinde bir düzene sokmak istiyorsak, bunda kararlıysak, yani sözümüz ile pratiğimiz birbirini tamamlıyorsa, teori ve eylem birliği varsa, tüzüğümüz bu durumda gerçekten de çok işlevsel olacaktır. Tüzüğümüz o zaman gerçekten de çok özel bir önem ve hayatiyet kazanacaktır. Ve ben inanıyorum ki, bizim tüzüğümüz böyle olacaktır. Bir tüzüğümüz yokken de biz bu taslakta dile getirilen, formüle edilen birçok hükmü fiilen uyguluyorduk. Ben maddelerin altını doldururken bunu çok somut olarak gördüm. Bu, tüzüğümüzün bundan sonraki örgüt yaşamımızda işlevsel olacağının

da bir ön göstergesi ve güvencesidir.

Partinin gelişme ve olgunlaşma süreci ve tüzük

Altını çizmek istediğim bir başka noktayı, somuttan, taslaktaki bir tanımdan giderek ortaya koymak istiyorum. Taslağın "*Parti yaşamı, işleyişi ve iç demokrasi*"ye ilişkin bölümünün 1. maddesinde şöyle deniliyor: "*Partinin temel örgütlenme ilkesi demokratik merkezîyetçiliktir. Bu ilkenin yorumu ve uygulanması illegalite koşullarına, partinin siyasal ve örgütsel gelişme ve olgunlaşma düzeyine ve nihayet devrimci siyasal mücadelenin genel gidişine tabidir.*"

Tüzüğümüzün yorumunda, belli maddelerin amaca uygun yanıtlarının aranmasında, en çok dikkat etmemiz gereken nokta işte bu. Partinin politik ve örgütsel olgunlaşma düzeyi, hakların ve görevlerin, yetkilerin ve sorumlulukların tanımında hep yeni durumlar ortaya çıkaracaktır. Yeni değerlendirmeler ve tercihler gerektirecektir. Partimizin ileride öylesine bir olgunlaşma düzeyi olacaktır ki, biz parti üyelerinden oluşan bir hücreye örgüte üye kabul etme yetkisi bile tanıyabileceğiz. İleriki bir gelişme aşamasında MK'nın bugünkü yetkilerinin bir kısmı il komitelerine devredilecektir. Ya da mücadele koşullarında ortaya çıkacak yeni bir duruma bağlı olarak, bu amaca uygun bir ihtiyaç olarak çıkacaktır karşımıza. Bunlar hep kendi mevcut durumunuzla, örgütsel ve siyasal gelişme ve olgunlaşma düzeyiniz ile bağlantılı. MK lehine İK'ların bazı yetkilerini sınırlandıran tutum ve tercih, İK'larımızın ve il örgütlerimizin bugünkü gelişme ve olgunlaşma düzeyinden, oturmuşluğundan çok ayrı bir şey değil.

Yine aynı bölümün d şikkında; "*İllegalite koşullarının getirdiği zorunlu sınırlamalar elverdiği ölçüde, parti yönetici organlarının oluşumunda seçim ilkesi uygulanır*", deniliyor. Bu-

rada sınırlama gerçekte sadece illegaliteden gelmiyor, artı partinin örgütsel gelişme düzeyinden de geliyor. Bugün siz İK'lar il konferanslarında seçilir dersiniz ve il konferansları üzerine tüzük bölümleri hazırlarsanız, gerçekte bu herhangi bir anlam ve işlev taşımaz. Zira sizin öyle illerinizi var ki, bugün bütün üyeleriniz neredeyse sadece il komitesinden ibaret. Yani bir il komitesi, altında bir sürü çalışma grubu ve bir takım aday üyeler var, ama üyeleriniz yok. Böyle olunca, bu türden bir hükmün de bugün için pek fazla bir değeri ve işlevi kalmıyor.

Ama parti yarın olgunlaşacaktır. Bir dizi önemli sanayi kentinde az-çok gelişmiş il örgütlerine, çok sayıda alt parti organından ve dolayısıyla bunları oluşturan çok sayıda üyeden oluşan il örgütlerine kavuştuğumuzda, doğal olarak durum da değişmiş olacaktır. Bu durumda, yani bizim bugünkü İstanbul il örgütümüz formunda, hatta fabrikalarda taban örgütlerini de yaratmış, dolayısıyla ondan da daha gelişmiş bir biçimiyle il örgütlerimiz ortaya çıktığı zaman, bu partinin temel organları bölümüne, parti kongresi ve MK'nın hemen altına, il konferansları gibi bir bölüm de koymak durumunda kalacağız. Ama il konferanslarının kurumlaşması, İK'ların burada seçilmesi, il faaliyetinin burada değerlendirilmesi, bugünkü şekliyle bizim örgütsel gelişme düzeyimize henüz uymuyor. Bu nedenle de mevcut tüzüğümüzün bu türden bölümleri yok.

Özetle, örgüt geliştiği ölçüde, hukuku da ona göre genişleyecektir. Mevcut hukuk, yani tüzük, örgüte dar gelmeye başlayacaktır. Örgütte merkezîyetçilik, örgütte otorite sağlam bir biçimde oturacaktır. Bu, demokrasinin daha da güçlenmesi için bir imkana dönüşecektir. Duruma göre bunun tersi de olabilecektir. Aşırı demokrasinin kötüye kullanıldığı ve bunun partinin çalışma ve savaşıma kapasitesini zaafa uğrattığı kimi durumlarda, buna karşı verilen ideolojik-politik mücadele, buna karşı yürütülen örgütsel savaşın yanı sıra, tüzükle de bu mücadelenin kolaylaştırılması yoluna gidilebilecektir. Belli şeyleri

sınırlandırmak ihtiyacı duyulabilecektir.

Merkeziyetçilik ve disiplin ile demokrasinin devrimci birliği

Tüzük, bir partide devrimci temellere dayalı bir birlik varken işlevseldir. Ben bunu her zaman söyledim ve savundum, tüzük ön tartışmalarında bir kez daha önemle ve özenle bu gerçeğin altını çizdim: Tüzük, birliğini koruyan ve yolunu yürüten bir partide anlamlı ve işlevseldir, böyle bir partinin yaşamına ve işleyişine bir açıklık, düzen ve normlar sistemi sağlar. Böyle bir partinin örgütsel yaşamına ve gidişatına yön verir. Parti bu birliği kaybetti mi, tüzük, özellikle de parti birliğini zaafa uğratan öğeler tarafından, anında fiilen boşa çıkarılır ve tüzük hükümlerinin yerini başka şeyler almaya başlar.

Bunu böyle düşündüğüm içindir ki, tüzük taslağının bazı maddelerini hazırlarken çok zorlandım. Bazı maddelere hiç yer vermemeyi bile düşündüm, ama sonuçta herşeye rağmen yer verme yoluna gittim.

Bir maddeyi buna örnek olarak vermek istiyorum: *“Merkez Komitesi'nin, tüzük hükümlerine aykırı davranarak, olağan ya da olağanüstü kongreleri zamanında toplamaması durumunda, mevcut il komitelerinin salt çoğunluğu Merkez Komitesi yetkilerine sahip geçici bir organ oluşturarak parti kongresinin toplanmasını sağlama yoluna giderler.”*

Bu tüzük maddesinin gerçekte çok işlevi yok gibi geliyor bana. Neden? Çünkü partisinin önüne bu kadar kaba bir biçimde dikilmiş bir MK'nın varlığı, çok ciddi bir bunalımın, parti içinde çok ciddi bir zaafiyetin göstergesidir ve böyle durumlarda da, işler tümüyle başka bir biçimde çözülüyor. Sana bile çok işlevsel görünmediyse niye koydun böyle bir madde denilecektir. Bu maddeyi buna rağmen koydum, zira herşeye rağmen bir işlevi olabilir. Bu madde, parti içi mücadelede par-

ti hukuku çerçevesindeki meşruiyet tartışmaları açısından işlevseldir. Parti içi çatışmada taraflar, kendilerine parti tüzüğü üzerinden bir moral destek almak, meşruiyet tartışmasında bir dayanak bulmak istiyorlarsa, tüzüğün o maddesinden gereğince yararlanabilirler. Bu açıdan herşeye rağmen bir işlevi var.

Ama her zamanki görüşümü de burada yineliyorum; bir partide ideolojik birlik dağılmışsa eğer, tüzüğün de fazla bir kıymeti ve işlevi kalmaz. Bir partide üyeler, o partiye gönüllü ve bilinçli bağlılıklarını sürdürmedikleri sürece, tüzüğe hangi hükmü koyarsanız koyun, sonuç çok fazla değişmez. Bu, daha önce de (*Tüzük Üzerine Ön Tartışmalar-Red.*) yeterince gerekçelendirildiği için, burada üzerinde fazlaca durmak istemiyorum.

Bizim kendi tüzüğümüze, bir takım başka özelliklerine dönersek; bu tüzük, parti otoritesini, parti disiplini ve parti demokrasisini organik bir bütünlük içerisinde gözetmeye çalışmıştır. Kaleme aldıktan sonra ortaya çıkan taslağı önüme çekip de titiz bir redaksiyon yapmak imkanı bulamadım. Belli çelişkiler ya da tutarsızlıklar var mıdır, bilemiyorum. Beraber tartışacağız ve göreceğiz. Zaten yeni MK olarak, tüzüğü yayına sunmadan önce titizce elden geçirmek için kongreden bir redaksiyon yetkisi de isteyeceğiz.

Ama bunu bir yana bırakırsanız, ben toplam yapı bakımından, burada, demokrasi ile disiplin arasında, parti yerel örgütlerinin inisiyatifiyle merkezi otorite arasında diyalektik-organik bir devrimci bütünlüğün kurulabildiğine inanıyorum. Hem örgüt demokrasisi, bu çerçevede üyelerin hakları, bu çerçevede yerel örgütlerin inisiyatifi, bu çerçevede hak arama mekanizmaları gözetilmiştir. Ama hem de, ciddi bir iş yaptığımız gerçeği hesaba katılmıştır. Bu ne demektir? Biz polis rejimi koşullarında devrim mücadelesi yürüten bir örgütüz, demokrasi oyunu oynama lüksümüz yok. Partimizin iç demokrasisi devrimci bir demokrasidir. Merkezi otoritemizi ve örgüt disipli-

nimizi güçlendiren, partimizin çalışma ve mücadele gücünü ve kapasitesini büyütüp pekiştiren, politik amaçlarımıza ulaşmamızı kolaylaştıran bir demokrasidir bu. Parti üyesini, parti organını ve toplam olarak parti örgütünü etkin ve başarılı bir çalışma ve mücadele için silahlandıran bir demokrasidir bu. Özetle, amaçta hizmet eden bir demokrasidir bizim demokrasimiz. Bu temel üzerinde, hareketin bugünkü gelişme düzeyinde en güçlü organı olan MK'nın yetkilerine gerekli özen gösterilmiştir tüzük taslağında.

Bunun dışında söylenecek bir takım başka şeyler var, ama bunlar maddelerin somut olarak tartışılması esnasında söylenebilir şeyler. Ben genel planda bakıldığında söylenebilecek bazı şeyleri ifade etmekle yetiniyorum burada.

Partiye tüzüğe dayalı bir yaşamı egemen kılmalıyız

Programımızı tartıştık ve onayladık. Böylece ideolojik birliğimizi bir program birliği düzeyine çıkarmış olduk. Şimdi tüzüğümüzü de tartışacağız ve onaylayacağız. Böylece parti birliğimizi örgütsel alanda da yeni bir düzeye çıkarmış ve belli esaslara bağlamış olacağız. Bilindiği gibi biz, tüzüğün kapsamını oluşturan hükümleri, ayrıntılı örgütsel tartışmaların süzül-müş bir ifadesi sayıyoruz. Dolayısıyla, tüzüğümüzü örgüt sorunları üzerine, örgüt yapısı, işleyişi ve yaşamı üzerine, kadro sorunları üzerine yaptığımız kapsamlı ve çok yönlü tartışmalar temeli üzerinden kavramak zorundayız. Parti tüzüğümüz, partide her türlü keyfiyet alanını ortadan kaldıran, parti üyelerini parti yaşamı, parti işleyişi, hak ve görevler bütünlüğü konusunda eğiten, partiye bağlayıcı davranış normları getiren bir araç olacak, böyle bir işlev görecektir.

Ben parti tüzüğümüzün örgüt yaşamımıza yeni bir soluk kazandıracağına, güçlü ve sağlıklı bir iç örgütsel yaşam kurma-

mızı kolaylaştıracağına ve bu temelde bir örgütsel davranış olgunluğu üreteceğine inanıyorum. Parti üyelerimiz artık birçok sorunu, tutumunu ve davranışı tüzük üzerinden gözetmeye ve tüzüğe uygun davranmaya çalışacaklardır. Biz bunun için ayrıca özel bir çaba harcamak, bu çerçevede sürekli bir iç mücadele de vermek durumundayız. Eğer kendimizi ciddiye alıyorsak, tüzüğümüzü de ciddiye almak durumundayız. Bunu özellikle vurguluyorum; zira tüzüklere ilişkin en trajik sonuç bu olmuştur, partiler çoğu kere kendi tüzüklerini ciddiye almamışlardır. Tüzük birçok partide işlevsiz bir kağıt parçası olarak kalmıştır. Biz devrimci bir parti olacaksak eğer, kendi tüzüğümüzü, tıpkı programımız gibi, son derece ciddiye almak durumundayız. Bu bize çok şey kazandıracak, örgüt yaşamımızı rahatlatacak ve güçlendirecektir.

Dolayısıyla, gerek tüzüğümüzün kavranması, gerekse titizlikle uygulanması ve tüm örgütümüzü bağlayan bir ortak davranış yasası haline gelebilmesi için, hepimizin üzerine düşeni fazlasıyla yapması gerekiyor. Kavranması, titizlikle uyulması ve uygulanması için, bilinçli ve kararlı bir tüzük savaşı vermek durumundayız. Özüne indiğimiz ve derinlemesine tartıştığımızda, temel tüzük hükümlerinin biçimsel maddeler olmadığını göreceğiz. Bunlar bizim örgüt yaşamımızın, işleyişimizin esasları. Bunu gereğince kavrarsak, tüzüğümüzü de gereğince sahipleniriz.

Elbette tüzük, bizim politik özümüzü geliştiren bir biçim, hukuksal bir biçim. Öyle evreler gelebilir ki, bu hukuksal biçim bizim politik özümüzü sınırlamaya başlar. Biz o zaman tüzüğümüzü değiştirmek anlamında tutup aşarız. Bu, dar gelmeye başlayan ya da tersinden fazla bol gelen bir elbisenin uymadığı kalıba göre gözden geçirilmesinden başka bir şey olmayacaktır. Bu açıdan tüzüğümüzü kendi içinde amaçlaştıracak değiliz. Muhtemeldir ki ikinci ya da sonraki kongrelerde bu tüzük birçok yönden değişikliklerden geçecektir. Bunu, aradaki pratik de-

neyimler, bu deneyimlerin yardımıyla sağlayacağımız örgütsel kavrayış olgunluğu, yanısıra partimizin örgütsel gelişmesinin o günkü düzeyi ve sınıf mücadelesinin o günkü ortamı belirleyecektir. Muhtemel değişiklikleri, bunların neler olacağını ve bu değişikliklerin ne sınırlar içerisinde kalacağını, bu türden bir dizi etken belirleyecektir.

Tartışmalı bulunan ya da açıkta bırakılan bazı sorunlar

Mevcut taslakta, komünist gençlik örgütü, yurtdışı örgütü, bazı ara örgütlenmeler yer almıyor. Bunlara bilinçli olarak yer verilmedi. Bunlara yer vermek için kendimi bu sıkışık zaman içerisinde fazlaca zorlamadım. Ayrıca örneğin gençlik örgütümüz yokken, bununla ilgili olarak tutup belirli hükümler koymanın doğru olacağını da zannetmiyorum. Şu an için bu gerekli değil. Yurtdışı örgütü ya da komitesi üzerine kısa bir madde konabilir. Zaten parti üyeliği bölümünde bir hüküm var, ki en kritik noktalardan biri de zaten bu. İK bölümüne YDK'ya ilişkin özel bir hüküm de eklenebilir. Bunun dışımda bir takım ara örgütsel biçimlerin tüzükte çok yeri yok.

Somut olarak da düşündüm; İstanbul'da örneğin, il komitesinin altında alt bölge komitelerimiz var. Bunlar aslında konumları ve işlevleri itibariyle son derece önemli organlar. Tüzükte bunlara nasıl yer verilir? Tüzük bunların hukukunu nasıl tanımlar? Bunun üzerine tartışılabilir. Bunlara il komitesi yetkisi vermek, İstanbul il komitesini bölge komitesi olarak tanımlamayı gerektirir. Oysa İstanbul İK bir bölge komitesi değil, gerçek manada bir il komitesidir. Neden? Çünkü İstanbul kendi içinde organik yaşam bütünlüğü olan bir kent, bu kentte siyasal yaşam bir bütün. Bu çerçevede partinin siyasal ve örgütsel yaşamı da bir il komitesinde net bir biçimde bütünleşmek zorunda. Ama aynı zamanda çok büyük ve karmaşık

bir kent olduğu içindir ki, kendi altına doğru bir dizi alt bölge komitesi de gerektirebiliyor. Bugün bunların sayısı üçtür, dördür, beştir, ileride on, onbir, onikiye çıkar. Bunlar ara yönetici komiteler. Bunların bizim örgüt yaşamımız içindeki yeri, hukuku, işleyişi iyi-kötü belli ama, yine de tüzük formu içinde bunlara bir tanım getirmek çok kolay olmayabiliyor. Bunu bu türden durumlara yalnızca bir örnek olarak verdim.

Benim tüzük taslağının sunulduğu çerçevesinde söyleyeceklerim şimdilik bundan ibaret.

Kongreye Sunulan Tüzük Taslağı

I Parti

(Partinin tanımı, amaçları ve temel ilkeleri...)

II Parti üyeliği

1) Parti üyesi:

Parti programı ve tüzüğünü kabul eden, parti örgütlerinden birinde yer alan ve üye aidatını düzenli olarak ödeyen herkes, Türkiye Komünist İşçi Partisi'ne (TKİP) üye olabilir.

2) Parti üyesinin görevleri:

a) Marksizm-Leninizmi ve parti çizgisini sistematik bir biçimde inceleyerek ideolojik kavrayışını ve düzeyini sürekli olarak güçlendirmek.

b) Parti çizgisini ve kararlarını hayata geçirmek için azami çaba harcamak.

c) Parti tüzüğüne ve parti disiplininin gereklerine tam olarak uymak.

d) Partinin ideolojik çizgisini ve örgütsel birliğini sapmalara, hizipçi-bölücü saldırılara karşı kararlılıkla savunmak.

e) Proleter ve emekçi kitlelerle bağlarını geliştirmek, onları parti çizgisinin doğruluğuna inandırmak için sürekli çaba harcamak.

f) Partiye karşı açık ve dürüst davranmak. Parti yaşamında eleştiri-özeleştiri silahını parti kuralları ve değerleri temelinde sürekli bir biçimde kullanmak.

g) Parti örgütünün güvenliği için düşmana karşı uyanıklık göstermek. İlegalitenin gereklerine ve gizlilik kurallarına eksiksiz olarak uymak.

h) Siyasi poliste, mahkemede ve zindanda komünist partisi üyesi olmanın onuru ve sorumluluğu ile hareket etmek. Düşmanın zulmünü yiğitçe göğüslemek, örgütsel sırları canı pahasına korumak.

k) Partinin maddi olanaklarını titizlikle korumak ve geliştirmek. Kendi maddi olanaklarını tüm olarak partiye açık tutmak.

3) Parti üyesinin hakları:

(Bu bölüm İşlevsel Bir Örgüt Demokrasisi İçin başlıklı kongre metninin örgüt üyesinin haklarına ilişkin bölümü (s.1) ile birlikte düşünülmelidir.)

1) Yer aldığı parti örgütünde ve parti yayınlarında, parti politikasının sorunları üzerine tartışmalara özgürce katılmak.

2) Parti organlarına seçmek ve seçilmek.

3) Örgütsel konumundan bağımsız olarak tüm parti organlarını ya da görevlilerini eleştirmek.

4) Organında kendi faaliyeti ve tavırlarına ilişkin tartışmalarda bizzat bulunmak.

5) Kişisel ya da parti ile ilgili tüm sorunlarda Merkez Komitesi de dahil tüm yönetici organlara soru, eleştiri, istek, duyuru ve önerilerini iletmek ve açıklama istemek.

4) Partiye alınma:

a) Üyeler partiye bireysel olarak kabul edilir. Üyelik başvurusu yazılı olarak yapılmak ve başvuranın ayrıntılı

özgeçmişini içermek zorundadır.

b) Üyelik başvurularını kabule yetkili en alt yönetici örgüt parti il komitesidir. Üyelik başvurusunun kabulüyle birlikte, bir deneme ve sınama statüsü olarak aday üyelik başlar. Aday üyelik süresi en az altı ay, en çok bir yıldır. Bu süre yurtdışında en az bir yıl, en çok iki yıldır.

c) Süresi dolan aday üyelerin üyeliği parti il komiteleri tarafından bir sonuca bağlanır. Üyeliğin kesinleşmesi Merkez Komitesi onayını gerektirir. Üyeliği reddedilen aday üyeye bunun nedenleri yazılı olarak bildirilir. Bu durumdaki aday üyeler, parti Merkez Komitesi ya da parti kongresi şahsında, yazılı itirazda bulunabilirler.

5) Aday üyeler seçme, seçilme ve yönetici komitelere üye olma dışında, üyelerle aynı hak ve görevlere sahiptirler. Aday üyelerin kongrede temsili Merkez Komitesinin saptayacağı esaslara göre sağlanır.

III

Partinin temel organları

Parti Kongresi

1) Partinin en yüksek organı parti kongresidir. Olağan kongreler iki yılda bir toplanır. Zorunlu durumlarda kongreler bir yıla kadar ertelenebilir.

2) Parti kongresi çağrısı ve gündemi en az üç ay önceden parti örgütlerine ve üyelerine duyurulur. Kongrede temsil edilme kuralları ve delege seçim yöntemi Merkez Komitesi tarafından belirlenir. Mevcut parti üyelerinin en az yarısı temsil ediliyorsa kongre toplanabilir.

3) Olağanüstü kongreler, Merkez Komitesi kararıyla ya da mevcut İK'ların üçte ikisinin istemiyle ya da mevcut üyelerin en az yarısının istemi üzerine, en geç altı ay içinde toplanır.

4) Merkez Komitesinin, tüzük hükümlerine aykırı davranarak, olağan ya da olağanüstü kongreleri zamanında toplamaması durumunda, mevcut il komitelerinin salt çoğunluğu Merkez Komitesi yetkilerine sahip geçici bir organ oluşturarak parti kongresinin toplanmasını sağlama yoluna giderler.

5) Parti kongresi;

a) Merkez Komitesi faaliyet raporunu değerlendirir ve sonuca bağlar.

b) Parti program ve tüzüğünü gözden geçirir, gerekli gördüğü değişiklikleri yapar.

c) Parti politikasının önemli sorunları üzerine taktik çizgiyi belirler.

d) Merkez Komitesini seçer.

6) Kongrede parti program ve tüzüğünün değiştirilmesine ilişkin kararlar ancak üçte iki oy çoğunluğu ile alınabilir. Tüm öteki kararlar için salt çoğunluk yeterlidir.

Merkez Komitesi (MK)

1) Merkez Komitesi, iki kongre arası dönemde partinin en yüksek organıdır. Parti programı, tüzüğü ve kongrece saptanmış genel çizgi çerçevesinde partinin tüm faaliyetlerine önderlik eder, partinin pratik çalışmasını yönetir. Partinin güç ve olanaklarının dağılımını yapar. Çeşitli parti organları kurar ya da gerektiğinde görevden alır.

2) MK genel toplantısı en az altı ayda bir yapılır. MK yedek üyeleri bu toplantılara oy hakkı olmaksızın katılırlar. Her tam üyeli toplantının ardından MK kendi faaliyeti, partinin genel durumu, yeni hedef ve yönelimleri hakkında partiye yazılı bir değerlendirme sunar.

3) Kendi iç örgütlenmesini ve çalışma düzenini

saptamak, Merkez Komitesinin kendi yetkisi dahilindedir.

4) MK üye kaybı durumunda doğan boşluğu yeni üyelerle giderebilir. MK'ya yeni üyelerin alınması için üçte iki oy çoğunluğu gereklidir.

5) Bir MK üyesinin görevden alınması ancak yedek üyelerin de hazır bulunduğu tam üyeli MK toplantısında ve tüm katılımcıların üçte iki oy çoğunluğu ile mümkün olabilir.

6) MK asil üyeleri kongrenin doğal delegeleridir.

7) İki kongre arası dönemde yerel ya da ulusal düzeyde çeşitli türden parti konferansları toplamak, MK'nın yetkisi dahilindedir. MK konferanslara delege toplama şeklini kendi saptar. Ulusal düzeydeki konferansların kararları, ancak MK tarafından onaylandığı takdirde yürürlüğe girer ve tüm partiyi bağlar.

İl Komiteleri (İK)

1) İl komiteleri MK tarafından oluşturulur.

Oluşturulmuş İK'lar, MK tarafından onaylanmak kaydıyla, kendi bileşimlerinde değişikliklere gidebilirler. (Yeni üye atama ya da mevcut üyeleri görevden alma.)

2) İK sekreterini kendi seçer. Bu seçimin geçerlilik kazanması için MK tarafından onaylanması şarttır.

3) İK, sorumlu olduğu alandaki tüm parti örgütlerinin faaliyetini, partinin genel çizgisi ve Merkez Komitesi'nin karar ve direktifleri doğrultusunda yönetmekle yükümlüdür. İK, partinin ildeki güçlerinin dağılımını yapar, yeni parti birimlerini oluşturur, il kasasını yönetir.

4) İK'lar ildeki faaliyet hakkında MK'ya her ay düzenli raporlar vermekle yükümlüdür.

5) İK, her üç ayda bir, il faaliyetinin genel bir değerlendirmesini içeren, il çalışmasının yeni görev ve hedeflerini belirleyen yazılı bir raporu il örgütüne sunmakla

yükümlüdür. Bu rapor iç illegalitenin gereklerini ihlal etmeksizin kaleme alınmalıdır.

6) İK, MK tarafından onaylanmak kaydıyla, kendi sorumluluk alanında parti çizgisi doğrultusunda yerel yayın organları ya da bültenler çıkarabilir.

Hücre

1) Hücre partinin temel örgütüdür. En az üç en fazla yedi üye ya da aday üyeden oluşur. Hücreler fabrika, işletme ve ihtiyaç duyulan öteki kurum ve alanlarda oluşturulur.

2) Hücre kendi içinde sekreterini seçer. Bu seçimin geçerlilik kazanması için il komitesi tarafından onaylanması şarttır. Aday üyeler hücre sekreteri olamazlar.

3) Hücrenin görev ve sorumlulukları... *(Yazılacak...)*

4) Hücreler kendi faaliyetleri ile ilgili olarak her ay bağlı buldukları yönetici organa yazılı rapor vermekle yükümlüdürler. Bu raporların bir örneği geciktirilmeksizin MK'ya iletilir.

IV

Parti yaşamı, İşleyiş ve İç demokrasi

1) Partinin temel örgütlenme ilkesi demokratik merkezîyetçiliktir. Bu ilkenin yorumu ve uygulanması illegalite koşullarına, partinin siyasal ve örgütsel gelişme ve olgunlaşma düzeyine ve nihayet devrimci sınıf mücadelesinin genel gidişine tabidir.

2) Demokratik merkezîyetçilik ilkesinin genel anlamı şudur:

a) Partide birey örgüte, azınlık çoğunluğa, alt organlar üst organlara, bütün örgüt Merkez Komitesine, Merkez Komitesi parti kongresine tabidir.

b) İlegalite koşullarının getirdiği zorunlu sınırlamalar elverdiği ölçüde, parti yönetici organlarının oluşumunda seçim ilkesi uygulanır.

c) Partide üst organların kararları, kendine bağlı alt organlar için kesin bir biçimde bağlayıcıdır.

d) Her düzeyde parti organlarında kararlar ancak özgürce yapılmış tartışmaların ardından ve oy çokluğuyla alınır. Alınmış kararlar tüm üyeler için bağlayıcıdır, koşulsuz olarak uygulanmak zorundadır.

e) Alt organlar üst organlara ve tersinden yönetici organlar kendilerine bağlı parti örgütlerine düzenli raporlar vermekle yükümlüdürler.

3) Yerel parti örgütleri kendi sorumluluk alanlarında, parti çizgisi çerçevesinde geniş bir inisiyatifle çalışırlar. Kendi yerel çalışmalarında, bu çalışmaların sorunlarını karara bağlamada özerktirler.

4) Partide yatay örgütsel ilişki yasaktır. Hiçbir parti organı ya da üyesi, bağlı olduğu üst organ ve sorumluluğu altındaki alt organlar dışındaki parti organ ve üyeleriyle yetkili organların bilgisi ve onayı olmaksızın örgütsel ilişkiye giremez.

5) Partide hiziplerin varlığı demokratik merkezîyetçilik ilkesiyle bağdaşmaz. Partinin birliğini, işleyişini ve disiplini zaafa uğratan, parti çizgisinin ve kararlarının uygulanmasını engellemeye yönelik her parti içi gruplaşma bir hizip hareketidir.

6) Parti siyasetinin tüm sorunlarının parti örgütlerinde ya da bir bütün olarak partide tartışılması, parti üyelerinin dokunulmaz hakkıdır ve parti içi demokrasinin temel bir gereğidir. (Partide genel bir tartışmanın koşulları ve yöntemi...)

7) Türkiye Komünist İşçi Partisi üretim ve bölge esasına göre örgütlenir. Bunun anlamı şudur:

a) Partinin temel örgütleri fabrika, işletme ve hizmet kurumları esasına göre kurulan hücrelerdir. Gerekli durumlarda, semtlerde ve öteki alan ve kurumlarda da parti hücreleri kurulabilir.

b) Belirli bir bölgedeki tüm parti hücreleri tek bir parti örgütünde (alt komiteler) toplanırlar ve il düzeyinde tek yönetici organ olarak il komitesine bağlanırlar.

V

Parti disiplini

1) Partide bütün üyeler için aynı ölçüde geçerli tek tip disiplin uygulanır. En tam ve sıkı bir disiplin, tüm parti üyelerinin ve örgütlerinin en üstün görevidir.

2) Parti programına ve çizgisine aykırı hareket eden, parti tüzüğünü ihlal eden, parti kararlarını uygulamayan, parti içi demokrasiyi çiğneyen, yetkilerini kötüye kullanan, tutum ve davranışlarıyla partinin itibarını sarsan, parti sınırlarını deşifre eden, partiyi aldatan, partiyi ilgilendiren bilgileri partiden gizleyen her parti üyesi ya da organı, disiplin suçu işlemiş demektir.

3) Disiplin suçu işlemekle suçlananlar, bu konuda partiye yazılı savunma verirler ve ilgili organ önünde sözlü savunma yaparlar.

4) Disiplin suçunun niteliğine ve ağırlığına göre uyarı, ihtar, belirli bir süre yönetici olamama, aday üyeliğe düşürülme, üyeliğin geçici olarak dondurulması ve partiden ihraç cezaları verilebilir. Söz konusu suçu herhangi bir parti örgütü işlemişse, organın feshi ve genel üye kayıt yenilenmesi yoluna gidilebilir. Disiplin soruşturması süresince üyelik dondurulabilir.

5) Bir parti üyesine uyarı ve ihtar cezaları, bulunduğu parti organı ya da daha üst organlar tarafından verilir.

6) Partiden ihraç en büyük parti cezasıdır ve Merkez Komitesi tarafından karara bağlanır.

7) Cezalandırılan üyelerin bir üst organdan başlayarak Merkez Komitesine kadar itiraz etme hakları vardır. Partiden ihraç edilen üyeler, kongre nezdinde itirazda bulunabilirler.

8) Üyelerle ilgili disiplin kuralları aday üyeler için de geçerlidir. Ancak aday üyeler için ihraç kararını il komiteleri alır.

VI

Partinin mali kaynakları

Partinin mali kaynakları üyelerin aidatları, bağışlar, bağış kampanyalarının gelirleri ve öteki gelirlerdir.

Parti üye aidatları Merkez Komitesi tarafından belirlenen esaslara göre saptanır.

Tüzük taslağı üzerine tartışmalar

Yeni biçimi ve işleviyle merkezi örgüt konferansları

Celil: MK maddesinin son bendinde şöyle deniliyor: “İki kongre arası dönemde yerel ya da ulusal düzeyde çeşitli türden parti konferansları toplamak, MK'nın yetkisi dahilindedir. MK konferanslara delege toplama şeklini kendi saptar. Ulusal düzeydeki konferansların kararları, ancak MK tarafından onaylandıği takdirde yürürlüğe girer ve tüm partiyi bağlar.”

Burada yerel düzeydeki konferanslar için söylenenler açık ve anlaşılır şeyler. Ama ulusal düzeyde bir platform olan konferansların kararlarınının MK tarafından onaylanması ihtiyacı nereden doğuyor, bunun gerekçesi nedir?

Cihan: Celil yoldaşın sorusu oldukça önemli. Zira bu so-

ru, "konferans" terimine ve kurumuna, bizim bugüne kadarki örgüt yaşamımızın uygulamaları üzerinden bakmaktan gelen bir karışıklığı giderme imkanı sunuyor bize. Bugüne kadar en üst organımız, en yetkili örgüt platformumuz, ortalama iki yılda bir toplanan merkezi örgüt konferansıydı. Örgüt konferansı, parti öncesi bir örgüt olarak bizim için, bir tür örgüt kongresi demektir. Gerek oluşum biçimi, gerek yetkisi, gerekse genel olarak örgüt yaşamı içindeki işlevi bakımından bu böyleydi.

Genellikle parti öncesi örgütler kongre demeyi tercih etmezler, bu tür merkezi örgüt platformlarına konferans derler. Bizde de bu bugüne kadar böyle oldu. Kongre genellikle partiyle özdeşleşmiş bir kavram ve kurum olduğu için, biz de kongre değil de konferans demeyi tercih ettik. Bu anlamda bir konferans, parti öncesi bir örgütün en üst organı/platformudur. Ki bizim için de tüm parti öncesi örgüt döneminde böyle oldu. Bugün tüzüğümüzde kongre için yapılan bütün tanımlamalar ve saptanan bütün yetkiler, güne kadar konferanslarımıza aitti.

Ama artık bir partiyiz. Bundan böyle partimizin en üst organı artık kongredir. Demokratik bir tarzda oluşturulan, mevcut üyelerin demokratik temsili temeli üzerinde yükselecek olan parti kongresidir. Bugüne kadar konferanslarımızda olan yetkiler ve işlevler, bundan böyle, olduğu gibi kongrelere geçti. Konferans ise, burada (tüzüğümüzde) ve bundan böyle tümüyle farklı bir kurum olacak bizim için. Dolayısıyla tüzükte sözü edilen türden konferanslara, bugüne kadar bizde alışılmış bulunan konferans kurumu, onun yapısı ve işlevleri üzerinden bakılamaz artık.

Bu konferanslar hangi ihtiyacın ürünü olacak ve nasıl bir işlev yerine getireceklerdir? Diyelim ki ülkede ciddi bir gelişme oldu ya da partide bir iç sorun ortaya çıktı, ya da başka bir gelişme yaşandı. Böyle durumlarda, ihtiyaç duyarsa eğer, MK, örneğin il örgütlerinin, hatta sadece İK'ların birer ya da ikişer delegesinden oluşan bir merkezi konferans toplama yo-

luna gider. Sözkonusu meseleyi burada gündeme getirir. Bir tür danışma kuruludur bu tür konferanslar; bir danışma formu ya da platformdur artık burada sözkonusu olan. MK'nın bizzat kendi katkısı ya da yönlendirmesiyle belli kararlar da çıkabilir bu konferanslardan. Ama bu kararlar ancak MK tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girer. Neden? Çünkü iki kongre arası dönemde partinin en yetkili organı, bizzat kongre tarafından yetkilendirilmiş en üst organ, MK'dır. Yeni bir kongre toplanıncaya kadar MK'nın yetkişini aşan başka herhangi bir platform bir partide oluşamaz, bu tüzük dışı bir uygulama olur, bir önceki kongrenin iradesini çiğnemek anlamına gelir.

MK, bu ulusal konferansı kendi iradesi ve tercihiyle topluyor. Deyim uygunsa, belli sorunlarda daha iyi bir fikir oluşturmak için kendine bir danışma kurulu topluyor. Bir soruna daha başarılı bir müdahalede bulunmak, onu partinin gündemine daha etkili bir şekilde sokmak ve daha kolay bir biçimde sonuç almak için de bu yola başvurabilir. Bu türden bir konferans oluştuğu andan itibaren ise, doğal olarak onun kendine göre bir iç hukuku olur. Diyelim ki MK beş kişidir, konferansın toplamı ise 20 kişi. Burada kararlar oy çokluğuyla alınır, sonuçta bir dizi karar çıkar. Eğer MK bu kararlara onayını vermiyorsa, bu durumda bu kararlar partiyi bağlayan kararlar olmaz. Bu türden platformlardaki tartışmalarında MK pekala azınlık durumuna da düşebilir. Danışma kurulunu toplar da, ortaya çıkan sonuç kendi istediği ya da onaylayabileceği türden bir sonuç olmayabilir. Böyle bir durumda, MK, yeni bir kongreye kadar meşru yetkili organ olarak, kendi konumunu ve kendi tercihini muhafaza eder. Ulusal konferansın yaptığı tartışmaları da kendisi ve parti için bir imkan olarak değerlendirir sadece. Bunun gibi bir şey.

Diyeceksiniz ki, ulusal düzeyde bir konferansta böyle bir çelişki çıktıktan sonra, MK'nın çağırıldığı delegelerden oluşmuş olsa da, partinin daha geniş bir bileşimiyle toplanan bir mer-

kezi platformda ortaya çıkan sonuçlar eğer MK'ya aykırı olabiliyorsa, bunun kendisi bir bunalımın ya da ciddi bir görüş ayrılığının göstergesi olmaz mı? Kuşkusuz olabilir. Ama parti hukuku açısından yetkili olan yine de MK olduğu için, tüzükte buna göre yapılmış bir tanımlama ve buna göre saptanmış bir hüküm bu. Yani MK'nın onayıyla yürürlüğe girer demek, temelde bir meşruluk vurgusudur. Yeni bir kongre toplanıncaya kadar yetkili olan organ, bir önceki kongrece seçilmiş MK'dır. Kuşkusuz ki örgütün tüzüğünü ve çizgisini çiğnemediği sürece bu böyledir.

Bayram: Parti öncesi örgütte konferansın yeri farklı oluyor. Bir parti aşamasındaysa konferansın yeri elbette değişiyor. Partili süreçte konferansın yetkileri kongreye göre belli bakımlardan doğal olarak daha sınırlı oluyor.

Örneğin konferanslar, diyelim ki kendisini örgütsel sorunlarla ya da taktik sorunlarla sınırlayabiliyor. Örneğin programı tartışma, programatik sorunlara girme durumuna sahip olabiliyor. Bu anlamda konferansların yetkileri daha sınırlı oluyor. Partili bir süreçte, konferanslar, diyelim ki yeni bir MK seçmek gibi, programın çeşitli maddelerini değiştirmek gibi bir yetkiye sahip değiller. Bu kongrenin yetkisi dahilinde olan bir konu oluyor.

Cihan: Bir konferansın bileşiminin nasıl oluşacağı üzerine de bir şeyler eklemek istiyorum. Bu konferanslar duruma göre partinin bazı daha özel sorunlarını tartışmak için de toplanabilir ve doğal olarak bileşimi de buna göre oluşur. Diyelim ki propaganda-ajitasyon sorunları üzerine ulusal düzeyde bir konferans çağrısı yapıyor MK. Haliyle bu, yerel örgütlerin propaganda-ajitasyon bölümlerinden delegelerin çağrıldığı bir konferans olacaktır.

1912 Prag konferansında, yani Bolşeviklerin kendilerini artık Menşeviklerden her açıdan ayırdıkları bir sırada, bir önceki parti tüzüğü şöyle değiştiriliyor; "*Sekizinci madde silinmiş*

yerine şu konmuştur: MK olanaklar ölçüsünde bütün örgütlerin temsilcilerinin katıldığı konferansları sıkça toplantıya çağırır."

İşte böyle bir uygulama, kongreden tümüyle farklıdır. Bunlar bir tür danışma toplantılarıdır. Partinin iç yaşamını canlı tutmanın da bir aracıdır bu türden platformlar. Ani bir durumda ya da hızlı gelişmeler karşısında, usulüne ve amacına uygun bir yetkili kongre toplamanın güçlüklerinden de gelen bir uygulama, böyle yanları da var elbette.

Daha sonra, iktidar döneminde, Bolşevikler tüzük gereğince parti kongresini önce her yıl topluyorlar, iç savaş koşullarına rağmen bunu aksatmıyorlar. Sonra bu iki yılda bire çıkıyor. Sonra gide gide ara biraz daha açılıyor. Fakat araya bu sefer kongreyi hemen önceleyen bir takım konferanslar giriyor. Genellikle kongrenin bir yıl öncesinde merkezi düzeyde konferanslar yapılıyor bir dönem sonra. Benzer bir uygulamayı PKK tekrarladı.

Bu konferansların temsil yetkisi nedir, bunlar nasıl oluşturuluyor, nasıl toplanıyor, belli değil. Ama belli olan bir şey var; bu konferanslar, hemen ardından toplanacak olan kongrenin bir çerçevesini çiziyorlar. Yani deyim uygunsu herşey aşağı-yukarı orada kotarılıp hazırlanıyor. Kongre de bunu onaylayan bir platforma dönüşüyor. Bu uygulama ne kadar amaca uygun ve sağlıklı? Bu, bu uygulamalara ve bu türden tercihlerin gerisindeki gerçek saiklere somut olarak bakmakla anlaşılabilir bir şey. Yine de ben, parti kongresini hemen önceleyen bu tür bir uygulamayı çok anlamlı bulmadığımı, dahası bunun bazı ciddi sakıncalar taşıdığını belirtmek istiyorum.

Bayram: Biraz da kongreyi biçimselleştirme oluyor. Böyle yapacağımıza, kongrenizi daha sık periyodlarla yapmaya bakın.

Tüzükte yorum yer almamalıdır

Celil: Parti üyesinin hakları bölümünde, "*İşlevsel Bir Ör-*

güt Demokrasisi İçin" başlıklı örgüt komisyonu metnine bir atıf yapıyor. Bu ihtiyaç neden duyuldu?

Cihan: Zamanım çok az olduğu için, yanısıra parti üyesinin hakları da kongre hazırlık toplantılarında ve o metinde zaten tartışılmış bulunduğu için, en çok bilineni en sona bıraktım. Üzerinde gereğince durulmamış noktalara öncelik verdim. Yoldaşın sözünü ettiği notu ilgili bölüme son anda ekledim, parti üyesinin haklarına ilişkin olarak eksik bıraktığımız noktalar varsa buradan tamamlansın diye.

Komisyon metninde parti üyesinin haklarına ilişkin maddeleştirmeler genişçe konuluyor, biz kuşkusuz bu kadar geniş koyamayız. Ama orada belirtilen, burada parti üyesinin hakları bölümünde belirtilmeyen bir takım noktalar, yarar umulan bir takım noktalar varsa, (açan, işleyen değil, gerçekten bir hak olarak, bir hak alanı olarak tanımlanmamış noktalar varsa), sonradan bu bölüme ekleyelim diye o notu düştüm. Bir şeyi açmak, izah etmek için değil. Hep vurguladığım gibi, bunu yapmanın yeri tüzük değil. Tüzük süzölmüş sonuçların mümkün olan en kısa ve özlü biçimde maddeleştirildiği bir metin olmak durumunda.

Burada görevler olarak sıralananlar, parti üyelerinin yükümlülüklerinin belirli temel alanlarıdır. Nedir mesela? Bir parti üyesi organının ve üst organların kararına uyar, parti disiplinine uyar, partinin ideolojisine, programına bağlı olmak zorundadır, partiye karşı açık ve dürüst olmak zorundadır, siyasi polise karşı şöyle olmak zorundadır. Bunlar hep yükümlülük alanları. Bunları izah etmek kaygısı yok tüzükte, olamaz. Tüzük de, tıpkı program gibi, bu budur der ve geçer, en ufak bir gerekçelendirme girişiminde bulunmaz. Bunlar bu türden tartışmalar içinde, sonradan tüzüğümüzü açan, izah eden, yorumlayan parti metinlerinde yapılır.

En temel noktalar üzerinden bir parti üyesinin kendi partisine karşı sözü nedir sorusunun yanıtı var, "*Parti üyesinin*

görevleri” başlıklı bu bölümde. Bir insanın partiye başvurması, “ben şu temel noktalar üzerinden üstüme düşeni yapacağım” vaadinde bulunması, parti önünde bir söz vermesi demektir. Bunlar bu açıdan konulmuştur. Klasik tüzüklerde, Bolşeviklerin devrim öncesi tüzüklerinde böyle şeyler yok, fakat sonraki dönemin tüzüklerinde var. Parti üyesinin görevlerine ilişkin maddelere bakıldığında, bunların çok somut birer uygulama hükmünden çok, pratikte biraz yoruma açık yükümlülük tanımları olduğu görülür. Ama buna rağmen tüzükte yer alması önemli bence.

Örneğin, “partiye karşı açık ve dürüst davranmak...” Her parti üyesi partinin kapısından içeriye adımını attığı andan itibaren, bunun kendisi için hiçbir koşulda ihlal ve ihmal edemeyeceği bir yükümlülük olduğunu bizzat tüzük üzerinden görebilmeli. Buna aykırı en ufak bir davranışın parti üyeliği, parti üyesi olma onuru ve ahlakı ile bağdaşmayacağını bilebilmeli.

Tüzüğün yorumunun yeri tüzüğün kendisi değildir. Gelecekteki gruplardan birisinin tüzüğünün arkasında garip bir tüzük yorumu var. Bazı maddelere işaret ediliyor; bu madde partinin bugünkü durumunda böyledir, fakat yarın bu değişebilir diyor. Buna neden gerek duyulmuş, anlaşılır değil. Tüzük zaten partinin o günkü durumuna uymalı, buna yanıt vermeli, buna uygun bir içerik ve işlevde olmalıdır. Değişen koşullara, partinin ulaştığı yeni gelişme aşamasına uygun olarak, tüzük de elden geçirilmeli, şu ya da bu maddesi yeniden yorumlanmalı ve düzenlenmelidir.

Sunuş konuşmasında; tüzük bir partinin hukukudur, ama partinin hukuku partinin politik-örgütsel gelişmesini izlemek ve ona uymak zorundadır; parti politik olarak olgunlaşırsa, hukuku da ona göre değişik biçimler alabilir; eğer bugün bizim parti örgütümüz daha gelişmiş bir biçimde olsaydı, bazı şeyler başka türlü ifade edilebilirdi vb., demiştim. Burada anlatmaya

çalıştığım neyse, birilerinin tutup “tüzük yorumu” adına bizzat tüzüğe koydukları da bir bakıma bu. Bir örgüt tüzüğüne tutup; biz aslında seçim ilkesinden çok yanayız, ama illegalite koşullarından dolayı bu ilkeyi gereğince uygulayamıyoruz türünden bir “tüzük yorumu” koymak, boş işlerle uğraşmaktır. Bu yorumlar, genel olarak örgüt sorunlarına yaklaşımlar üzerine zaten fazlasıyla var. Tüzük bunlardan süzölmüş bir özlü sonuç. Tüzüğün kendisinde tüzük maddesi yorumlarının ne işi olabilir ki?

Elbette bazı maddelere ek açıklamalar getirilebilir. Ruslarda var mesela. Bir madde koyuyor, altına açıklama diyor ve bir şey söylüyor. Bazı istisnalar vurgulanmış ya da bazı somut tanımlar getirilmiş oluyor. Bu çok farklı bir durum; o günkü parti yaşamı açısından gerçekten çok somut bir ihtiyacın ürünü.

Tüzüğün yorumu gerekli, ama falanca madde şöyle anlaşılmalıdır demek için değil. Kuşkusuz tüzüğün yapısı ve maddeleri bir bütün olarak genişçe yorumlanmalı. Bu, tüzüğün doğru ve derinlemesine anlaşılıp özümsemesi ve uygulanmasının kolaylaştırılması için gerekli. Tüzük taslağımızda yer alan maddeler bu açıdan muğlaklıklar, belirsizlikler taşıyorlar mı, bilemiyorum. Ben mümkün merteye en net, en açık bir biçimde ifade etmeye çalıştım. Buna rağmen bazı durumlara uygun düşen maddeler olmayabilir. Ama herşeye de tüzükte bir karşılık bulamazsınız zaten, bulmak da gerekmiyor. Tüzük temel noktalara bir karşılık olmalı. Lenin’in örgüt sorunlarına ne kadar çok önem verdiğini bilirsiniz. Ama Lenin’in 1904 Kongresi’ne sunduğu tüzük 12 maddeden oluşuyor. Bir takım temel noktaların tanımı yapılıyor. Parti üyesi kimdir, kongre nedir, MK nedir, parti konseyi nedir, parti organı nedir, bunların görev ve yetkileri nelerdir, hangileri kongrede temsil edilir, kongre kaç yılda bir toplanır, vb., vb. sorulara verilmiş biriki cümlelik yanıtlardan oluşan kısacık bir tüzük bu.

Tüzük bir ayrıntılar yığını olmamalı, en temel noktaları

koymalı, gerisini pratik parti yaşamına bırakmalı. Parti kendi örgütsel yaşamı içerisinde bir dizi ayrıntıyı çözer. Ayrıntıya kaçtığımız ölçüde ise, yer vermediğimiz her tali nokta problem olmaya başlar. Önemli olan genel çerçeveyi açık-seçik bir biçimde ortaya koyabilmektir.

Partiden ayrılma ve ihraç durumları

Temmuz: Parti disiplini bölümü bazı tüzük örneklerinde daha çok son bölüme konuluyor. Sanırım organların tanımından sonraki bölüme konabilir. Bu bir tercih tabii. Daha çok parti kurallarının ihlalinde verilecek cezalara ilişkin özel bir yan taşınması nedeniyle böyle bir sınıflamaya gidiliyor. Ama biz demokrasiyle disiplinin bütünlüğüne özel bir vurgu yaptığımız yerde, taslaktaki gibi de tercih edebiliriz.

Parti üyesinin hakları bölümünde, ayrılma hakkına ilişkin, ayrılırken partiye mutlaka yazılı bir açıklama verme zorunluluğu koymalıyız tüzüğümüze. Yanısıra, güvenlik sorunları nedeniyle belli bir süre için, düşmanın ayrılan parti üyesine ulaşabileceği yerlere gitmemek vb. gibi, belli kayıtlar koymak durumundayız. Sizin bir parti örgütünüzde çalışıp bir dizi yerinizi, üyenizi, hangi fabrikada çalıştığını vs.'yi bilen bir insan mücadeleyi bırakıyor ve polis tarafından ciddi bir biçimde aranıyor. Bu bizim güvenliğimiz açısından sorun yaratıyor. Buna ilişkin bir kayıt tüzüğümüzde yer almalı.

Cihan: Tüzüğümüze göre, saflarınıza gelen insanlar üyelik için bizzat kendileri başvuracaklar. Başvuran insanlar burada üyelik yükümlülükleriyle ilgili sıralanan temel hükümleri de kabul etmiş olacaklar. Bu konuda bize karşı sorumluluk ve yükümlülük altına girmiş olacaklar. Bu durumda bizim onlara karşı davranışımızın da meşru bir hukuku olacaktır. Bu öyle kolay çığnenemeyecek ya da çığnenirse karşılıksız kalmayacaktır.

Kuşkusuz üyelik gönüllüdür. Partiden ayrılma hakkı da... Bu açıdan biz bu gönüllü insanlara partiden ayrılma hakkını da tanımak durumundayız. Ama ayrılanların da ayrıldıklarında, zamanında saflarına katıldıkları partinin faşist bir polis rejimi altında mücadele eden bir devrimci örgüt olduğunu; içinde çalıştıkları ölçüde onun belli bilgilerine, yaşamının belli iç sorunlarına üyelik hakkı çerçevesinde ulaşmış olduklarını ve bunun kendi omuzlarına belirli yükümlülükler bindirdiğini bilmek zorundalar. Parti de kendi hukuku konusunda titiz olmak zorunda.

Disiplin bölümüne ilişkin olarak yoldaşın söylediğine geline. Dikkat edilirse, önce parti üyesinin hak ve yükümlülükleri var. Ardından partinin temel organları, bunun ardından ise *“Parti yaşamı, işleyişi ve iç demokrasi”* bölümü var. Çok büyük ölçüde işleyiş ve demokrasinin esasları var. Bunun ardından yapılan disiplin vurgusu bu organik akış içinde bir anlam taşıyor.

Ben disiplinin buradaki yerinin daha doğru olacağını düşündüm. Diğeri gerçekten basit bir cezai madde gibi anlaşılıyor. Oysa parti disiplinine ilişkin maddemizi böyle dar ve tek boyutlu kavramamak gerekiyor. Yine de bölümlerin amaca uygun bir sıralanışı üzerinde yeniden ve dikkatle düşünmek gerekir.

Söz buraya geçmişken, ben oradaki maddelerin redaksiyonunun yapılmadığını söylemiştim. Örneğin, parti disiplini bölümünde 6. maddeye bakarsanız, aslında burada bir onay yetkisini belirtiyor. Bana göre bir üyenin ihraç kararını bir İK alabilir, ama onun yürürlüğe girebilmesi için MK'nın bu karara onay vermesi gerekiyor. Ya da bu ihracı bizzat MK'nın kendisi görüşür.

Hemen altındaki maddeyi (7. madde) okuyorum: *“Cezalandırılan üyelerin bir üst organdan başlayarak MK'ya kadar itiraz etme hakları vardır.”* Mesela tüzük yorumu açısından

belirtmek istiyorum, bir üye itirazını durduk yerde MK'ya yapmamalıdır. Bir üye öncelikle itirazını bir üst organa bildirmelidir. Tüzüğümüzün başka maddelerine bakarsanız, her örgüt üyesinin MK'ya yazı yazmak, soru sormak hakkı vardır, ama bir itirazı önce bir üst organa yapmalıdır. Diyelim ki bir hücre, öncelikle kendi üstündeki bölge komitesine itiraz etmelidir, bölge komitesi yanıt vermiyorsa İK'ya itiraz etmelidir. Yoksa bütün itirazlar MK'nın masasına yığılır. 7. maddenin cümle kuruluşu tüzük üslubu bakımından çok dikkatlidir; "*cezalandırılan bir üst organdan başlayarak*" deniliyor ve MK'nın başvurulacak son organ olduğu belirtiliyor.

Tuna: Niye MK'ya kadar? Kongreye kadar olması gerekmiyor mu?

Cihan: Kongreye kadar... Üyelik hakları bölümünde kongreye de götürülebilir şeyler olduğu belirtiliyor. Ama MK sürekli bir organdır. Oysa kongreler birkaç yılda bir toplanır. Mesela kongresi dört yılda bir toplanan partiler var. Zaten 7. maddenin devamında, "*partiden ihraç edilen üyeler, kongre nezdinde itirazda bulunabilirler*" deniliyor. Kuşkusuz kongre bir ihracı da görürebilir, bu madde yer alıyor zaten. 7. maddede sözü edilen cezalandırmalar genel cezalandırmalar kapsamında, burada sözkonusu olan salt ihraç meselesi değil. Zaten parti üyeliğinden ihracın itiraz edilebileceği organ, bunu karara bağlayan organ MK olduğuna göre, bir üst organ da kongre olabilir ancak.

Cezalandırmalarda yetki sorunu

Osman: Yoldaş uyarı ve ihtarla ilgili açıklık var, fakat ihraçla ilgili hangi organın görevli olduğu konusunda bir açıklık yok.

Cihan: 6. maddede var.

Temmuz: 5. maddede, uyarı ve ihtar cezaları bulunduğu

parti organı tarafından bağlanıyor. Uyarı ve ihtar dışında kalan cezalar, sadece ihraç değil, yeniden üyeliğe kayıt, bir organı dağıtmak, vb.'nde MK'nın onaylaması gerekiyor.

Cihan: Üyeliğe, aday üyeliğe alma hakları üzerinden barksanız, tersinden cezaları verecek yetkili organlar konusunda da açıklığa kavuşmuş olursunuz. Uyarı ile ihtar niye belirtildi, diyeceksiniz. Bunu özellikle belirtmek gerekiyor, çünkü bu konuda bir açıklık olmayabilir. Aday üyelikten kim düşürebilir sorusu da karşılıksız bir soru değil, tüzükte var karşılığı. Ama bir organın kendi üyelerine ihtar ya da uyarı cezası verebileceğini vurgulamak; bu tüzüğün başka yerinde bunu anlamayı kolaylaştıracak başka herhangi bir hüküm olmadığı için, özel bir gereklilik taşımıştır. Öte yandan, partiden ihraç ağır bir parti cezası olduğu için ona da bir tanım getirilmiştir.

Bunun ötesinde, örneğin, İstanbul İK kendi altındaki Bayrampaşa bölge komitesini feshetti, üye kayıt yenilemesine gitti. Ne demek üye kayıt yenilemesi? Orada örgüt üyeleri var, onların üyeliklerini iptal ederek yeni başvurular temelinde seçerek, suç işlemiş üyeleri arasında ayıklama yaparak, yeni üyeler alması anlamına geliyor, değil mi? Bu yeni üyelerin hangi organın kararıyla onaylanabileceği bizim tüzüğümüzde yeterince açık. Burada tutup bir kez daha, "bu kararı İK'lar alır MK da onaylar" demek, tüzüğü yinelemelerle doldurmak demektir. Ben bazı örgütlerin tüzüklerinde bunu gördüm. Aynı hüküm 4-5 yerde tekrarlanmış. Bu tür yinelemelerin çok olduğu bir tüzük bir ağırlık, bir kargaşa yaratıyor. Bir tüzükte ne kadar az tekrar varsa, anlaşılması ve organik içi bütünlüğünün yakalanması da o kadar kolay olacaktır.

(...)

Temmuz: Parti yaşamı, işleyişi ve iç demokrasi konusunda bazı tüzüklerde kollektif işleyişe ve kollektif sorumluluğa vurgu var. Daha önceki MYO yazılarında, organların işleyişi sorunları üzerinden federatif tarza karşı kollektif sorumluluk

bizim hep özel bir vurgumuz oldu. Organların ve örgütlerin kolektif sorumluluk esasına göre işlediğini, demokratik merkezîyetçilik ilkesinden sonra bir cümleyle tanımlayamaz mıyız? Bunu tercih edebiliriz diye düşünüyorum. Demokratik merkezîyetçilik tanımlanırken, b şikkında, *“illegalite koşullarının getirdiği zorunlu sınırlamalar el verdiği ölçüde, parti yönetici organlarının oluşumunda seçim ilkesi uygulanır”* deniliyor. Bu gizli oy, açık sayım (en azından belli durumlarda) konusunda bir şey söyleyecek miyiz?

Seçim ilkesini uygulamanın sınırları

Cihan: Bunun bir tüzük hükmü olması gerekiyor mu, onu bilemiyorum. Bu konu üzerine tartışmaları biliyorum. Ben diyorum ki, partide genel olarak kararlar açık tartışma ve oylamayla alınır. Burada sadece yönetici organların seçimiyle ilgili olarak ortaya çıkan bir sorun var. Bence bu toplumda yaşadığımız sürece, bu toplumun bir takım alışkanlıklarını, geleneklerini, sınırlanmalarını, baskılanmalarını da gözetmek durumundayız. Kuşkusuz samimiyet, rahatlık, komünist açıklık ve açık yüreklilik çok arzu edilir bir şey. Ama bunun bir parti yaşamına sinmesi de uzun yılları alabiliyor. Bunun henüz gereğince oturmadığı bir evrede ise gözetilmesi gereken bazı noktalar var. Yönetici örgüt kurumlarının seçiminde üyeler tercihlerini son derece özgür bir biçimde yapabilmeliler. Gizli oy burada bir imkan oluyor ve dikkat ederseniz bizde sadece MK seçiminde gündeme geliyor. Öteki herşeyi açıktan tartışıyoruz, açıktan oyluyoruz.

MK gibi çok temel bir yönetici organın seçiminde gizli oy, demokratik ve rahat bir tercih bakımından önemli bir olanağıdır. Bunun ötesinde gizli oylamayı gerektiren ne tür durumlar olabilir? Ben bunu çok fazla düşünemiyorum. Bu durumda, böyle bir maddeyle kendimizi bağlamak yerine, parti yaşamımız

için açık tartışma, açık oylama ve açık sayımın olanaklı ve sorunsuz olduğu her durumda bunu böyle yapalım. Ama gizli oylamanın gerektiği bazı durumlarda da gizli oylamayı tercih edelim. Şu an için bu kalıplardan biriyle kendimizi bağlamayalım, diyorum.

Merkeziyetçi illegal bir partide yönetici organların seçimle oluşturulması ilk bakışta çok gerçekçi görünmüyor. Ama dikkat edin, biz partinin en üst organı kongremiz, artı MK'mız için halihazırda seçim ilkesini uyguluyoruz. Geriye temel bir yönetici organ olarak İK kalıyor. Bizim oluşmuş il örgütlerimiz, yani bir il konferansı toplayacak olgunlukta ve genişlikte örgütsel yapılarımız olmadığı için, onu şimdilik MK atamak durumunda kalıyor. Tüzükte net bir biçimde, İK'lar MK tarafından oluşturulur ve atanır deniliyor.

Ama bu bugünkü örgütsel gelişme düzeyimizle ilgili bir durum. Yarın örgütsel yapımız olgunlaşır, biz il komitelerinin il konferanslarında seçilmesini gündeme getiririz ve tüzüğümüzde buna yer veririz. Bunu daha önce de söyledim. İK da seçimle oluştuktan sonra, geriye alt komite dediğimiz örgüt birimleri ile hücreler kalıyor. Onları da doğal olarak yönetici organlar kuruyorlar. Bir örgütsel inşa süreci oluyor, gidiyorsunuz bir alanda parti hücresi kuruyorsunuz. Bu başka türlü zaten olamaz.

Yani sanıldığının aksine, yaşadışı bir örgütün yaşamında çok da uygulanmayan bir ilke değil bu. Uygulama alanı hayli geniş. En kritik organlar için (parti kongresi ve MK) şimdiden bu uygulanabiliyor. Tabii ki biz gizlilik ilkesinin belirleyici olduğu yasadışı bir örgütüz, bu nedenledir ki demokrasi ancak temsili esaslara göre işliyor, zorunlu bir durum bu.

MK iç yaşamına ilişkin bazı sorunlar

Celil: Tam üyeli MK toplantısına ilişkin maddede; "Her

tam üyeli toplantının ardından MK kendi faaliyeti, partinin genel durumu, yeni hedef ve yönelimleri hakkında partiye yazılı değerlendirme sunar” deniliyor.

Burada tam üyeli vurgusu var. Yakalanmalar farklıdır, ama onun ötesinde de bazı somut durumlar olabilir...

Cihan: Bu, MK'nın genel toplantısını, altı ayda bir yapılan tam üyeli toplantıları anlatıyor. MK belli güçlülere katılarak yedek üyeleri de dahil altı ayda bir biraraya geliyorsa, muhakkak ki bir dizi önemli şeyi tartışıyor ve bazı sonuçlara ulaşıyor demektir. Bu sonuçları bir yazılı değerlendirme olarak örgüte sunması ise son derece doğal.

Burada bir-iki kritik noktayı da hatırlatayım. Deniliyor ki; *“MK asil üyeleri kongrenin doğal delegeleridir.”* Ben bu hükmün, burada yapıldığı gibi, asıl üyeleriyle sınırlandırılmasından yanayım. Kaldı ki, bunu kendi içinde ayrıca sınırlayıp daraltabiliriz, MK'ya da delegeyle temsil sistemi getirebiliriz. Zira yasadışı bir örgütüz biz, kongreleri zorunlu olarak çok kalabalık olmayan delege sayıları ile toplamak durumunda kalacağız. On küsur kişilik bir MK kurduğunuz zaman, toplayacağınız 20 küsur kişilik bir kongrenin nerdeyse yarısı MK üyelerinden oluşur. Bu ise parti iradesinin merkezi organ şahsında peşinen ipotek altına alınması gibi bir risk yaratır. Bunun için bu sınırlamayı getirmenin özel bir önem taşıdığını düşünüyorum. Burada *“yedek üyeler oy hakkı olmayan delegeler olarak bulunurlar”* gibi bir kayıt konabilir. Ama bu da, partinin en ileri kadrolarının, adı üzerinde MK yedek üyesi kadrolarının, parti kongresine oy hakkı olmadan katılmaları gibi bir biçimsizlik yaratıyor. Dolayısıyla, MK yedek üyeleri genellikle belli il örgütlerinin başında ya da içinde kimseler oldukları için, bunlar kendi örgütlerinden seçilerek, dolayısıyla oy hakkı kazanmış delegeler olarak, kongre platformuna gelme hakkına sahip olmuş oluyorlar. Üzerinde tartışılabilir. Tüzük taslağı bu, zaten tartışılıyor da.

Bir öteki soruna geçiyorum. “*Bir MK üyesinin görevden alınması, ancak yedek üyelerin de hazır bulunduğu tam üyeli MK toplantısında ve katılımcıların üçte iki oy çoğunluğu ile mümkün olabilir.*” Mesela TDKP tüzüğünün disiplin bölümünde, bir MK üyesi nasıl ihraç edilir, nasıl görevden alınır üzerine ayrıntıya inen hükümler var. Hiç gerek yok bence. Bu hüküm bu durumu kapsıyor zaten. MK bir üyesini durduk yerde görevden almaz. Belli ki ya gerçekten gelişmenin çok gerisinde kalmıştır, kapasite bakımından zorlanıyordur, MK’nın çalışmasında bir hantallıktan öteye bir engel yaratıyordur. Böyle durumlar da çoğu kere oylamayı bile gerektirmiyor. Yoldaşça tartışmalarla bu sorun çözülüyor. Genellikle de bu yol tercih edilmeli. Nitekim bizim kendi örgüt yaşamımızın değişik safhalarında bunun örnekleri yaşandı.

Bu madde (görevden alma) gerçekten zorunlu durumlarda, partiye karşı suç işleyen bir MK üyesine uygulanabilir. Ve bu kararın nasıl alınacağı, “üçte iki oy çoğunluğuyla mümkün olabilir” vurgusunda var. Bu özel durumda yedek üyelerin de oy hakkı vardır. Bir kongrenin seçtiği bir MK üyesini görevden almak çok önemli bir uygulama olduğu için, ağır bir ceza olduğu için, yedek üyelerin de katıldığı bir toplantıda bu kararın alınması uygun olur.

Semih: Bu tersinden, partinin çıkarları açısından, zorlaştırıcı bir etken de olamaz mı?

Cihan: Suç işleyen MK üyeleri üzerinden düşünüldüğünde, böyle bir koşul partinin kendisini zora sokmasıdır, diyorsun. Ama ben de diyorum ki, bir parti MK’sı bu yetkisini kötüye de kullanabilir. Neticede partide demokrasiyi güçlendirmeye yönelik bir vurgu bu. Sen diyorsun ki, tersi bir sonuca da ulaşılabilir. Bu da kuşkusuz doğrudur. Her avantajın belli dezavantajları muhakkak ki vardır.

Bozulmuş bir örgütte bu meseleler bir dizi garip uygulamaya, ayak oyunu denilen türden davranışlara konu olur. Ama

devrimci bir örgütte bu hüküm yalnızca hata yapma payını azaltır. Devrimci bir örgütte siz bunun avantajını varsaymak zorundasınız, dezavantajını değil.

Bu karar uzun bir tartışmanın ardından ve MK asil üyeleriyle sınırlı kalmayan daha geniş bir bileşimle alınacağı için, daha sağlıklı, daha verimli, amaca daha uygun, parti çıkarına daha uygun, demokrasiye daha uygun bir karar alma şansını artırmış olursunuz. Bir meseleyi dört kişiyle tartışmak ile yedi kişiyle tartışmak arasında önemli bir fark var.

Tuna: Kongrenin onları yedek üye olarak seçtiği bir yerde, bu kongrenin iradesi üzerinden bakılırsa, aslında böyle bir istisnai durum bence de gerekli.

Cihan: Köklü partilerin böyle bir uygulamaya ihtiyaç duymalarının gerisinde buradaki hata payını azaltma kaygısı var.

Mesela ünlü 10. Kongre'de bir hizipler sorunu var. Orada parti birliği üzerine alınan kararda bir MK üyesinin MK'dan ve gerektiğinde partiden ihracına ilişkin çok özel koşulların ürünü olan özel bir karar alınıyor. Burada bir MK üyesinin görevden alınması, MK yedek üyelerinin ve Merkez Kontrol Komisyonu üyelerinin katıldığı bir MK plenumunda üçte iki oy çoğunluğu şartına bağlanıyor. Düşünün ki bu karar kongrede MK'ya alınan bazı hizip önderlerinin yaratabileceği muhtemel sorunlara karşı gerekli bir önlem olarak düşünüldüğü halde, uygulama bir plenumun üçte iki oy çoğunluğu gibi zor bir şarta bağlanıyor. Dahası Lenin bunun özel bir karar sayılmasını ve ilgili maddenin kamuoyuna açıklanmamasını isteyebiliyor. Tüm bunlar kongrede seçilmiş bir MK üyesinin görevden alınmasına ilişkin bir hassasiyeti yansıtıyor.

Buradan çıkarılması gereken sonuç şu: Kongrenin seçtiği bir MK üyesini görevden almak kolay tercih edilmemesi gereken bir uygulama olduğu ölçüde, bu tür bir kararın alınmasının sorumluluk alanını yaymak amaca uygun bir davranış sayılmalıdır.

Kongrelerin toplanma periyoduna ilişkin sorunlar

Cezmi: Olağan kongreler için normal toplanma süresi iki yıl. Bir de azami erteleme süresi belirleniyor. Çok özel durumlarda, bunu aşmak gerektiği zaman, örgütün iradesine başvurarak, belli bir esnemeye gidilemez mi? Güvenlik vb. gerekçeler böyle bir ihtiyacı gündeme getirebilir. Örgüt iradesini ve kongrenin normal toplanma sürecini boşa çıkartmayacak bir tarzda, çok özel durumlarda azami erteleme süresinin aşılabileceğine ilişkin bir kayıt düşünülemez mi?

Cihan: Bu tür kayıtlar düşersek, geleneksel örgütlerin tüzüklerinde olduğu gibi, tüzüğümüz ince ayrıntıları içermek zorunda kalır. Senin dediğin gibi gerçekten çok özel durumlar gündeme gelebilir. Ama böyle olağan dışı durumlarda bir parti sıkışmışlığına mutlaka bir çıkış bulur. Parti MK'sı İK'lardan görüş ister, onlardan ikişer delegeyi toplar, vb. Ama bunu tüzükte belirtmeye gerek yok. Geleneksel gruplardan birinin tüzüğünde böyle o kadar çok ayrıntı var ki; hepsi birden katledilirse şöyle şöyle olur diyor mesela. Bu bir tüzük hükmü gerektiriyor mu? Bir parti böyle bir durumda kendine elbette bir çıkış bulacaktır. Bunu belli bir biçime bağlamak mümkün mü? Her türlü özel durumu varsayarak belli açıklamalar getirirsek, tüzüğümüzün özü kaybolur. Biz kuşkusuz, yasadışı, siyasi polis koşullarını veri kabul ederek, bu temel üzerinde, buna rağmen normal çerçeve içinde yürüyebilecek bir tüzük koyuyoruz. Bizi çok zorlayan, bizim hiç hesaba katmayacağımız olağandışı durumlar kuşkusuz doğabilir.

Cezmi: Bir madde var; bu azami süre aşılsa, illerin veya örgütün bir kongre için devreye girmesi sözkonusu. Bu zaten onunla birleştiği zaman, azami sürenin aşılması çok olağanüstü bir durumu ifade ediyor gibi bir anlam çıkıyor. Ama böyle olağanüstü durumlar olmadığı halde de bu süreyi uzatmak

gerekebilir. Bu çerçevede, bir rahatlık getirmesi açısından bir kayıt konabilir.

Cihan: İki yılda bir toplanan bir kongre için bir yıl erteleme bence uzun bir süre. Altı aylık süreyle, MK'nın toplanmada teknik bakımdan zorlanması, ön tartışmaları hazırlamada zorlanması durumlarında, peşinen bir pay bırakıyorsun. Bunu peşinen düşünecek MK. Diyelim ki burada kongremizin seçtiği MK bir yılı geride bıraktıktan sonra, önümüzdeki yıl biz kongre toplayacağız hazırlığı içinde olacağı için, herşeyi buna göre gözetecek. Buna rağmen altı aylık bir kayma payı da var zaten. Amaca uygun bir tarzda kullanılabilir bir altı ay var. Ama iki yılda bir toplanan bir kongreye bir yıl erteleme verdiniz mi, gerçekten biraz fazla bir pay vermiş olursunuz. Gevşeme yaratırsınız. Böyle bir durumda MK, bir yıl geride kaldıktan sonra, "yeni bir yıla girdik, önümüzdeki yıl kongre var" diyecektir. Birçok şeyi buna göre düşünecek, planlayacaktır. Zamanını buna göre kullanacak, hazırlığını buna göre yapacaktır. Ona rağmen hayat ters gitti, umduğu gibi olmadı mı, altı aylık bir ek süre var. Bu az bir süre değil yasadışı yaşam ölçütleriyle.

Normalde toplanabiliyorsa ikinci yılında toplanmalı. Ama siyasi polisi şaşırtmak için iki ay öne alınır, üç ay sonraya alınır, bu zaten her zaman yapılmak zorunda. Ama bunun dışında kendimizi normal süreye göre ayarlamalıyız. Yetmediği zaman altı aylık süre az bir süre değil. Yoldaşlar biraz da kongremizi topladığımızda karşılaştığımız belli güçlük ve sorunlardan hareketle söylüyorlar. Altı ayı aşır da örneğin sekiz-dokuz aya çıktığı zaman kimse zaten bir şey demez. Çünkü orada işleyen bir süreç var zaten. Fiilen altıncı ay tutmamıştır da, yedinci-sekizinci aya sarkmıştır, ama süreç başlamıştır. Örneğin kongre gündemine ilişkin bir takım şeyler dağıtılmıştır, parti bunu tartışıyordur, delege seçimleri yapılyordur, vb.

Bu ancak ihlal durumlarında bir problem olur. "Parti tüzüğünü çiğneyerek" deniliyor, dikkat ederseniz. Eğer MK'nın

parti tüzüğünü çiğneyerek bir kongre toplamama gibi bir niyeti varsa, böyle bir durumda zaten iş çok başkadır. Ama bir MK canla başla bir kongre toplamaya çalışıyordur da, evdeki hesap çarşıya uymadığı için, pratikte bazı şeyleri yer değiştirip kayıyordur. Uzatma süresi örneğin 1 Mayıs'ın neresine denk geliyordur, örgütsel amaca uygun olmuyordur. Bunlar pratikte bir partinin anlayışı içerisinde çözümünü bulacak sorunlar. Bu bir partinin önüne engel olarak çıkmaz, tüzük hükmü olarak da engel olarak çıkmaz. Ama bu şekliyle tüzük, bir parti MK'sını bu noktada hizaya sokar, bir çerçeve çizmiş olur. Yani MK zamanını bilir, planını bilir. Belirsizlik ya da erteleme payındaki aşırı esneklik her zaman gevşekliğe müsait bir zemin yaratır.

Cezmi: İkibuçuk yıl yeterli mi, azami süre için?

Cihan: Fazlasıyla yeterlidir de, MK iyi bir plan yapmamış olabilir, gecikme doğabilir. MK'nın iki yılın üzerine altı ayı da iyi değerlendirmemesi durumunda, faaliyet raporunda bu tüzüğün gereklerini niye yerine getirmediği konusunda verecek bir hesabı da olur. Kongrenin de bu MK'ya bir çift sözü olur herhalde.

Tekrar ediyorum, şunlar iki farklı durumdur: Bir MK tüzüğü çiğner, örgüt iradesini çiğner, fiili durum yaratarak ipe un sererse, bu başka bir durumdur. Bir de MK genel planda ve kongre toplamada iyi niyetlidir de, iyi bir çalışma düzenini tutturamadığı için azami süre aşılmıştır, fakat kongreyi toplama süreci de başlamıştır. Bu daha değişik bir durum. Bu ikincisi yoldaşça bir eleştiriyle çözülecek bir durum. Orada nihayet bir tüzük ihlali vardır, ama bu yoldaşça bir eleştirinin konusu olabilecek bir sorundur, bir kongre platformu ya da bir örgüt bünyesinde.

Bir de gerçekten MK'nın örgüte karşı zaman kazanmaya, örgütü oyalamaya, örgüt çoğunluğunun iradesini çiğnemeye (bir parti bunları varsaymak zorunda, tüzük bir yerde bir "örgütlü güvensizlik" belgesidir) çalışması sözkonusudur. Böyle durum-

larda mesele zaten bir başka renk kazanır. Neticede MK oraya buraya kaçamaz, bir yerde toplamak zorunda kalır. Topladığında da kongre bir hesaplaşma platformudur zaten. Çok çok örgütün iradesini çiğneyerek bir sene kazanmıştır, ama gayri meşru bir konuma düşmüştür. Burada ifade edildiği gibi, örgüt içinde gücünü tam da tüzükten alan yeni otorite kaynakları çıkar ortaya.

Burada belli pratik güçlükler var kuşkusuz. Taslakta deniliyor ki, *“MK'nın, tüzük hükümlerine aykırı davranarak, olağan ya da olağanüstü kongreleri zamanında toplamaması durumunda, mevcut il komitelerinin salt çoğunluğu MK yetkilerine sahip geçici bir organ oluşturarak...”* Taslakta bu madde sözkonusu güçlüğü aşan bir biçimde formüle edilmiş. Mesela başka tüzüklerde deniliyor ki; *“bir önceki kongrede temsil edilen delegelerin üçte biri.”* Bir önceki kongrenin üzerinden iki yıl geçiyor. Parti diyelim ki ikiye-üç katlanmış. İki sene önce partide olmuş olmak, o partinin iradesini belirlemeye yetebilir mi gerçekten? Bu durumdaki bir azınlık parti yetkilerini üstlenmeye kalkabilir mi? Bu bir örnek.

Bir başka örnek vereyim. Mesela, *“MK toplanmazsa”*, deniliyor, *“üyelerin salt çoğunluğu ya da üçte biri”*. Ama partinin toplam üye sayısına ilişkin bilgiler ve kayıtlar ancak MK'da bulunabilir. MK'nın devre dışı kalacağı/bırakılacağı bir durumda bu sayılar ve oranlar nasıl saptanacak? Pratik uygulaması o kadar zor olan bir şey ki. Bir partide üye referandumu yapma olanaklarına sahip olan organ (iç illegalitenin getirdiği sınırlılıklardan dolayı da) yalnızca MK. Dolayısıyla tüzüklerine bu maddeyi yazanların bunların fiiliyatta nasıl uygulanacağı konusunda bir fikirleri olduğunu sanmıyorum. Legal partilerde bu iyi-kötü belli. Bu tüzüklere dikkatle bakın, Komintern'in hazırladığı tüzükler büyük ölçüde legal parti durumlarını gözetiyor. Çünkü hep altında illegal partiler için özel durumlara vurgular yapılıyor, kayıtlar düşülüyor. Yani kayıtlar illegal parti için düşülüyor, legal parti için değil. Örnek ya da model tüzük,

normalde legal parti için düşünölmüş. Orada iyi-kötü üye kayıtları belli, sayıları biliniyor vb... Türkiye'nin illegal örgütleri bu olguyu gözetmeden ezbere bir tutumla madde taklit edince böyle gariplikler doğabiliyor.

Tabii ben getirilen görüşlere karşılık kendi düşüncemi savunuyorum da, neticede bu bir taslaktır ve eğer bir yılı savunan yoldaşların önerisi makul görülürse, doğal olarak tüzüğe kesin biçim verildiğinde, buna uygun bir değişikliğe gidilecektir.

Yerel yayın organları için MK izni ve onayı

Celil: İK'larla ilgili bölümün son maddesinde; *"İK, MK tarafından onaylanmak kaydıyla, kendi sorumluluk alanında parti çizgisi doğrultusunda yerel yayın organları ya da bültenler çıkarabilir."* deniliyor. Yayın organları daha farklı, ama bültenler biraz daha esnek yayınlar değil mi?

Cihan: Bültenler için de gerekiyor bence. Bu biraz da bugünkü örgütsel durumumuzu gözetmekten de gelen bir vurgu. Örneğin Güneyli yoldaşlarımız, bültenlerin çokluğuna bakarak "biz de kendi bültenimizi çıkaralım" demek yoluna gittiler. Biz bunun çok da gerekli olmadığını söylemek durumunda kaldık.

Bu kayıt bir yanılla bakıldığında bir başka yerdeki, *"Parti yaşamı, işleyişi...."* bölümündeki, *"Yerel parti örgütleri kendi sorumluluk alanlarında parti çizgisi çerçevesinde geniş bir inisiyatifle çalışırlar. Kendi yerel çalışmalarında, bu çalışmanın sorunlarını karara bağlamada özerktirler."* maddesiyle biraz çelişki oluşturuyor. Ama bu çelişki sadece yayın organlarının bir partinin güç kullanımını etkileyen bir sorun olmasından geliyor. Ne anlamda? Güç dağılımında, merkezi yayınlara katkı sorununda, vb. Buradaki sınırlama bu tür bir sınırlama.

Ama genel olarak yerel faaliyetin her sorunu için bir özerklik vurgusu var tüzükte. Burada sadece partinin merkezi yayın

organlarının esenliğini gözeten bir sınırlama getiriliyor. Bu sınırlamanın sınırları MK'ya danışmaktan ibarettir aslında. Onayı deniyor ama; temelde, bir partinin MK'sının çok gerekli görmediği bir yayını, bir İK'nın, "tüzükte benim yetkim var, ben çıkarmak istiyorum" diyerek çok özel bir şekilde bir ısrar konusu edeceğini zannetmiyorum. Öyle derse, tüzüğümüz "MK'nın onayı şarttır" diyor.

Normalde bu tür sorunlar demokratik bir tartışmayla çözülür. Ama çok zorunlu, uzlaşmaz durumlar doğarsa, MK'nın onayı esastır. Çünkü partinin güçlerini, olanaklarını, partinin merkezi yayın organlarına katkılara duyduğu ihtiyacı, en iyi MK değerlendirir. Yerel örgüt biraz kısımcı, biraz dar hevesler üzerinden de bakabilir. Durumu genel planda en iyi MK değerlendirebildiği için, bu onay yetkisi bizim bugünkü durumumuzda bence şart. Yarın bizim, Celil yoldaşın deyimiyle, her biri kendi bölgesinde gerçekten MK çapında olan; kapasitesi, deneyimi, partinin genel durumunu gözetme yeteneği vb. bakımlardan yetkin yerel il örgütlerimiz olur da, o zaman tutar MK onayı gibi kayıtları kaldırırız. Çok özel durumlarla tüzüğümüzü zorlamayalım. Onlar hayatın somutluğu içinde çözülebilir sorunlar.

Demokratik-merkeziyetçiliğin yorumu

Cezmi: Demokratik merkeziyetçilikle ilgili 1. ve 2. madde birlikte düşünüldüğü zaman, 1. maddede demokratik merkeziyetçilik ilkesinin yorumunun ve uygulanmasının belli koşulları ya da siyasal mantığı bizim süreçlerimiz üzerinden mi ifade ediliyor?

Cihan: Genel planda ifade ediliyor.

Bu temelde demokrasiyle merkeziyetçiliğin devrimci birliği ve karşılıklı dengesidir. Bu denge neye göre kurulur. Örneğin illegalitenin koşullarına göre. Burada sadece seçim maddesini

ilgilendiriyormuş gibi görünüyor, aslında tüzüğün tümünü ilgilendiren bir madde o. Yani haklar, görevler, disiplin suçları vb.'ni de ilgilendiriyor. İlegalite, demokrasi ile merkezîyetçilik arasındaki dengeyi etkiliyor bildiğimiz gibi. İkincisi, sunuş konuşmamda da söyledim, örgütün politik ve örgütsel gelişme ve olgunlaşma düzeyi bunu etkiliyor. Üçüncüsü, devrimci sınıf mücadelesinin genel gidişi ve koşulları etkiliyor. Örneğin Bolşevikler, 1905'de, bir devrimci yükseliş zemininde, il çapında bütün üyelerin katılımıyla (bu biraz partinin yarı-legal biçime geçişi de oluyor) il konferansları toplama yoluna gidebiliyorlar.

Toplamında tüzüğü belirleyen bir yanı var demokratik merkezîyetçilik ilkesinin. Çünkü bu devrimci marksist bir partinin temel işleyiş yasasıdır. Bu, bütün tüzüğü bir yerde kesendir.

Cezmi: Aday üyelerin “*yönetici komitelere üye olma dışında*” diye bir kayıt var. Burada komiteler alt-üst ilişkisi üzerinden tanımlanıyor, değil mi? Bugünkü yapımız üzerinden söylüyorum; İK, altında bölge komitesi, onun altında da başka komiteler var.

Cihan: Buradaki sorun şu: Aday üyelerin zaten seçme ve seçilme hakkı yok. O zaman bu yönetici komite vurgusu nereden çıkıyor, o madde bunu içermiyor mu denilecektir. Aslında konuşmamız gereken bir problem bu. Tüzük kendi örgütsel gelişme düzeyimize uygun olmalı diyoruz ama, bugünkü düzeyimiz şu haliyle çok dar, çok sınırlıysa, bizim bunu bir an önce kırmamız gerekiyorsa, bunu kolaylaştıracak hükümlerin de olması lazım. Diyelim ki altı aylık, bir yıllık bir örgütsel atılımla bu kongre sonrasında gidermeye çalıştığımız bir durumu da içermesi gerekecek. Buradaki yönetici komite vurgusu şunu anlatıyor. Siz bölge komitesi kuruyorsunuz, İstanbul İK'nın altında. Normalde buraya aday üyeleri almamak gerekiyor. Ama varsanız baksanız yer yer aday üyelerden de oluşuyor bazı komiteler. Tüzüğe aykırı bir hüküm bu denilerek bizim elimiz-kolumuzu bağlar, bunu buradan çıkaralım diyorsanız, çıkara-

lim. Her komite yönetici bir organdır. Mesela alttaki yedi tane hücreye kumanda eden bir fabrika komitesi düşünün. Üst komiteler ancak üyelerden oluşabilir. Oysa bugün bizde yoldaşın sözünü ettiği bazı alt komiteler, gerçekte altında henüz hücre bulunmayan en alt örgüt birimi durumundadırlar. Bir tür alt bölge hücreleri bunlar.

(Anlaşılamayan karşılıklı konuşmalar...)

Cihan: Tuna yoldaşın sözünü ettiği güçlük, “gerekli durumlarda MK doğrudan üye alabilir” gibi bir tüzük hükmü ile giderilebilir.

Tuna: MK gerekli durumlarda yönetici organlara aday üyeler de alabilir, gibi bir istisna da olabilir.

Cihan: Bir insanı örgüte üye almak kolay, ama yönetici organa almak daha zor bana göre. Yönetici organa alacak kadar güvendidikten sonra üyeliğe alacak kadar da güvenilebilir demektir. Bu bizde geçmişten beri yapılan bir tartışma, bu nedenle de söylüyorum.

(...)

“Parti politikasının sorunları” ve partinin tüm düşünce gücünün harekete geçirilmesi

Cezmi: Parti üyesinin hakları bölümünün 1. maddesinde, “*yer aldığı parti örgütünde ve parti yayınlarında, parti politikasının sorunları üzerine tartışmalara özgürce katılmak*” deniliyor. Burada bir kapsam tanımlaması yapılıyor. Parti politikası yerine parti faaliyetinin demek daha doğru değil mi?

Cihan: Politika tanımı genel ideolojik çizgiyi akla getiriyor. Diyelim ki dinsel gericilik geliyor, siz de bunu bir tehlike varsaydınız. Buna karşı mücadelenin sorunları, partinin önemli bir taktik sorunu. Bu konuda bir tartışma olabilir, böyle bir tartışmayı herhangi bir üye gerekli görebilir. Partinin politika oluşturma süreçleri vardır ve bunlar bizim içe kapattı-

ğımız süreçler de değildir. Sözkonusu hüküm bu gibi durumları akla getiriyor, yoksa parti programının ya da çizgisinin özgürce tartışılmasını değil. Partinin taktik politik çizgisini anlatan bir tanım bu. Daha açıklayıcı olabilmesi için “parti taktiğinin sorunları üzerine” de denebilir.

(Kaydedilmeyen tartışmalar...)

Cihan: Tartışmayı hep belli bir hesaplama ile ilerleyecek, bir yerlerde bir sonuca bağlanacak bir tartışma olarak algılamak gerekli mi sence? Nihayetinde parti üyesinin hakları burada parti demokrasisi çerçevesindeki haklarıdır. Bir parti neden kendi içinde tartışmayı canlı tutar? Daha verimli ve isabetli politikalar üretebilmek, partinin kollektif zihinsel gücünü en ileri düzeyde harekete geçirebilmek için. Bunu böyle algılamak mümkünken, neden sorunu salt anlaşmazlık ve çatışma olarak anlıyorsun ki? Genç yoldaşlarımıza diyoruz ki, otursunlar politik yayın organına gençlik çalışmasının sorunları üzerine bir şeyler yazsınlar. Hukuk terörüdür, irtica mı postal mı tartışmasıdır, vb... Bunu böyle de kavramak mümkün.

Diyeceksiniz ki, burada parti üyesi özel olarak ne kazanmış olur, kazanan yine partidir. Zaten parti üyesi ile partinin kazanımları organik bir bütündür. Buradaki ilişki bir şirket ile hisse senedi sahibi arasındaki bir ilişki değil ki. Nihayetinde bu, “düşünen önderler, uygulayan militanlar” kötü geleneğini kırabilmek için, partinin bütün bir zihinsel faaliyetini, parti politikası doğrultusunda ve partinin düşünsel gelişmesi için harekete geçirmek anlamına geliyor. Bir parti kendi üyesine bu hakkı tanıyorsa, politika üretmeyi dar bir kastın işi olmaktan çıkarıyor demektir. Bir devrimciye tanınan bundan daha iyi ve anlamlı hak ne olabilir ki? Bundan kârlı çıkacak olan partidir, denilecektir. Ne güzel işte! Bir parti üyesinin arzu ettiği en iyi şey de bu değil midir? İnanmış, kendini adanmış dava adamı bir parti üyesi için kendi zihni, entellektüel, fiziki yeteneklerinden dava doğrultusunda partinin en iyi biçimde

yararlanmasıdır asıl önemli olan. Zaten demokrasinin amacı ve işlevi de işin özünde budur. Parti üyelerinin gelişip serpilmesini, parti yaşamıyla bütünleşmesini, partinin düşünsel hayatını zenginleştirmesini sağlamaktır.

Dolayısıyla ilgili hükmün “parti politikası” olarak kalması, fakat çarpık bir anlam taşımaması gerekiyor. Bir partinin programı, bir partinin genel ilkesel temeli olur olmaz tartışılmaz tabii ki. Bu tartışmanın bir adabı, bir yöntemi olur. Nitekim buna ilişkin bir hüküm de var. Bu tartışma hangi durumda ve nasıl gündeme getirilecek, ben bunu taslakta bilerek açıkta bıraktım.

Parti içi politik tartışmanın koşulları ve yöntemi

Bir partide azınlığın kendi düşüncelerini ortaya koyabilmek hakkı vardır, parti bu hakkı tanımalıdır. Çünkü gerçekten azınlığın haklı olduğu durumlar da olabilir, parti bu imkandan yararlanmasını da bilebilmelidir. Ama bunun şu veya bu çaptaki bir azınlığın ikide bir tali sorunları tartışma gündemine getirmesi olayına dönüşmemesi için, bir azınlığın bir parti çoğunluğunu ikide bir uğraştırıp durmaması için de, partinin buna belli bir yöntemsel çerçeve, bir asgari sınır getirmesi lazım. Tüzüğün, bir parti bir takım meseleleri, şu şu durumlarda, şu şu koşullarda tartışır, diyebilmesi lazım. Yoksa üç insan çıkar, biz bu meseleyi çok önemli görüyoruz, parti bunu bir tartışsın, der. Partinin işi yoksa tartışsın! Bu parti programı ile ilgili olmayabilir, başka bir mesele olabilir. Örneğin partimizin Sultan Abdülhamit’e karşı tavrı nedir, biz bunu tartışmak istiyoruz, diyenler de çıkabilir. Kasten uç ve abes bir örnek verdim, ama gerçekten bu denli gülünç bir politik sorun üzerine tartışmak isteyenler de çıkabilir. Görünürde bu bir politik sorun olur da, o dönemde kalkıp o sorunu tartışmak da abes olabilir. Ör-

neğin, TİKB'nin içindeki gelişme çok önemlidir, partimizin buna karşı tavrı nedir? Nitekim bir yoldaş kalkıp zaten bunu yazmış da; bu meselede parti zamanında politika saptamasını bilmelidir, yoksa bilmem ne olur, demiş. İyi de, mecbur muyuz biz buna? Bir sürü işimiz varken, TİKB'nin içindeki bölünmenin tarafları tam ne ifade ediyor, çok mu önemli bu bizim için? Türkiye solunda bölünmeden geçilmiyor, işiniz yoksa bunları tartışıp tahlil edin. Bu da belki çok uygun bir örnek olmadı, ama bir örnek işte...

Zamansız bir tartışmayı bir partinin gündemine sokmak, dayatmak -buna prim verilmemelidir. Ama bu demokrasiyi de boğmamalıdır. Burada devrimci kaygılar ve niyet çok önemli aslında. Öyle durumlar olabilir ki, niyeti bozmuş bir grup insan gerçekten sizi anlamsız şeylerle uğraştırmaya kalkabilir. Ama öyle de durumlar olabilir ki, partinin disiplinine uyan, görevlerini yapan, partiye emek veren insanlar, bir tartışmayı kendilerince çok önemli de görebilirler. Onlar azınlık da olsalar, onların hakları bizim için çok saygı değerdir. Biz onların kendi haklarını gerçekleştirebilecekleri, hassasiyetlerini ortaya koyabilecekleri bir durumu da tüzüğümüzde gözetmek durumundayız. Ben sıkışıklık içinde bunun nasıl uygulanacağı konusunda karar veremediğim için açıkta bıraktım. Üzerinde biraz daha sükunetle düşünmek istediğim bir konu. Taslakta açıkta bırakılan nadir noktalardan biridir bu.

Mesela TDKP, SBKP'nin 1939'daki tüzüğünden olduğu gibi alarak, buna belli hükümler getirmiş; "*Parti Merkez Komitesinde ciddi bir soruna ilişkin olarak istikrarlı bir çoğunluk yoksa*" diyor, yani salt çoğunluk yoksa demiyor.

Öyle olabilir ki gerçekten, siz 21 kişilik bir MK'sınız, 11 kişi, yani salt çoğunluk belli bir konuda aynı düşünüyordur, ama MK'nın diğer 10 üyesinin farklı düşünmesi devrimci bir parti için önemli bir problemdir. Bu durumda, biz salt çoğunluğa sahibiz, işimize bakalım demez ciddi bir devrimci partinin

kendisini ve partisini ciddiye alan MK'sı. Kendi 10 MK üyesinin bir meselede başka türlü düşünmesi bir sıkıntı kaynağıdır, bir güçlük alanıdır onun için.

O zaman MK der ki, neticede bir değerlendirme yapmak için bir çoğunluk oyu olmakla birlikte, buradaki 10 kişilik azınlık MK düzeyinde ciddi bir azınlıktır; bu durumda bu meseleyi götürelim, partide tartışalım, parti ne diyor bu konuda, ona bakalım. Çoğunluk olduğu halde, hukuki hakkına rağmen, bizzat MK çoğunluğu parti düzeyinde bir tartışmayı gerekli görebilir. Parti azınlığına duyduğu güven ve saygıdan dolayı, yoksa bu özel mesele üzerinden değil. 10 MK üyesi yoldaşımızın bu meselede böyle düşünmesi önemli bir güçlüktür, o zaman partiye götürelim; ola ki parti önünde bu mesele tartışıldığı zaman daha açık bir fikre ve dolayısıyla daha istikrarlı bir çoğunluğa ulaşmak için daha iyi imkanlar yakalanabilir. Ya da böylece MK çoğunluğunun sözkonusu sorunda yanlış düşündüğü açığa çıkabilir.

Bir tartışma parti gündemine böyle girer. Gerçekten de bu makul bir uygulama bana göre. Ya da bir partinin mevcut il komitelerinden üçte biri böyle bir şeyi isteyebilir. Az diyeceksiniz ama, bu örneğin İstanbul, Ankara, İzmir olduğu zaman da gerçekte partinin altında beşi demektir. Sayısal olarak bakarsanız, diyelim ki İstanbul il komitesi de bir il komitesidir, Kırşehir il komitesi de, ama ağırlık çok başka bir şeydir. Böyle üç tane komite istediği zaman, bir parti bunu tartışmak zorundadır. Birliğini korumak istiyorsa tartışmak zorundadır. Aman çoğunluk başka türlü düşünüyor demek bir şey değiştirmez burada. Böyle bir ciddi azınlığını kaybetmek parti için bir risktir, kaybetmemek için siz o tartışmayı açarsınız. Bu, partinin birliğini sıkıntıya girmeden korumak imkanı verir size. Bunlar hep bir önderliğin yeteneğini, basiretini, çapını gösteren ve sınavan durumlardır. Artı, bir parti kendi tüzüğüne bu durumları gözetken belli hükümler koyarsa, öngörülü davranmış ve partide

belli sıkıntılı anları partinin birliğini koruyacak tarzda nasıl atlatılabileceğine de önden bir çözüm getirmiş olacaktır.

Burada bir rahatlık sağlandıysa eğer, bu maddeleri neye göre bağlayalım, nasıl somutlayalım demek yerine, bence bu konuda ilgili hükümleri düzenlemek için parti MK'sına yetki verelim. MK bu durumları gözeten, amaca en uygun bazı formüller koysun, şöyle şöyle durumlarda parti genel tartışmalar açabilir, vb. desin. Çünkü bir partide tartışmayı düzenli ve amaca uygun biçimde yapmak da önemli. Az önce de söyledim; uluorta ikide bir onu tartışalım, bunu tartışalım, ya da ben bunu önemli görüyorum denilmesiyle bir parti tartışma içine çekilmez, tartışmaz. Bir parti gerçekten kendi politik çıkarı için, kendi özel birliği için gerekli ve zorunlu gördüğü durumlarda, bir tartışmayı gündeme getirebilmelidir.

Peki, tüzüğümüzün başka maddeleri diyor ki; bir örgüt üyesi kendi görüşlerini parti önünde açmak hakkına sahiptir! Kuşkusuz açsın! Ama açılan her görüşü partinin bütününde tartışmak gibi bir zorunluluk olabilir mi? Falanca üye diyor ki bu meseleleri tartışalım, o halde bütün parti olarak hazırlanalım, tartışalım denebilir mi? Parti üyesi nihayetinde kendi görüşlerini partiye duyurmak hakkına sahiptir. Sonra da bir başka parti üyesi kalkar, duyurulmuş düşünceye ilişkin bir değerlendirme ortaya koyar, tartışma bu sınırlar içinde kalır.

Genel bir tartışma ise başka bir şeydir. Bütün bir partiyi taraf olmaya çağıran bir tartışmadır bu. Deminden beri üzerinde durduğum, tartıştığım sorun böyle bir genel tartışma durumudur.

Parti üyesinin hakları maddesinin ilk fıkkında vurgulanan ise daha farklı bir durumu anlatıyor. Politika üretmede bütün parti güçlerini seferber etme, buna katılmayı örgüt üyeleri için bir hak (ki aynı zamanda bir görev) haline getirmedi burada söz konusu olan. Bugüne kadarki MYO ya da PYO şahsında yaşanan deneyimize bakıldığında, kastedilen şeyin çok iyi anlaşılabilmesi lazım. Bizim o "düşünen önderler, uygulayan

militanlar” çarpıklığını geride bıraktık derken anlattığımız neyse, “*Ekim bir kürsüdür!*” derken dile getirdiğimiz parti üyelerini “düşünen ve savaştan militan”lar olarak yetiştirmek politikamızın anlamı neyse, parti politikasının sorunlarının tartışılması ve parti politikasının oluşturulmasına katılmak dediğimiz şey de odur. Bence dirayetli bir önderlik, politika oluştururken, kendi örgütünün bütün zihinsel enerjisini ve yaratıcılığını sürekli olarak harekete geçirmeye ve emmeye çalışır. Bunun için çok özel bir çaba harcar. Parti demokrasisini en iyi bir biçimde işletir. Parti üyelerini düşünmeye, düşüncelerini, önerilerini ve uyarılarını ortaya koymaya mümkün mertebe teşvik ederek yapar bunu. Burada sap ile saman, pozitif olan ile negatif olan karışacaktır ama, uzun vadede bundan parti kazançlı çıkacaktır. Zaten “yan ürün”ü olmayan, olumsuz yan sonuçlar yaratmayan hiçbir ciddi devrimci çözüm ve uygulama da yoktur gerçek hayatta.

Temmuz: “*Parti yaşamı, işleyişi...*” bölümünün 5. maddesi hizipler ile ilgili; “*Partide hiziplerin varlığı demokratik merkezîyetçilik ilkesiyle bağdaşmaz. Partinin birliğini, işleyişini ve disiplinini zaafa uğratan...*” deniliyor. “Disiplinini zaafa uğratan” tamam, ama “birliğini zaafa uğratan” denilince, bu ideolojik ve taktik bir birlik anlamına da geliyor. Her ciddi tartışma birliği bir şekilde zaafa uğratar. “İşleyişi ve disiplini” dememiz yeterli değil mi?

Cihan: Burada sözkonusu olan “partiyi bölmeye yönelik gruplaşmalar”dır. Ona bakarsanız, aslında “disiplinini” demek bile yeterlidir. Parti disiplinini, programını, tüzüğünü kabul etme, tüm bunlar belli vurgulardır. Hizip hareketleri genellikle partiyi bölmeye yöneldikleri için, tüzüklerde “partinin birliğini” denilmiştir. Aslında bir parti tüzüğü örgütün davranış normlarını, yaşam ve işleyiş düzenini belirlediğine göre, parti tüzüğünü çiğnemeye yönelen deseniz bile çok şey anlatır. Hizip bir partiyi bölme hareketi olduğu ölçüde bu vurgu yapılıyor.

Ama en masum tartışmalara, bu tartışmalar etrafında doğal olarak belli azınlık ağırlığı oluşturmanın kendisine, partide oluşan belli bir eğilimin giderek yayılmasına MK kalkıp hizip damgası asarsa, ne olacak diyeceksiniz. Ben de diyorum ki; öyle durumlarda bir tüzükteki en iyi ve en net tanımlar bile sizi bir şeyden kurtarmaz. Evet, tüzük bir örgütlü güvensizlik belgesidir ama, komünist partisi aynı zamanda çok sağlam bir güvene dayanan da bir oluşumdur. Bu tür ağır durumları varsa-yarak konuşursak diyorum, tüzük zaten o noktada bizim hiçbir işimize yaramaz. Ben bunu hep anlatmaya çalışıyorum. Ama Lenin'in partisinde gene de bir işlevi olabilmiştir. Gerçi zamanı gelmiş tüzüğü bir yana da bırakmışlardır; ama yine de tüzük parti yaşamında işlevsel olabilmişse, bu çok köklü bir parti olması sayesinde.

Disiplin cezaları ve uygulama sorunları

Bayram: “Uyarı” ile “ihtar” arasındaki fark nedir?

Cihan: Uyarı burada kelimenin gerçek anlamına çok yakın bir vurgu. Diyelim bir kadro randevu ihlali üzerinden ya da bunu bir eğilim haline getirme potansiyeli üzerinden uyarılmıştır. “Bunu bir daha yapmamalısın” diyerek, organ bir uyarı kararı alır.

İhtar ise bir dahaki sefere cezai bir uygulamaya konu olabileceğini anlatıyor. Yani bir üst basamağı oluyor, cezaya da kapıyı aralayan. Bu son ihtar denilir ya! İhtar aslında artık bu meselenin davranışlara konu olacağını, organ üyeliğinin tartışılmasını, yani cezai bir durumu gündeme getirilebileceğini anlatıyor. Uyarı ile ihtar arasında bir ton vurgusu vardır.

İhtar etmek, artık bir daha affetmeyiz demek gibi bir şey. Ama uyarı bunu tekrarlamamaya yönelik bir uyarı gerçekten. Cezai bir durumdan çok, bu ciddi bir zaafiyettir, bunu terket-

mek, bir daha yapmamak gerektiği konusunda daha resmi bir tutum. Yoldaşça uyarı her zaman yapılır, bunu kastetmiyorum. Bir ceza olarak uyarı, bir organın bir değerlendirme yapması, yoldaşın bu konuda kendisine iyi bakıp gözden geçirmesi çağrısı demektir. Bu hala yapıcı bir eleştiri, sadece bu sınırlar içerisinde uyarı. Yapıcı, ama vurgulu bir eleştiri. İhtar bir cezai tutuma; organ üyeliğini gözden geçirmeye, ilgiliyi görevden almaya yönelik bir tutuma kapı aralıyor.

Bayram: Cezaların çeşitleri yetersiz değil mi? Çok değişik durumlar olabilir. İhtarın bir üst basamağı olarak kınama olabilir. İhraç cezasından kesin ihraç anlamı çıkıyor; yanısıra süreli ihraçlar olabilmeli, bir ya da iki yıl gibi... Çünkü çok farklı durumlar olabilir. Ama ceza çeşitlerini sınırladığınız zaman esnek tutumlar ortadan kalkabilir.

Cihan: Bu sorunu ben de düşündüm. Tüzük taslağında soruşturma sırasında üyeliğin dondurulabileceği zaten dile getiriliyor. Yanısıra üyelik dondurma gibi bir ceza da olabilir, üyeliği bir yıl askıya alma örneğin.

Bunun dışında, bir parti üyesi partiden ihraç ediliyorsa, iş oraya varmışsa gerçekten (bu ilk maddeyi onun için vurguluyorum), diyelim ki bir yıllık bir askıya alma, bir dondurma değil de ihraç gündeme gelmişse, burada üyeye ilişkin bir umutsuzluk vardır. Bu umutsuzluk ne zaman bir umuda döner? Parti bunu kestiremez, ona bir süre koyamaz. Geçici ihraç yerine üyelik hakları askıya alınsın bence. Geçici ihraç bir tür yeniden kazanmayı içeriyor. Madem böyle, o zaman üyelik haklarını dondursun, kendine bağlı bir birimde çalıştırsın. İhraç bir üyeden gerçekten umut kesildiği zaman verilir. Böyle bir durumda da "bir sene sonra yeniden" üyeliğe alınacağını düşünmek çok mantıklı değil. Bu üyeyi ihraç etmemelisiniz o zaman. Geçici ihraç kavramını biliyorum; ama geçici ihraç, kesin ihraç bunlar tam neye göre? Ben diyorum ki, bir örgüt kadrosuyla ilişkinizi onarabilecek durumdaysanız, bu umudu

taşıyorsunuz, o zaman ihraç etmeyin. Üyelik haklarını dondurun, üyelik haklarını kullanamayan bir üyeniz olarak kalsın sizin.

Bu “geçici ihraç” bana daha çok demeklere ya da sendikalara özgü bir uygulama gibi görünüyor. Derneklerde ve sendikalarda farklı siyasal yapılar var, farklı iradeler, farklı çıkarlar var. Oralarda ancak bir süre için onun iradesine ipotek koymak, bir başka siyasal eğilimin ya da çıkarın hakkı olabiliyor. Yani sen ona yeniden hakkını tanımak zorunda kalıyorsun. Onu yoldaş olarak kazanmak anlamında değil. Diyelim ki baro üyeliğinden geçici olarak ihraç ediyorsun, geçici olarak belli haklardan men ediyorsun. Aslında o ısrarla baro üyesi olarak kalmak da istiyor. Ama öyle bir zaaf yaratmış ki, sen onu geçici bir süre için ihraç ediyorsun. Bir süre sonra onun meslek haklarını yeniden tanımak zorundasın.

Ama parti üyeliği böyle bir sorun değil; böyle farklı siyasal çıkarların, ideolojilerin, hesapların, grupların bir çatışma alanı değil parti. Bir parti bence üyesini bir sene sonra yeniden kazanabileceğini umuyorsa ihraç etmemeli. İhraç ediyorsa, zaten ondan umut kestiği için ediyordur. O zaman da üç ay sonra da kazanabilirsin, 30 yıl kazanamayabilirsin de. Böyle bir tartışmaya gelmez bir parti. Bu geçici ihraç, demekleri, kitle örgütlerini, sendikaları örnek almaktan gelen bir şey. Bir sendika kendine muhalefet etti diye bir muhalefetin önderini bir yolunu bulup iki sene sendikadan uzaklaştırabiliyor. Ömür boyu uzaklaştıramıyor ama. Adam işçi, neye göre men edecek ki onu. Ama sendika tüzüğünde bunların yeri yaratılıyor.

Bir siyasi partide, ideolojik-politik birliği olan bir yapıda bu böyle olmaz. Bir partinin üyesinden herşeye rağmen umudu varsa, ihraç etmemeli bence. En ağır ceza üyeliğini dondurmaktır, üyelik haklarını askıya almak olabilir. Ama üyelik hakları askıya alınmış bir üye olarak gene de bir parti biriminde, bir organında da çalıştırılır. İhraç edildiğinde ise, orada hesap kesilir. Ben bu sorunu böyle kavriyorum.

Yönetici organlara raporlar

Raporlar sorununa biraz değinmek istiyorum. İki aylık raporlar, sanıldığı gibi rapor yükünü azaltmıyor, tersine artırıyor. İki aylık bir rapor kapsamlı bir değerlendirmeyi, bir dizi ayrıntıyı gerektirir. Aylık raporlar ise, sınırlı gelişmeleri, daha dar hacimler içerisinde ve daha rahat bir üslupla MK'ya sürekli olarak akıtmak demektir. Bu, MK'nın gelişmeleri zamanında izleyebilmesi imkanı demektir. Bana göre üç aylık bir rapor en zor raporlardan biridir. Çünkü çok şeyi uzun değerlendirmeler halinde vermek zorundasınız. Aylık bir raporda bunu 3-4 sayfa olarak tutabilmeniz mümkündür ve çok daha işlevseldir. Bir takım şeyler zamanında ulaşır ve aylık raporlar üstüste bindiğinde, diyelim altı ayda 30 sayfalık hacimde bir rapor olur. Ama gelişmeler zamanında ulaştığı için, MK'nın hareket üzerindeki kontrolü kolaylaşır. İK sorunları biriktirmeyip seri bir biçimde ve mütevazı sınırlar içinde yazdığı için de, rapor ağır bir yük olmaktan çıkar.

Siz üç-dört ayda bir verilmiş raporların formu üzerinden bakıyorsunuz, her ay bunu nasıl verelim diyorsunuz. Ben de diyorum ki, o üç-dört ayda sorunlar biriktiği için, MK bu süreçte habersiz bırakıldığı için, müdahalede gecikiyor. Halbuki çok daha özlü, son gelişmeleri içeren pratik durumların, onların bazı özel yönlerinin kısa ve bir rahatlık içerisinde formüle edildiği metinler olduğu zaman, bu hem MK'nın örgüt üzerinde canlı bir yönetimi ve denetimi, hem de İK'nın raporu bir yük olmaktan çıkarıp MK'yı bilgilendirme imkanına dönüştürmesi bakımından işlevsel olacaktır.

Denilecektir ki, ama bu da hep kısa, biraz yüzeysel, biraz yeni gelişmeleri veren metinlerin MK'ya iletilmesiyle sınırlı kalacaktır. Hayır, hiç de öyle olmayacaktır. Diyelim ki İK dördüncü ya da beşinci ayda, bir MK toplantısı öncesine denk gelen genel raporunu hacimli de tutabilecektir. Bu, ilin faaliye-

tine dört-beş ay üzerinden bakarak kaleme alma imkanı olacaktır. İK zaman zaman böyle genel değerlendirmelere ihtiyaç duymayacak mıdır? Daha derinlikli değerlendirmeler ancak böyle raporlara konu olur. Zaten daha derinlikli bir değerlendirme de ancak 4-5 ayda bir gündeme gelir. Bunlar dönemsel raporlar olacaktır.

Alt bölge komiteleri

Semih: Alt bölge komiteleri ile ilgili olarak fiili uygulamada, burada il komitelerine tanınmış görevler çerçevesinde söylenenleri alt bölge örgütleri için de az-çok uyguluyoruz. “*Parti yaşamı, işleyişi...*” bölümünün 7. maddesinin b şıkında; “*belirli bir bölgedeki tüm parti hücreleri tek bir parti örgütünde (alt komiteler) toplanırlar...*” deniliyor. Biz buraya; il komiteleri, “yeni üye atama ve üyeleri görevden alma” dışında, diğer görevleri bölge çerçevesinde gerçekleştirecek bölge alt komiteleri oluşturur, diye bir madde ekleyebilir miyiz?

Cihan: Burada var. İK ile ilgili bölümün 2. maddesinin son cümlesi bu kasıtlı yazılmıştır. “*İK, partinin ildeki güçlerinin dağılımını yapar, yeni parti birimleri oluşturur...*” Burada kastedilen, hücreler, alt komiteler vb.’leridir. Bu madde il komitesine yetki bakımından çok geniş bir inisiyatif alanı açıyor. “Yeni parti birimleri”nin yanına bir parantez açarak “alt komiteler, hücreler vb.” diye yazabiliriz.

“Yeni parti birimleri”, bu esnek ifade İK’ya geniş bir inisiyatif alanı, serbest bir yorum alanı açıyor. Alt komite kurar, üst komite kurar, propaganda-ajitasyon bölümü kurar, tabanda hücre kurar. Alt komite ne ifade eder diye soruyorsan, bu da IV. bölümün 7. maddesinin b şıkında var: “*Belirli bir bölgedeki tüm parti hücreleri tek bir parti örgütünde (alt komiteler) toplanırlar ve il düzeyinde tek yönetici organ olarak il komitesine bağlanırlar.*” Bu İstanbul’daki duruma bir vurgu mesela. İl

komitesi asıl yönetici organdır, diğerleri ara biçimlerdir.

Aday üyelerin kongrede temsili sorunu

Yoldaşların taslak tüzüğünde de yer alan bir nokta vardı; *“Aday üyelerin kongrede temsili Merkez Komitesinin saptayacağı esaslara göre sağlanır.”* Bizim öyle il örgütlerimiz olabilir ki, 10 tane üyesi, 30 tane aday üyesi olabilir. MK bu il örgütüne 30 aday üye ağırlığını gözeten bir temsil imkanını tanıyabilir. Aday üyelerin seçme-seçilme hakkı yoktur normalde. Ama partide 30 aday üye bir ağırlıktır. Parti o il örgütüne kongrede temsil hakkı verirken, bunu sadece 10 üye üzerinden değil, 30 aday üyenin ağırlığını da gözeterek verir. Neticede seçilecek delegeler gene ancak üyelere seçilebilir. Ama gerideki 30 aday üyenin de varlığı parti yaşamında bir biçimde hesaba katılmış olur. Bu aday üyelerin haklarına getirilen sınırlamalara ters gibi görünüyor, ama bir karşı denge aynı zamanda. Bir parti düşünün; bin üyesi, üç bin aday üyesi var ve bir kongre topluyor. Bu üç bin aday üyenin ağırlığı bir biçimde yansiyabilmeli kongreye. Bağlı buldukları il örgütleri üzerinden, o il örgütlerindeki üye bileşiminin temsil yeteneği üzerinden.

Ama bu keyfi bir biçimde saptanamaz, MK’da belli esaslara bağlanır. Der ki mesela; her 5 üyeye bir delege, artı her 15 aday üyeye ek bir delege. Ama delege gene üye delege olmak zorundadır. Aday üyelerin ağırlığı o il örgütüne yalnızca ek temsil hakkı sağlıyor. Bizim İzmir kentinden varolan 10 üyemize beşer üye üzerinden iki delege, artı oradaki 30 aday üyeye 15’er kişiye bir delege olmak üzere artı iki delege gelecek. Bizim İzmir’de 10 tane parti üyemiz var, fakat dört tane delege gelmiş olacak. Bunlar yetkili parti delegeleri olacaklar. Ve önemli bir nokta. Yalnızca seçilenler değil, seçme durumunda olanlar da yalnızca parti üyeleri olacaktır.

Parti üyeliğine ilişkin bazı sorunlar

Bayram: İşçi olmayabilir, taşeron olabilir örneğin, dolayısıyla artı-değer sömürüsü sözkonusudur. Bu tür durumlarda ne olacak? Yaşam içerisinde bu tür örneklerle de karşılaşabiliriz. Böylesi parti üyesi olabilirler mi?

Cihan: Bazı partilerin tüzüğünde “Parti milliyet, cinsiyet ve sınıf farkı gözetmeksizin, bu koşulları yerine getirenleri alır” diyor. Bazılarında “milliyet, cinsiyet” diyor, sınıf kökenini koymuyor. Ben oraya birşey koymadım. Biz bir komünist partisiyiz.

Tüzükteki cümleye dikkat ederseniz “üye olabilir” diyor, “olur” demiyor. “Olabilir” ile “olur” aynı şey değil. “Ben bu hükümleri yerine getiriyorum, o halde üyeyim.” Hayır! Olabilirsin, bunlar asgari koşullar. Gerisi, üye alacak organ hangisi ise, onun değerlendirmesi sorunu. Parti tüzüğünü, programını, aidatını ödemeyi kabul eden, bir hücrelerinde yer almaya hazır olan herkesi partiye alıyor muyuz? Başvurular bunun üzerinden kabul edilebilir mi?

Tuna: “Milliyet, cinsiyet ayrımı gözetmez”i tüzüğe koymak gerekiyor mu?

Cihan: Hayır, bir komünist partisinin tüzüğünde, ben bunun yalnızca bir yineleme olduğunu düşünüyorum. Komünist kimlik zaten burjuva düzene özgü bu eşitsizliklerin temelden reddidir.

Tuna: Bir insan müslüman iken de parti üyesi olabilir; bu sorun 3. Genel Konferans’ta da tartışılıyor. Bu bir tartışma mı, yoksa karar mı?

Cihan: Çok özel bir alan bu. Bence bunu bir parti hükmü haline getirmek, dine geniş bir alan açmak demektir. İstisnai durumlar vardır; dinsel inançlarını atamayan bazı işçilerin parti üyesi olabileceği söyleniyor. Ama dinin parti üyesiyle tanrı arasında bir mesele olduğu düşüncesine de Lenin, bu tam bir

oportünizmdir, orası bir savaş alanıdır, diyerek kesin bir dille karşı çıkıyor. Yani bir emekçinin, bir işçinin kendi inançlarını henüz atamaması parti üyesi olmasına engel değil, ama bir parti, burada bu benim üyemle tanrı arasındaki bir sorundur, ben buna saygı duyarım demez, diyemez. Bu gerçekten yüzyılların kökleşmiş önyargısını üzerinden atamayan bir işçiye gösterilmiş geçici olması kaçınılmaz bir toleranstır. Zira bu sorun aynı zamanda bir ideolojik savaş alanıdır. Parti tüzüğünde siz kalkıp fark gözetilmez dediğiniz zaman, böylece partide dinsel inanca bir meşruluk alanı açmış olursunuz. Bu olacak şey değil. Zira partinin bilimsel ideolojisi belli, diyalektik materyalist dünya görüşü belli. Bunu benimsemeyen, kendini buna göre yeniden şekillendirmeyenler parti üyesi olabilirler mi?

Bu bir pratik yorum alanı. Ve gerçekten her üyenin kendi durumuyla çok bağlantılı. Üye adayı vardır, inançları çok önemlidir, bu ciddi bir problem alanıdır. Öylesi de vardır ki, parti onu tanıyor ve tartıyordur zaten. Onun partinin dünya görüşüne temelde bir itirazı yoktur, dahası onun esaslarını benimsiyordur da. Ama inancını da henüz içinden atamıyordur. Parti ise bunu engel olarak görmüyordur. Bu bir yorum alanı, bir hüküm alanı değil. Hüküm alanı bir genelleştirme eğilimi taşır, başımıza böyle sıkıntılar almamız için hiçbir neden yok.

Öte yandan, yerli tüzüklerden birinde diyor ki; “milliyet ve cinsiyet ayrımı gözetmez, işçi ve emekçi kökenlilere öncelik tanır.” Bu bir vurgu oluyor, ama bence çok gerekli bir vurgu değil. Parti kadro politikasında, sınıf bileşimi politikasında bunları fazlasıyla vurguluyor. İkincisi, parti bölümünde partinin proleter kimliği konusundaki hassasiyet ve tanımı zaten yer alacak. Tüzüğün başlangıcını oluşturacak bu bölüm tüm tüzüğe bir temel olacak zaten.

Bayram: Yaş konusuna girenler var, buna da gerek kalmıyor.

Cihan: Yaş konusuna girenler var, ama ben girmeyelim,

bir sınır koymayalım, diyorum. Bizim 16 yaşında zehir gibi yoldaşlarımız da olabilir, biz onları 16 yaşında partiye alabiliriz. Bugün İsveç'te ya da Norveç'te seçmen yaşının 16'ya düşürülmesine ilişkin çok ciddi bir kampanya var, toplumda epey bir destek de bulan. Bu reşit yaş sınırına ilişkin yerleşik kalıpların sorgulandığını gösteriyor. Bu konuda niye elimizi-kolumuzu bağlayalım ki? Bence biz 16 yaşındaki bir genci de partiye üye alabiliriz.

Tuna: Bugünkü sınıf mücadelesi şartlarında 15 yaşında gerilla komutanları var. Siyasal planda 18 yaşına gelmeden üye almayalım demenin bir anlam yok ki.

Cihan: Kuşkusuz. Bir başka sorun da şu: Tüzük taslağında parti üyesi olma koşulu olarak "*parti kararlarına uyan*" diye bir ek vurgu var. Örneğin bu bir fazlalık gibi görünüyor. Çeşitli tüzüklerde de var bu vurgu. 1912'den itibaren Bolşevik Partisi'nin tüzüğüne konulmuş. Çünkü parti programını, tüzüğünü, bu genel çerçeveyi kabul etmenin yanısıra, onlarda parti kararlarına uymak vurgusu bir ihtiyaç haline gelmiş. Diyebilirsiniz ki disiplin bölümünde ayrıca var, başka yerlerde ayrıca var. Ama üyelik tanımında bu vurgu, sanıyorum daha özel bir işlev taşıyabiliyor. Yine de ben tereddütlüyüm...

Tuna: Problem tüzükten kaynaklı değil. Parti örgütlerinden birinde yer alan, kararlarına uyan vb., deniliyor. Aşağıdaki bölümlerde zaten örgütlerin nasıl çalıştığı ortaya konuluyor, onun için kararlara uymamak gibi bir hakları yok. O işleyişin içerisinde bu zaten çıkıyor. Yani "örgütlerinden birinde yer alan" ifadesi "kararlara uyan" kaydını biraz gereksizleştiriyor. Bolşevik Partisi deneyiminde, 1912'ye kadar, Bolşeviklerle Menşeviklerin fiili bir biçimde irade farklılığından doğan ciddi bir durum var. Bu durum gözetilerek yapılmış bir vurgu bu çok büyük ihtimalle.

Cihan: Bir tekrar olduğu çok kesin. Onu ben de kabul ediyorum. Ama açıklığa bir vurgu. Bir vurgu bakımından iş-

levsel olabilir. Böyle vurgularla tüzüğümüzü ağırlaştırmayalım da denebilir, çıkarabiliriz. Bir tekrar olduğunun ben de farkındayım. Bir parti örgütünde yer almanın, hatta bu tüzüğü kabul etmenin ne demek olduğu yeterince açık. Tüzüğü kabul eden neyi kabul ediyor? Parti kararlarına uymayı kabul ediyor. Zaten tüzük başka neyi içeriyor ki? Bu nedenle çıkabiliriz de.

Bayram: Partiye üye alınmasıyla ilgili, yanılmıyorsam 1917 tüzüğünde, tek tek başvuru hükmü yer alıyor. Fakat daha önceki RSDİP tüzüklerinde böyle bir hüküm yok. Oradaki mantık nedir?

Cihan: Deneyimin sağladığı bir açıklık olabilir. Mesela biz bunun ne anlama geldiğini biliyoruz. Bizim talihsiz bir birlik deneyimimiz var. Tasfiyeci öğelerin '92'de X diye bilinen bir politika düzenbazıyla giriştikleri pazarlıklar ve imzaladıkları bir "protokol" var. Burada "pazarlık masasına" getirilmiş belli kartlar var; " taraflar üyeleri arasında bunu konuşurlar." Gerçekten eşit konumdaki iki parti birleştiği zaman, zaten bir üst partide, bir üst formda birleşiyorlar. Ama bir grubun bir partiye katılması sözkonusu ise, temel olan o partidir ve o partinin ölçülerine göre yeni üye kayıt yenilemesi yapılır. Katılan örgütün üyeleri olsa bile, üyeler tek tek elden geçirilerek partiye alınmak durumundalar. Biz grup olarak geliyoruz, üyelerimizin sorumluluğunu taşıyoruz, dolayısıyla toplu üye kabulü, diyemezler. Buradan gelen bir ihtiyaç o. Bir partiyle bir grubun birleşmesi gibi durumların yarattığı bir sorun. Grup halinde partiye üye alınmıyor. Yoksa bir parti aynı anda çok sayıda üye almaz anlamına gelmiyor. Lenin öldüğü zaman Bolşevik Partisi bir üye kampanyası açıyor, onbinlerce, yüzbinlerce işçi bir anda partiye katılıyor, Lenin'in ölümünü vesile yaparak. Bu bir kitle hareketine dönüşüyor. Böyle bir durum değil sözünü ettiğim. Bir grup gelip size katılmak istiyor: "Benim kendime göre bir hukukum, bir yaşamım vardı. Buradan gelen 30 üyem, 40 aday üyem var. Bu 30 üye artı 40 aday üyenin partiye

kabul edilmesi gerekir”, diyebilir mi mesela? Parti bu tür bir üye alımını kabul etmez. Parti üyeleri tek tek alır, insanları tek tek özgeçmişleri, vaatleri, partiye ne verecekleri üzerinden değerlendirir, beğendiğini alır beğenmediğini kapıda bırakır deyim uygunsu. Bunu anlatan bir şey bu.

Osman: 11 yıllık ideolojik ve teorik birikimimizin süzül-müş halini bir program formu içerisinde ortaya koyduk. Ben tüzüğün genel yapısına baktığımda, tüzük formu çerçevesinde bir sorun yok. Tabii ki redaksiyonla ilgili noktaları dışında bırakıyorum. Tek tek formülasyonlarda veya belli maddelerin cümle tekrarlarında bir takım sorunlar olabilir. Onu dışında tutuyorum. Ama tüzüğün yapısına genel olarak baktığımızda, herhangi bir sorun yok.

Aday üyelik süresi ve süreci üzerine

Cemal: “Partiye alınma”ya ilişkin bölümün b şikkında, *“aday üyelik süresi en az altı ay, en çok bir yıldır”* diye bir kayıt var. Bu klasik bir tanımlama. Ama bu “altı aylık” süre kaydının çok işlevsel olduğunu düşünmüyorum. Aday üyelik başvurusuna talep ettiğimiz yoldaşlarımızın düzeyleri arasında belli farklıklar var. Bir üye adayımız bir ay içerisinde de bir parti üyesi konumuna gelebilir, 11 ay sonra da gelebilir ya da düşer. Bunun bir yıl olarak düşünülmesinin, altı ay vurgusunun çıkarılmasının daha anlamlı olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu en az altı ay vurgusunun bir biçimselliği var. O ara aşamayı çıkararak bir yıl olarak koymak, ama iki ay sonra da eğer biz bunu üye olarak alabileceksek, bu konuda elimizi kolumuzu bağlamamak gerekir. Zaten biz aday üyelik başvurusunu aldığımızda, onun asgari bir süreci var. Biz bunu gözardı etmiyoruz. Aldığımız koşullarda aday üyeliği başlıyorsa, zaten belli bir güven var. Öncesinde bir deneme süresi zaten var.

Temmuz: Şu anki pratiğimizde aday üyelik öncesindeki

deneme süresi bir örgütsel şekilsizliği besleyebiliyor. Bu onu aşmanın da bir aracı.

Cezmi: Bu bir üyeliğe hazırlama süreci. Bu anlamda bir işlevi var.

Cemal: Ben pratikte pek bir işe yaradığını görmedim.

Celil: Altı ay sonra aday üye hakkında değerlendirme yapıyoruz, olumlu veya olumsuz anlamda. Olumlu anlamda değerlendirme yapılıyorsa, zaten üyeliğe alınıyor. Ama olumsuz anlamda bir değerlendirme yapılıyorsa, bir yetersizlik var ise, tekrar bir ikinci altı ay süre tanınıyor, o yetersizliklerin aşması için. Böyle bir işlevi var bu uygulamanın.

Cihan: Örgütsel şekilsizlik dediğimiz sorunu çözebilirsek, o zaman yoldaşın söylediği sakınca ortadan kalkar. Erken bir tarihte aday üyelik sürecini başlatırsak ve bunlar hızlı gelişen insanlarsa, bu en az süre kısaltılmak istendiğine göre ve bu hızlı gelişen insanlar gözetilerek öneriliyorsa eğer, biz bir an önce partiye başvurmalarını sağlamak, onlara bu bilinci vermek, bu motivasyonu kazandırmak doğrultusunda elimizi çabuk tutabiliriz. O zaman süreyi oradan kısaltırız.

Temmuz: Doğrudan üyeliğe alma konusunda MK'ya yetki de verilebilir.

Cihan: Tabii, MK yetkisini böyle de kullanabilir. Mesele bizim aday üyelik süresi gerektirmeyen, üyelik süreçleri çeşitli nedenlerle geciken kadrolarımız da olabilir. Böyle durumlarda İK'nın tasarruf hakkı yoktur, ama bizim bu yoldaşımızın deneme süresine gerek yoktur, şimdiden üye alınabilir diyerek, MK'ya özel olarak önerebilir. Bu kayıtla olursa, bu "en az" süresi, örgüte başvuracak insanlara gerçekten deneme süresi bilincini yerleştireceği için yararlı olacaktır

Cemal: "En çok bir yıl" olması vurgusu zaten bizim için o süreyi belirliyor. O açıdan söylüyorum.

Cihan: Bu maddeyi şöyle değiştirebilir miyiz o zaman: "Aday üyelik süreci en çok bir yıldır." Dolayısıyla gerektiğinde

üç ay içerisinde bile üye olarak alalım.

(...)

(Ara oylama: İlgili hükmün tüzükteki şekliyle korunması büyük bir çoğunlukla kabul edildi.)

Üyeliği onaylama yetkisi

Cemal: “Süresi dolan aday üyelerin üyeliği parti il komiteleri tarafından bir sonuca bağlanır. Üyeliğin kesinleşmesi MK onayını gerektirir.” MK zaten üyeliğe almada temel inisiyatif alanı olduğu için, “parti İK’ları tarafından bir sonuca bağlanır” cümlesini ya tümüyle çıkarmak ya da öneriyle birleştirmek gerekli.

Cihan: Buradaki mesele şu: Aday üyeler büyük ölçüde hücrelerde istihdam edilen kadrolar oluyorlar. Bunları İK’lar tanıyor, eğitiyor, faaliyete yöneltiyor. Dolayısıyla, bunlara ilişkin süreler dolduğu zaman üye olup olamayacaklarını değerlendirmek yeteneğine ve bilgisine sahip olan organ da İK’dır. İK bunu bir sonuca bağlar. Ama örgüte üye almak, özellikle de dar bir örgüte üye almak, bir örgütün geleceğini çok ilgilendiren bir sorun da olduğu için, MK’ya aslında gerektiği durumda veto kullanmak gibi bir hak veriliyor. Partinin genel çıkarlarını gözetken bir tür emniyet sübabı bu MK onayı hükmü. Ve bu, örgütün bugünkü gelişmişlik ve olgunluk düzeyiyle çok bağlantılı bir durum.

Bana kalırsa, çok gecikmeden bu yetki tümüyle İK’lara devredilmelidir. İllerde daha alt organlara bile devredilebilir. Bir MK çoğu durumda zaten İK’nın onayladığı üyelikleri onaylıyor. Ama diyelim ki bir yerde ilkesiz bir üye politikası vardır, MK onu farkeder, farketmediği bir durumda, partinin genel çıkarları adına kendi yetkisi burada bir sübaptır. Ya da bazen durumu gerçekten problemlili olan, üyeliğe kabul edilmesi sakıncalı olan belli kişiler vardır. Orada MK gibi, daha olgun, daha deneyimli, partinin çıkarlarını gözetmekte bakış açısı ve

deneyimden de gelen daha üstün bir konumu olan bir organa bir onay yetkisi vermek, gene de bir imkandır. Çoğu durumda İK'ların tasarrufu orada sonucu belirleyen bir etken oluyor. Neticede bu iş İK'da bitiyor bir yerde. MK'nın yetkisi biçimsel oluyor diyeceğim, ama tam doğru olmuyor. Zira MK gerektiğinde o yetkiyi etkili bir biçimde kullanabilmek imkanına sahip oluyor. Çoğu durumda o yetki biçimsel gibi kalıyor, ama tam da kritik durumlar için önemli bir imkan oluyor, partinin çıkarları adına.

Cemal: Ben bugünkü somutumuzda, tam da MK'nın oradaki hakimiyetine bir vurgu yapamaya çalıştım.

Cihan: Bir bölge düşünün; Ankara'da, alttan bir fabrika da bir aday üye işçi yoldaşımız var. Üyelik süresi geliyor. MK bunu neye göre değerlendirsin ki? Sözkonusu kadroyu yakından tanımaz, faaliyetini bilmez, gidişatını bilmez. Bunları İK'lar bilir, bu değerlendirmeleri en iyi İK'lar yapabilir. Dolayısıyla üyeliği sorununu da en iyi İK'lar bir sonuca bağlayabilir.

Sonuçta üyeliğin kesinleşmesi konusunda MK'nın burada bir ihtiyat payı var, bir veto hakkı vardır. Aslında MK onaylar da, gerçekten çok dikkat çeken bir şey varsa, raporlar üzerinden, bilgi eksikliği gibi bir olay olabilir, bir durum olabilir. Ya da bir il alanında örgüt üyeliği konumunun ilkesizce istismar edildiğini görebilir. Mesela partide politik görüş ayrılıkları vardır, ilin teki kadroyu şişiriyordur. Böyle durumlar olamaz mı bir parti yaşamında? MK o politikaya sınırlama getirebilme hakkına, üyelikleri reddetme hakkına sahip. O üyelikler geçerli olmaz. Ama o maddenin tekrarlardan arındırmak bakımından yeniden formüle edilmesinde yarar var.

Bir kez daha MK üyesinin görevden alınması sorunu

Cemal: MK'dan bir üyenin görevden alınması sorununa daha önce değindi yoldaşlar. Kongre platformu delegeler nez-

dinde MK'yı görevlendirdiği ölçüde, MK'nın kendi içerisinde üyenin üyelik haklarını düşürmesi, onu MK'nın dışına düşürmesi, ister istemez kongre delegelerinin inisiyatifinin biraz dışına çıkıyor. Bu vurgu yapıldı daha öncesinden. Ama benim burada söylemek istediğim, kongre delegelerinin hepsinin biraraya gelecek böyle bir kararı vermesi değil. İlegal bir partisiniz. Ama MK kendi içerisinde bir tartışma yürütüyordur, o tartışmada eğilimler nettir. Bunu yazılı metinler olarak kongre delegelerine ifade etmesi, kongre delegelerinin de bunun üzerinden kendi inisiyatiflerini koyabilmeleri açısından bir vurgu...

Cihan: Ben diyorum ki, bu bir MK üyesinin gerçekten partiye karşı ağır suç çizgisine kaydığı bir durumda olabilir ancak. Normalde bir üyesi gerilese de, bir MK o üyesini bu yüzden görevden almaz. Buradaki kayıt bir kötüye kullanmaya karşı alınmış bir tedbir.

Normal durumda bir MK, tasfiyeci amaçlarla, ayak oyunları ile bir üyesini görevden almaz. Belli ki böyle bir durumda ağır ve katlanılmaz bir suç sözkonusudur. Böyle bir ciddi durumda bile, kongre iradesine karşı hassasiyetin bir gereği olarak, üçte iki çoğunluk şartı aranıyor. Bir MK'da, üstelik yedek üyelerin de dahil olduğu bir oylamada, üçte iki gibi bir çoğunluk çok önemli bir şarttır.

Bir hücrede örneğin bu böyle değil. Ben aslında sekreter seçimi vb. sorunlar için hücrede üçte iki çoğunluk vurgusu yapacaktım, ama bakıyorum, hücre üç kişi olursa üçte iki çoğunluk zaten iki kişi oluyor, karar zaten üçe iki alınıyor. Dört kişi olursa dörde üç alınıyor. Beş kişi olsa karar alması için beşte üç oluyor, oran biraz düşüyor. Altı kişi olursa altıya dört oluyor (yani salt çoğunluk aynı zamanda üçte ikiye eşit oluyor gene). Yani üçte iki vurgusu bir totoloji oluyor, bileşimi dar olduğu ölçüde.

Ama geniş bir MK'da üçte iki çoğunluk önemli bir koşul oluyor. 15 kişilik bir MK düşünün, salt çoğunluk 8 kişi,

üçte iki 10 kişidir. Bu fark önemli, bazen tek oy bile çok önemli olabiliyor.

Bir partide tüzük bence bir “örgütlü güvensizlik” belgesidir, ama bir parti gene de güvene dayalı bir örgüttür. Bir partide bir MK kendi üyeleri üzerinden siyasi ahlaka aykırı davranışlara girmişse, zaten o partide bir çürüme vardır. Biz böyle durumları çok varsaymak zorunda değiliz. Bir partide gerçekten bir MK üyesinin görevden alınması ancak ciddi bir parti suçu durumunda gündeme gelebilir. Partiye ciddi bir zarar veriliyordur, parti tabanı karşısında bile parti MK’sının onurunu gözetmek gibi sorunlar vardır. Böyle bir durumda bu sözkonusu olabilir. Devrimci bir partinin MK’sının böyle bir yetkiyi kötüye kullanabilmesi; üçte iki çoğunluk, artı yedek üyelerin hazır bulunduğu toplantıya rağmen böyle bir şeyin olması, çok düşünülmesi gereken bir durum değil bence.

MK’ya parti programını, tüzüğünü ve temel programatik tezleri yayına hazırlama görev ve yetkisi

Ben tüzüğün esasına ilişkin çeşitli sorunları ön konuşmamda belirttim. Kongre bunu bu şekliyle kesinleşmiş biçim olarak değil, yapılmış tartışmaları da içeren bir taslak olarak onaylamalıdır. Kongre, burada temel hükümlerde, yani bir partinin iç yaşamında esasa ilişkin olan (hak, yetki, sorumluluk, davranış alanı vb.) konularda, bunlara ilişkin sorunlarda bir mutabakat sağladığını ortaya koymalıdır. Bunun ötesinde, hükümlerde amaca en uygun formüllendirme, gerektiğinde amacı aşmayan, tersine amacı güçlendiren eklemeler, çıkarmalar konusunda redaksiyon çerçevesinde MK’ya bir esneklik alanı bırakmalı ve onu tüzüğümüzün kesin biçimi için yetkilendirmelidir.

Tüzüğün en kritik noktalarında, yani bir parti kongresi nedir, MK nedir, parti üyesinin temel hakları nelerdir, yetki nedir,

üyelik nedir, üyeliğe alım nedir, üyelikten çıkarma nedir, bunları hangi organlar yapar, hangi kurumlar yetkilidir vb.'ne ilişkin meselelerde bir anlaşma varsa, bence tüzük üzerine kongrede bir anlaşma var demektir. Gerisini, tüzüğü oturup yapı olarak sükunetle, dikkatle düşünüp, en açık, tekrarları en az içeren, anlamsızlıkları en az taşıyan, bazı ek vurgular gerekiyorsa bunları da içeren bir tarzda hazırlamak görevini, MK'ya bırakmakta fayda var bence.

Tüzüğün esası onaylanmalıdır deyim uygunsuz. Tüzük esas-tan, temel hükümleri üzerinden, mantığı üzerinden onaylanmıştır diyen bir çerçevede onaylansın. Yoksa bu metin bu yapıyla onaylanmıştır demek, bence kendimizi boşu boşuna bağlamak demektir. Gerek yoktur buna. Zaten parti yaşamını, işleyişini, örgütlenmesini ilgilendiren esasa ilişkin bir problem olsaydı, burada ciddi tartışmalara konu olurdu. Olmadığına göre, esas olan budur, özünde onaylanacak olan budur.

Aynı şey parti programı için de geçerlidir. Parti program taslağını bölüm bölüm ayrıntılı olarak tartıştık. Program üzerine ön hazırlık tartışmalarının kayıtları delegelere önden sunulmuş bulunduğu için, bu tartışma çok daha rahat, verimli ve amaca uygun bir biçimde gerçekleşti. Bir takım ayrıntılı noktalarda şöyle olsa daha iyi olur, böyle olsa daha iyi olabilir, denebilir. Ama bir parti programının neticede genel bir çerçevesi, bir teorik temeli, çağa ve temel sorunlara bir bakışı vardır, Türkiye devriminin sorunlarına ve bunların devrimci çözümlerine genel bir bakışı vardır. Bazı sorunların ilkesel çerçevesi vardır vb. Tüm bunlar ise ayrıntılı olarak tartışılmış ve sonuçta programımız onaylanmıştır.

Ama ben buna rağmen MK'ya, programı yayınlamadan önce, yapılan tartışmaları ve dile getirilen çeşitli görüş, öneri ve kaygıları da gözeterek titiz ve dikkatli bir redaksiyondan geçirme yetkisi tanınmasını öneriyorum.

Bir üçüncü önerim daha olacak. İdeolojik çizgimizin te-

mel sorunlarını oluşturan bazı konularda temel tezler formüle edelim. Örneğin tarım sorunlarına ve ulusal soruna ilişkin metinler bunun ilk birer kaba taslağı sayılmalıdır. Temel tezlerin hazırlanması MK'ya bırakılmalıdır. Kongre bunu da bir sonuca bağlamalıdır. Bu konuda bir rahatlık göstermelidir. Çünkü biz sağlam ideolojik birliği olan bir hareketiz. 1. Genel Konferans'ın bir takım temel metinlerini yayınladık, onlar kongrede hazırlanan metinler değildi. Bunlar kongrede görevlendirilen MK'dan iki yoldaşın hazırladığı metinlerdi. Ama biz kongrede çok kapsamlı tartışmalar yaptık, bunun özü-özeti tutulup metinler halinde ayrıca yazılmıştır. Bir kongrede yazılmaz öyle şeyler, yazılamaz. Önden yazılabilir. Ciddi tartışma noktaları varsa önden yazmak önemlidir, çünkü kongre delegeleri tartışmalar üzerinden hangi temel tezleri oylayacağını, hangi tarafı tutacağını bilebilmek durumundadır. Ama partide genel bir ideolojik birlik varsa, bu konuda büyük bir rahatlık varsa, hele hele temel noktalara ilişkin hiçbir sıkıntı yoksa, ayrıntılarda bir takım yaklaşım farklılıkları olsa bile, bu çok önemli değildir.

Bir kuruluş kongresi toplamış ve çalışmalarımızın sonuna gelmiş bulunuyoruz. Bu kongrede bu hareketin ideolojik çizgisi, bu çizgideki sağlam birlik olgusu üzerinde döne döne durduk. Madem temel ideolojik çizgide, programatik çerçevede bir rahatlık, bir birlik var, bu birlik temel tezler halinde bizim kongremizin materyali haline gelmelidir. Bunu tercih etmeliyiz, bundan kazançlı çıkarız. Nasıl ki 1. Genel Konferans'ımızın "*Dünyada Durum*" metni bugün bizim için temel bir belgedir, "*Kürt Ulusal Sorunu*" temel bir belgedir, "*Parti*" metni temel bir belgedir. Biz onları bir konferansın imzasını taşıdığı için önemsemiyoruz, bir konferans vesile edilerek düşünsel temelimiz en özlü bir biçimde formüle edilmeye çalışıldığı için, öz-lü belgeler olduğu için, bugün için anlamını korumayı başaran belgeler olduğu için onlardan sürekli yararlanıyoruz. Ben aynı şeyi kongre tezleri için de yapalım diyorum. Temel sorun-

lar üzerine temel tezler kaleme alalım.

Bunlar hazırlanıp delegelere gönderilsin denebilir. Ama ben burada kritik bir noktayı belirteceğim. Bir meselesinin tartışılmasının ardından, yani kollektif bir zemin üzerinde karşılıklı fikir alış-verişi üzerinden, bir oylama demokratik bir oylama olabilir. Bir birey tek başına bakacaktır, belki de bir şeyi anlayamadığı için karşı çıkacaktır, ya da tersinden kolayından onaylayacaktır. Ama kollektif tartışma, dolayısıyla karşılıklı etkileme ve etkilenme ortamında bütün bunlar ortadan kalkıyor. Bu tarzda tek tek bireylerden referandum yapmak demokrasi olmuyor. Tersine, bu biçimsel uygulama sakıncalı bir durum yaratır. Birey o özgür demokratik hakkını özgür bir tartışmanın ardından kullanabilmeli ki, bu gerçekten demokrasi olsun. Tartışmanın, aydınlanmanın, neyin neden öyle dendiğinin açıklanmasının ardından... Dolayısıyla, tezlerin kaleme alınmasını MK'nın yetkisine verilmesini öneriyorum.

(...)

Cihan: Kongremiz tarafından onaylanmak üzere üç önemli öneri formüle etmiştim. Yapılan oylama sonucu bu öneriler kongrece kabul edilmiş, bir çekimser dışında oy birliği ile onaylanmıştır. Bundan böyle MK bu önerilerin gereklerini yerine getirmekle yetkilidir.

Buna göre; partinin programına ve tüzüğüne tartışmalar ışığında son biçimini vererek partiye ve kamuoyuna sunmak; partinin programa dayanak oluşturan Temel Tezler'ini, kendi çalışma düzeni içerisinde belli bir sıralamayla kaleme alarak, parti kongre materyalinin bir parçası olarak partiye ve kamuoyuna sunmak, MK'nın görev ve yetkisi dahilindedir.

III. BÖLÜM

Türkiye Komünist İşçi Partisi (TKİP) Tüzüğü

Türkiye Komünist İşçi Partisi (TKİP) Parti Tüzüğü

I Parti

1) Partinin niteliği, amacı ve temel ilkeleri:

Türkiye Komünist İşçi Partisi (TKİP), çeşitli milliyetlerden Türkiye işçi sınıfının öncü devrimci siyasal partisidir. Marksizm-Leninizmi ve proletarya enternasyonalizmini temel alır. Sınıfsız ve sömürsüz bir dünya için mücadele eder. Bu ilke ve amaçlara bağlı militan komünistlerin gönüllü ve örgütlü birliğidir.

TKİP, işçi sınıfının temel tarihsel amaçlarının ve çıkarlarının temsilcisidir. Burjuvaziye karşı mücadelesinin çeşitli gelişme aşamalarında işçi sınıfına yol gösterir, eylemine önderlik eder. Yalnızca ideolojisi, programı ve taktiği ile değil, sınıfsal temeli ve örgütünün sınıf bileşimiyle de proleter bir sınıf partisi olabilmek için azami çaba harcar. Fabrika ve işletme hücreleri temelinde örgütlenmeyi esas alır.

TKİP, devrimin öncü sınıfı olan işçi sınıfına dayanmayı, öteki emekçi sınıf ve katmanların devrimci sınıf mücadelesine ve devrime başarıyla kazanılmasının da güvencesi olarak ele alır. Öteki ezilen ve

sömürülen emekçi kitleleri işçi sınıfı önderliğinde devrim mücadelesine kazanmayı devrimin zaferinin temel koşulu olarak görür.

TKİP, burjuvazinin sınıf egemenliğini yıkmayı, yerine proletarya diktatörlüğü ve sosyalizmi kurmayı kendisi için temel stratejik devrimci görev olarak saptar. Bu mücadeleyi dünya devrim mücadelesinin bir parçası olarak görür ve proletarya enternasyonalizmi bakış açısıyla yürütür. Kendisini uluslararası devrimci proletarya ordusunun Türkiye'deki müfrezesi olarak görür.

TKİP, sırtını uluslararası emperyalizme dayamış burjuvazinin sınıf iktidarının ancak şiddete dayalı bir devrimle yıkılacağına inanır. Devrimi kitlelerin eseri olarak görür, kitlelerin devrimci şiddetini esas alır.

TKİP, geçmişten bugüne Türkiye'nin tüm devrimci birikiminin mirasçısı ve bugünkü temsilcisidir. Sosyalizmin ve uluslararası proletaryanın sınıf mücadelesinin iki yüzyıllık devrimci tarihini sahiplenir, ondan eleştirel bir biçimde yararlanır. Proletarya devrimleri çağını başlatan Büyük Sosyalist Ekim Devrimi'nin ilke ve ideallerine kararlılıkla sahip çıkar, kendine rehber alır.

TKİP, burjuvazinin gerici sınıf egemenliği koşullarında, illegal temeller üzerinde örgütlenmeyi örgütsel varlığını ve siyasal faaliyetini her koşulda sürdürebilmenin biricik gerçek güvencesi sayar. Bu ilkesel temel üzerinde ve ona tabi bir biçimde burjuva legalitesini etkin bir biçimde kullanır.

TKİP, kurulu toplumsal ve siyasal düzene karşı mücadele eden her devrimci siyasal akımı destekler.

II Parti Üyeliği

2) Parti üyesi:

Parti programı ve tüzüğünü kabul eden, parti örgütlerinden birinde yer alan ve üye aidatını düzenli olarak ödeyen herkes, Türkiye Komünist İşçi Partisi'ne üye olabilir.

3) Parti üyesinin görevleri:

a) Marksizm-Leninizmi ve parti çizgisini sistematik bir biçimde inceleyerek ideolojik düzeyini ve kavrayışını sürekli olarak güçlendirmek. Bu çerçevede parti yayınlarını düzenli biçimde incelemek, bu yayınlara ve genel olarak partinin düşünce yaşamına katkıda bulunmak.

b) Parti çizgisini ve kararlarını hayata geçirmek için azami çaba harcamak.

c) Proleter ve emekçi kitlelerle bağlarını geliştirmek, onları parti çizgisinin doğruluğuna inandırmak ve kazanmak için sürekli çaba harcamak.

d) Parti tüzüğüne ve parti disiplininin gereklerine tam olarak uymak.

e) Partinin temel ilkelerini, ideolojik-politik çizgisini ve örgütsel birliğini sapmalara, hizipçi-bölücü saldırılara karşı kararlılıkla savunmak.

f) Partiye karşı açık ve dürüst davranmak. Parti yaşamında eleştiri-özeleştiri silahını, parti kuralları ve değerleri temelinde sürekli bir biçimde kullanmak.

g) Parti örgütünün güvenliği için düşmana karşı uyanıklık göstermek. İlegalitenin gereklerine ve gizlilik kurallarına eksiksiz olarak uymak.

h) Siyasi poliste, mahkemede ve zindanda, komünist partisi üyesi olmanın onuru ve sorumluluğu ile hareket etmek. Düşmanın zulmünü yiğitçe göğüslemek, örgütsel sırları canı pahasına korumak.

1) Partinin maddi olanaklarını titizlikle korumak ve geliştirmek. Tüm maddi olanaklarını partiye açık tutmak.

4) Parti üyesinin hakları:

a) Yer aldığı parti örgütünde ve parti yayınlarında, parti politikasının sorunları üzerine tartışmalara özgürce katılmak.

b) Parti organlarına seçmek ve seçilmek.

c) Örgütsel konumundan bağımsız olarak, tüm parti organlarını ya da görevlilerini eleştirmek.

d) Organında kendi faaliyeti ve kişisel durumuna ilişkin tartışmalarda ve karar süreçlerinde bizzat bulunmak.

e) Kişisel ya da parti ile ilgili tüm sorunlarda, Merkez Komitesi de dahil tüm yönetici organlara soru, eleştiri, istek, duyuru ve önerilerini iletmek, onlardan açıklama istemek.

f) Bir parti üyesi, ayrılma gerekçesini yazılı hale getirmek koşuluyla, partiden ayrılma hakkına sahiptir. Güvenlik gerekçesi sözkonusu olduğunda, ayrılan üye partinin koyduğu sınırlamalara uymak zorundadır. Bu tür bir sınırlama süresi altı ayı geçemez.

g) Partinin gelişimine ayak uyduramadığı için parti üyesi olmanın yükümlülüklerini yerine getirmekte zorlanan bir parti üyesi, kendi isteği ile parti sempatzanı olabilir.

5) Partiye alınma ve aday üyelik:

a) Üyeler partiye bireysel olarak kabul edilir.

Üyelik başvurusu yazılı olarak yapılmalı ve başvuranın ayrıntılı özgeçmişini içermelidir.

b) Üyelik başvurularını kabule yetkili en alt yönetici organ parti il komitesidir. Üyelik başvurusunun kabulüyle birlikte bir deneme ve sınama statüsü olarak aday üyelik başlar. Aday üyelik süresi en az altı ay, en çok bir yıldır. Bu süre yurtdışında en az bir yıl, en çok iki yıldır.

c) Süresi dolan aday üyelerin üyeliği parti il komiteleri tarafından bir sonuca bağlanır. Üyeliğin kesinleşmesi Merkez Komitesi onayını gerektirir. Üyeliği reddedilen aday üyeye bunun nedenleri yazılı olarak bildirilir. Bu durumdaki aday üyeler, parti Merkez Komitesi ya da parti kongresi şahsında yazılı itirazda bulunabilirler.

d) Aday üyeler seçme, seçilme ve yönetici komitelere üye olma dışında, üyelerle aynı hak ve görevlere sahiptirler.

e) Aday üyelerin kongrede temsili, Merkez Komitesi'nin saptayacağı esaslara göre sağlanır.

III

Partinin temel organları

6) Parti Kongresi

a) Partinin en yüksek organı parti kongresidir. Olağan kongreler iki yılda bir toplanır. Zorunlu durumlarda kongreler Merkez Komitesi (MK) tarafından bir yıla kadar ertelenebilir.

b) Parti kongresi çağrısı ve gündemi en az üç ay önceden parti örgütlerine ve üyelerine duyurulur. Kongrede temsil edilme kuralları ve delege seçim yöntemi, MK tarafından belirlenir. Mevcut parti üyelerinin yarısından fazlası temsil ediliyorsa, kongre toplanabilir.

c) Olağanüstü kongreler, MK kararıyla veya mevcut il komitelerinin (İK) ya da üyelerin en az yarısının istemi üzerine, en geç altı ay içinde toplanır.

d) MK'nın olağan ya da olağanüstü kongreleri zamanında toplanmaması durumunda, mevcut İK'ların salt çoğunluğunca seçilen ve MK'nın yetkilerini devralacak olan geçici bir organ, parti kongresini toplama yoluna gider.

e) Parti kongresi;

- MK faaliyet raporunu değerlendirir ve sonuca bağlar.

- Parti program ve tüzüğünü gözden geçirir, gerekli gördüğü değişiklikleri yapar.

- Parti politikasının önemli sorunları üzerine taktik çizgiyi belirler.

- MK'yı seçer.

f) Kongrede parti program ve tüzüğünün değiştirilmesine ilişkin kararlar üçte iki oy çoğunluğu ile alınır. Tüm öteki kararlar için salt çoğunluk yeterlidir.

7) Merkez Komitesi (MK):

a) Merkez Komitesi, iki kongre arası dönemde partinin en yüksek organıdır. Parti programı, tüzüğü ve kongrece saptanmış genel çizgi çerçevesinde, partinin

tüm faaliyetlerine önderlik eder. Partinin merkezi yayın organlarını ve örgütsel-pratik çalışmasını yönetir. Partinin güç ve olanaklarının dağılımını yapar. Çeşitli parti organları kurar ya da gerektiğinde görevden alır.

b) Kendi iç örgütlenmesini ve çalışma düzenini saptamak, MK'nın kendi yetkisi dahilindedir. MK genel toplantısı en az altı ayda bir yapılır. MK yedek üyeleri bu toplantılara oy hakkı olmaksızın katılırlar. MK, her tam üyeli toplantının ardından kendi faaliyeti, partinin genel durumu, yeni hedef ve yönelimleri hakkında partiye yazılı bir değerlendirme sunar.

c) MK üye kaybı durumunda doğan boşluğu yeni üyelerle giderebilir. MK'ya yeni üyelerin alınması için üçte iki oy çoğunluğu gereklidir.

d) Bir MK üyesinin görevden alınması ancak yedek üyelerin de hazır bulunduğu tam üyeli bir MK toplantısında ve tüm katılımcıların üçte iki oy çoğunluğuyla olanaklıdır.

e) MK kongrede oy sahibi üç delege tarafından temsil edilir. Yedek MK üyeleri seçimlere kendi yerel çalışma alanlarında katılırlar. MK, parti kongresine oy hakkı olmayan misafir delegeler çağırabilir.

f) İki kongre arası dönemde yerel ya da ulusal düzeyde çeşitli türden parti konferansları toplamak, MK'nın yetkisi dahilindedir. MK konferanslara delege toplama şeklini kendi saptar. Ulusal düzeydeki konferansların kararları, ancak MK tarafından onaylandığı takdirde yürürlüğe girer ve tüm partiyi bağlar.

8) İl Komitesi (İK):

a) İK, sorumlu olduğu alandaki tüm parti örgütlerinin faaliyetini, partinin genel çizgisi ve MK'nın karar ve direktifleri doğrultusunda yönetmekle yükümlü yerel yönetici organdır. İK, partinin ildeki güçlerinin dağılımını yapar, yeni parti birimlerini oluşturur, il kasasını yönetir.

b) İl komiteleri MK tarafından oluşturulur. Oluşturulmuş İK'lar, MK tarafından onaylanmak kaydıyla, kendi bileşimlerinde değişikliklere gidebilirler. İK sekreterini kendi seçer. İK toplantıları en az 15 günde bir yapılır.

c) İK'lar ildeki faaliyet hakkında MK'ya her ay düzenli raporlar vermekle yükümlüdür.

d) İK, her üç ayda bir, il faaliyetinin genel bir değerlendirmesini içeren, il çalışmasının yeni görev ve hedeflerini belirleyen yazılı bir raporu il örgütüne sunmakla yükümlüdür.

e) İK, MK tarafından onaylanmak kaydıyla, kendi sorumluluk alanında parti çizgisi doğrultusunda yerel yayın organları ya da bültenler çıkarabilir.

Özel hüküm: Yurtdışı Komitesi (YDK), partinin yurtdışı çalışmasını yürütmek ve yönetmekle yükümlüdür. YDK'nın yapısı, oluşumu, görev ve yükümlülükleri İK'larla aynı esaslara bağlıdır. Çalışma alanının özelliğinden kaynaklanan ek görevler ve sorunlar ile gerekli sınırlamalar, MK tarafından tanımlanır ya da çözüme bağlanır.

9) Hücre:

a) Hücre partinin temel örgütsel birimidir. Fabrika

ve işletmeler başta olmak üzere parti çalışmasının gerektirdiği tüm öteki birim, kurum ve alanlarda oluşturulur.

b) Hücre bir üst organ tarafından en az üç en fazla yedi üye ve aday üyeden oluşturulur. Hücre kendi sekreterini kendisi seçer. Aday üyeler hücre sekreteri olamazlar.

c) Hücre partinin işçi sınıfı ve emekçilerle bağını kuran temel örgütsel birimdir. Bulunduğu birim ya da alanda partinin işçilere ve emekçilere yönelik çalışmasını yürütmekle yükümlüdür. Parti çizgisini, karar ve direktiflerini uygulamak; kitleleri parti çizgisine ve devrim mücadelesine kazanmak için sistematik bir propaganda, ajitasyon ve örgütlenme faaliyeti yürütmek, bunun araçlarını ve olanaklarını yaratmak, parti hüccresinin temel görevidir.

e) Hücreler kendi faaliyetleri ile ilgili olarak her ay bağlı buldukları yönetici organa yazılı rapor vermekle yükümlüdürler. Bu raporların bir örneği geciktirilmeksizin MK'ya da iletilir.

IV

Parti yaşamı, İşleyiş ve İç demokrasi

10) Partinin temel örgütlenme ilkesi demokratik merkezîyetçiliktir. Bu ilkenin yorumu ve uygulanması illegalite koşullarına, partinin siyasal ve örgütsel gelişme ve olgunlaşma düzeyine ve nihayet devrimci sınıf mücadelesinin genel gidişine tabidir.

11) Demokratik merkezîyetçilik ilkesinin genel anlamı şudur:

a) Partide birey örgüte, azınlık çoğunluğa, alt organlar üst organlara, bütün örgüt MK'ya, MK parti kongresine tabidir.

b) İlegalite koşullarının getirdiği zorunlu sınırlamalar elverdiği ölçüde, parti yönetici organlarının oluşumunda seçim ilkesi uygulanır. Seçimlerde liste çıkarılamaz, üyeler ancak tek tek aday olabilir ya da önerilebilir.

c) Partide üst organların kararları, kendine bağlı alt organlar ve üyeler için kesin bir biçimde bağlayıcıdır.

d) Her düzeyde parti organlarında kararlar ancak özgürce yapılmış kolektif tartışmaların ardından ve oy çokluğuyla alınır. Alınmış kararlar tüm organ üyeleri için bağlayıcıdır, koşulsuz olarak uygulanmak zorundadır.

e) Partide yukardan aşağıya ve aşağıdan yukarıya sürekli bir karşılıklı denetim tüm parti örgütlerinin ortak görevidir.

12) Türkiye Komünist İşçi Partisi, üretim ve bölge esasına göre örgütlenir.

Partinin temel örgütleri fabrika, işletme ve hizmet kurumları esasına göre kurulan hücrelerdir.

Belirli bir bölgedeki tüm parti hücreleri tek bir parti örgütünde (alt komiteler) toplanırlar ve il düzeyinde tek yönetici organ olarak il komitesine bağlanırlar.

13) Partide kolektivizm ilkesine dayalı bir sorumluluk ve çalışma tarzı esastır. Kolektif sorumluluk ve çalışma tarzı, bireysel sorumluluk ve inisiyatiften beslenir ve tersinden onu besler.

14) Parti iç yaşamında açıklık ilkesi esastır. Bu ilkenin uygulanması yalnızca iç illegalitenin gerekleriyle sınırlanır. Partinin ideolojik ve siyasal iç yaşamına ilişkin sorunlar ve anlaşmazlıklar parti örgütlerinden ve üyelerden gizlenemez.

Parti içi açıklık ilkesinin bir öteki temel anlamı ve işlevi ise, parti çalışmasının tüm bilgisinin sürekli ve düzenli olarak MK'ya aktarılmasıdır. Bu uygulama başarılı bir merkezi önderliğin zorunlu bir önkoşuludur.

15) Partide hata ve zaafaların giderilmesinin, yanlışların düzeltilmesinin, sorunların çözümünün temel yöntemi, eleştiri-özeleştirmedir. Eleştiri-özeleştiri, partinin teorik, siyasal ve örgütsel olarak güçlendirilmesinin, iç birliğinin pekiştirilmesinin, mücadele gücü ve kapasitesinin yükseltilmesinin temel bir aracıdır.

16) Parti siyasetinin tüm sorunlarının parti örgütlerinde ya da bir bütün olarak partide tartışılması, parti üyelerinin dokunulmaz hakkıdır ve parti içi demokrasinin temel bir gereğidir. Bu hak, partinin irade ve eylem birliğini bozacak, zaafa uğratacak bir biçimde kullanılamaz.

Partide parti siyasetinin şu veya bu sorunu üzerine genel bir tartışma, MK'nın kararı veya mevcut İK'ların ya da üyelerin üçte birinin talebi üzerine başlatılır. Tartışmanın yöntemi MK tarafından saptanır.

17) Yerel parti örgütleri kendi sorumluluk alanlarında, parti çizgisi çerçevesinde geniş bir inisiyatifle çalışırlar. Kendi yerel çalışmalarında, bu çalışmaların sorunlarını karara bağlamada özerktirler.

18) Partide yatay örgütsel ilişki yasaktır. Hiçbir parti organı ya da üyesi, bağlı olduğu üst organ ve

sorumluluğu altındaki alt organlar dışındaki parti organ ve üyeleriyle, yetkili organların bilgisi ve onayı olmaksızın örgütsel ilişkiye giremez.

19) Partide hiziplerin varlığı demokratik merkezîyetçilik ilkesiyle bağdaşmaz. Partinin birliğini, işleyişini ve disiplini zaafa uğratan, parti çizgisinin ve kararlarının uygulanmasını engellemeye yönelik her parti içi gruplaşma, bir hizip hareketidir.

V

Parti disiplini

20) Partide bütün üyeler için aynı ölçüde geçerli tek tip disiplin uygulanır. En tam ve sıkı bir disiplin, tüm parti üyelerinin ve örgütlerinin en üstün görevidir. Tartışma ve eleştiride özgürlük eylemde birlik, partide bilinçli ve gönüllü bir disiplinin temelidir.

21) Parti programına ve çizgisine aykırı hareket eden, parti tüzüğünü ihlal eden, parti kararlarını uygulamayan, parti içi demokrasiyi çiğneyen, yetkilerini kötüye kullanan, tutum ve davranışlarıyla partinin itibarını sarsan, parti sırlarını deşifre eden, partiye karşı dürüst davranmayarak onu aldatan, partiyi ilgilendiren bilgileri partiden gizleyen, vb. tutum ve davranışlar gösteren her parti üyesi ya da organı, disiplin suçu işlemiş demektir.

22) Disiplin suçu işlemekle suçlananlar, bu konuda partiye yazılı savunma verirler ve ilgili organ önünde sözlü savunma yaparlar.

23) Disiplin suçunun niteliğine ve ağırlığına göre uyarı, ihtar, mevcut görevinden alınarak daha alt

görevlere verilme, belirli bir süre yönetici olamama, aday üyeliğe düşürülme, üyeliğin geçici olarak dondurulması ve partiden ihraç cezaları verilebilir. Sözkonusu suçu herhangi bir parti örgütü işlemişse, organın feshi ve genel üye kayıt yenilenmesi yoluna gidilebilir. Disiplin soruşturması süresince üyelik dondurulabilir.

Bir parti üyesine uyarı ve ihtar cezaları, bulunduğu parti organı ya da bir üst organ tarafından verilir.

24) Partiden ihraç en büyük parti cezasıdır ve Merkez Komitesi tarafından karara bağlanır.

25) Cezalandırılan üyelerin bir üst organdan başlayarak Merkez Komitesine kadar itiraz etme hakları vardır. Partiden ihraç edilen üyeler, kongre nezdinde itirazda bulunabilirler.

26) Poliste çözülenlerin parti üyeliği kendiliğinden düşer.

27) Üyelerle ilgili disiplin kuralları aday üyeler için de geçerlidir. Aday üyeler için ihraç kararını il komiteleri alır.

VI

Partinin mali kaynakları

28) Partinin mali kaynakları üyelerin aidatları, bağışlar, bağış kampanyalarının gelirleri ve öteki gelirlerdir.

29) Parti üye aidatları Merkez Komitesi tarafından belirlenen esaslara göre saptanır.

"Programı portüde hedef ve amaç birliğini ortaya koyar. Tüzük ise, örgütsel yapının, vasama ve işlevise bir düzen getirmek voluyla, bu hedef ve amaç birliğini somutlanmasını ve hayata geçirilmesini güvence altına alır. Bunu eylem birliğinin somutlanması ve güvence altına alınması da mümkündür. Programla somutlanma irade birliği, tüzük sayesinde güvence altına alınan eylem birliği ile somutlanmıştır.

"Kuşkusuz ki herşeyin başı teorik temeldir, ideolojik çizgidedir, programdır, tüzük ilkeleridir. Aynı teorinin ortaya koyduğu ve pratiğin de tanıklık ettiği gibi, en sağlam bir teorik temel ve ideolojik çizgi bile, onu hayata geçirebilecek devrimci bir örgüt yoksa, levası hayata herhangi bir değer taşımaz. Örgüt, sadece ideolojik çizginin taşıyıcısı ve uygulayıcısı değil, aynı zamanda onun sağlıklı bir temel üzerinde üretilmesinin, korunmasının ve geliştirilmesinin de güvencesidir. Tüzük ise, bu örgütün yapılanmasına, işlevişine, iş yapmasına ilişkin ilkelerden, bir kararlar ya da değerler sistemi olarak somutlanmasından başka bir sev değildir."

*

"İstisnai bir parti özelliği ortaya çıkarabilmemiz için üç deneyim alanından yararlanmamız gerekiyor. Bunlardan ilki, uluslararası komünist hareketin tarihsel deneyimleridir. İkincisi, Türkiye sol hareketinin otuz yıllık deneyimleridir. Üçüncüsü de, kendi on yıllık öz deneyimlerimizdir. Bu alanlar özel olarak tüzük için değil, genel olarak örgüt sorunu için de çok zengin deneyimler sunmaktadır bize."

ISBN 975-7271-24-1

9 789757 271246